

DUHOVNI PASTIR

Izhaja vsak mesec.

Velja 8 K na leto.

III. zvezek.

V Ljubljani, marec 1916.

XXXIII. letnik.

Obred sv. maše.

(Spisal dr. Fr. Ušeničnik.)

Liturgija v prvi krščanski dobi.

Bistveni del sv. maše je določil Jezus Kristus sam pri zadnji večerji. Apostoli in njih nasledniki so bistvu evharistične daritve dodali nebstvene obrede, branje in razlaganje sv. pisma, razne molitve.

Najvažniši viri za poznavanje mašne liturgije v stari krščanski dobi so:

1. **S. Justiní M. Apologia I.** cc. 65. 67; iz 2. stoletja.

2. **Canon seu Anaphora Serapionis.** Serapijon († 362), vrstnik in prijatelj sv. Atanazija, je bil škof v Thmuisu, mestu v Spodnjem Egiptu. Kanon, ki je po njem dobil svoje ime, je zbirka raznih molitev; med temi so tudi molitve, ki jih mašnik moli v „kanonu“. Učenjaki sodijo, da Serapijon molitev ni sam sestavil, ampak jih samo predelal in pomnožil; v svoji prvotni obliki bi bile torej še iz dobe pred Serapijonom.

3. **Didascalia apostolorum**, lib. II, c. 57, delo neznanega avktorja v Siriji ali Palestini, iz druge polovice 3. stoletja.

4. **Constitutiones Apostolorum**, lib. VIII, cc. 5—15. Tako imenovane »apostolske konstitucije« so kompilacija iz raznih spisov. Avktor ni znan; doma je moral biti v Siriji. Sestavil je »konstitucije« okolo l. 400. in jih izdal kot delo papeža sv. Klemenca I.; zato se tudi liturgija, popisana v 8. knjigi, imenuje liturgija sv. Klemenca. Prvih šest knjig (lib. I.—VI.) je posnetih po »Didascalia Apostolorum«. Sedma knjiga je deloma povzeta po »Doctrina duodecim Apostolorum« (*διδασχί των δωδεκα αποστολων*), spisu iz konca 1., ali iz početka 2. stoletja. Če je osmo knjigo, v kateri se natanko popisuje mašna liturgija onega časa, dodal kompilator sam ali jo tudi posnel po drugih spisih, ni gotovo. Z vsebino osme knjige so namreč sorodni spisi: *Constitutiones per Hippolytum*, *Constitutiones ecclesiae aegyptiacae*, *Canones Hippolyti*, *Testamentum Domini nostri*. Ali se ti spisi snujejo na osmi knjigi »Const. Apostolorum« ali pa narobe, to, kakor rečeno, ni dognano.

5. **S. Cyrilli Episcopi Hierosol., Catechesis mystagogica quinta**, iz l. 347. ali 348.

6. **Ps.-Ambrosii De Sacramentis libri sex.** Spis je delo neznanega avktorja iz milanske cerkvene pokrajine, okolo l. 400—450. V 4. knjigi, 5. poglavju, je govor o posvečevanju kruha in vina pri sv. maši; besedilo se domalega ujema z molitvijo pri konsekraciji v sedanjem rimskem kanonu.

Vsi ti spisi, v kolikor zadevajo sv. mašo, so v odlomkih zbrani v *Florigium patristicum*, ed. G. R a u s c h e n, fascicul. VII: *Monumenta eucharistica et liturgica vetustissima*, Bonnae 1909. — Apostolske konstitucije in tem sorodni spisi so s kritičnimi uvodi v celoti priobčeni v *Didascalia et Constitutiones Apostolorum*, ed. Fr. X. F u n k, 2 vol., Paderbornae 1905.

7. *S. Silviae, quae fertur, peregrinatio ad loca sancta.* — Romarica Silvia (al. Aetheria) iz južne Francoske je proti koncu 4. stoletja potovala v svete kraje in napisala o tem romanju poročilo, v katerem poleg drugih stvari tudi pripoveduje, kaj je videla pri božji službi po cerkvah v sveti deželi. Spis je za zgodovino liturgije izredno zanimiv.

Prvi je Gamurrini l. 1887. v Rimu dal na svetlo poročilo romarice Silvije. Dunajska akademija znanosti je izdala Silvijino poročilo z drugimi starimi kazipoti v svete kraje, pod naslovom: *Itinera Hierosolymitana saeculi III—VIII recensuit P. Geyer. Vindobonae 1898, pg. 35—101.* [Corpus Script. ecclesiast. latin., vol. 38]. Najnovejša je izdaja: Heraeus, *Silviae vel potius Aetheriae peregrinatio ad loca sancta.* Heidelbergae 1908.

Celotno podobo o mašni liturgiji v prvi krščanski dobi nam podajeta sv. Justin in avktor apostolskih konstitucij.

Mašni obred v 2. stoletju, po poročilu sv. Justina. Sv. Justin govori o sv. maši v 65. in 67. poglavju svoje apologije.¹ V 65. poglavju popisuje sv. Justin obred, kakršen je bil običajen pri sv. maši p o podeljenem sv. krstu; v 67. poglavju pa pripoveduje o liturgiji v navadne nedelje. Če strnemo oboje poglavje, dobimo o liturgiji 2. stoletja tole podobo:

Sv. mašo so začeli z branjem sv. pisma. Ko je „lektor“ nehal, je predstojnik imel govor do zbranih vernikov, v katerem jih je izpodbujal, naj posnemajo to, kar so slišali iz sv. pisma. Potem so vsi vstali in molili. Po molitvi so se med seboj pozdravili s poljubom. Prinesli so kruha, vina in vode. Predstojnik je molil nad kruhom in vinom, zahvalil nebeškega Očeta po Sinu in Sv. Duhu; vse ljudstvo pa je glasno odgovorilo: Amen. Diakoni so sv. Evharistijo, telo in kri Jezusovo, razdelili med navzoče; onim pa, ki jih ni bilo pri daritvi, so nesli sv. Evharistijo na dom.

Po poročilu sv. Justina lahko ločimo v mašni liturgiji 2. stoletja te-le dele: branje in razlaganje sv. pisma, skupno molitev, darovanje, posvečevanje in zauživanje.

O evharistični molitvi ali kanonu nam sv. Justin podrobno ne poroča; pravi samo, da je mašnik dolgo molil (*εὐχαριστῶν . . . ἐπὶ πολὺ ποιεῖται*). Glavne misli v kanonu so bile gotovo določene; te pa je mašnik poljubno razpletal.²

Mašna liturgija v 4. stoletju, posneta po apostolskih konstitucijah (Constit. Apost. l. VIII. c. 5—15). Pričenja se liturgija tako, kakor v Justinovem poročilu, z berilom iz sv. pisma in z govorom ali homilijo. (Vsaj do konca 4. stoletja je v vzhodni Cerkvi pri vsaki maši govorilo več mašnikov, nazadnje je govoril škof.³) Po govoru so najprej molili za katehumente; ljudstvo je odgovarjalo »Kyrie eleison«. Ob koncu molitve so katehumeni priklonili glavo in prejeli blagoslov od škofa; in diakon jih je

¹ S. Justini M. Apologia I, cc. 65. 67; ed. Rauschen, pg. 13—17.

² Baumstark, *Die Messe im Morgenlande.* Kempten u. München 1906, 24.

³ S. Silviae Peregrinatio, ed. Geyer, pg. 74; Const. Apost. II 57, ed. Funk I 163.

odslovil z besedami: pojdite v miru. Tako so potem molili po vrsti za energumene, kompetente in spokornike. Škof jim je dal blagoslov in diakon jih je razpustil. (V Jeruzalemu, tako nam poroča romarica Silvija, so odstavljali vse obenem.)

Ko so bili zbrani sami verni, jih je diakon pozval: poklekajmo in molimo! In molili so za mir na svetu, za katoliško Cerkev, za škofo, mašnike, dobrotnike, novokrščene, bolnike, popotnike, otroke in druge. (Podobne molitve so se ohranile do danes v rimski liturgiji na veliki petek.)

Po molitvah je rekel diakon: »Poljubite se med seboj s svetim poljubom.« In kleriki so poljubili škofa, med laiki pa so dali sv. poljub moški moškim, ženske ženskam.¹ Subdiakon je prinesel vode, in škof in mašniki so si umili roke, v znamenje, da morajo biti čista Bogu posvečena srca.

Sledi **d a r o v a n j e**. Diakoni prineso darov na oltar. Škof darove sprejme in obenem z mašniki, ki stojé ob njegovi desni in levi, na tihem moli; prekriža se na čelu in začne glasno evharistično molitev (**p r e f a c i j o** in **k a n o n**). Uvod (prefacija) v evharistično molitev je veličasten slavospev o delih božje vse-mogočnosti in božjega usmiljenja. Ob koncu ljudstvo dvigne glas in kliče: »Svet, svet, svet Gospod...« Škof nadaljuje in se spominja še učlovečenja božje Besede in odrešenja. Nato je neposredno **p o s v e č e v a n j e**, to je, mašnik govori besedilo sv. evangelija o zadnji večerji. V zvezi z Gospodovimi besedami 'to delajte v moj spomin' moli mašnik dalje: 'torej spominjajoč se tvojega trpljenja in tvoje smrti...' (anamneza) in prosi, da naj Bog pošlje svojega Sv. Duha na darove na oltarju (epikleza). Potem se v dolgi molitvi spominja vseh vernih, živih in mrtvih.

Da bi škof med sv. mašo molil tudi »O č e n a š«, o tem molčé apostolske konstitucije; pač pa nam sv. Ciril Jeruzalemski v 5. mistagogični katehezi izrečno pove, da mašnik po spominu na mrtve moli Gospodovo molitev.²

Škof (mašnik) ogovori ljudstvo: »sveto svetim« in povabi vse navzoče k **s v. o b h a j i l u**. Prvi prejme sv. Evharistijo škof sam, za njim prezbiteri in drugi kleriki, potem vse ljudstvo. Škof deli sv. obhajilo pod podobo kruha z besedami: »Telo Kristusovo«, — in oni, ki ga prejme, odgovori: »Amen«. Diakon daje piti iz keliha sv. Rešnjo Kri in govori: »Kri Kristusova«, in oni, ki pije, reče: »Amen«. Med obhajilom pojo pevci 33. psalm: '... Pokusite in glejte, kako sladek je Gospod'.

Diakon pozove vse, ki so prejeli sv. obhajilo, naj se Bogu vredno z a h v a l i j o. Škof odmoli zahvalno molitev. Množica se prikloni in škof ji dá blagoslov. Tedaj reče diakon: »pojdite v miru«, in odslovi ljudstvo.

¹ Const. Apost. VIII 11; ed. Funk 495.

² Ed. Rauschen, 65.

Vidi se, da se mašna liturgija, popisana v apostolskih konstitucijah ali tako imenovana liturgija sv. Klementa v glavnih delih docela ujema z liturgijo v apologiji sv. Justina. Mašni formular v konstitucijah se praktično bržkone ni vporabljal, že zato ne, ker je predolg; imamo pa v tej maši nekak vzoren formular, ki je posnet po antiohijski liturgiji.¹

Razne oblike mašne liturgije v starokrščanski dobi. Mašni obred, kakor smo ga posneli iz apologije sv. Justina, je bil v 2. stoletju pač v vsej Cerkvi, na vzhodu in zapadu, domalega enak. V dobi med 2. in 4. stoletjem se je ta prvotni obred v raznih krajih različno razvil; in ob koncu 4. stoletja že lahko ločimo štiri tipe ali glavne oblike v liturgiji: namreč antiohijsko (sirsko), aleksandrijsko (egiptovsko), galikansko in rimsko liturgijo.²

Kar je bilo prvotno skupnega v zapadni (rimski) in vzhodni liturgiji, nam kaže mašni formular v apostolskih konstitucijah. **Razlike**, ki so se polagoma pojavile, so zlasti te-le:

a) Dialogične prošnje, skupne molitve, ki so v stari liturgiji bile uvrščene med branje sv. pisma in darovanje, so v rimski liturgiji izpadle, ohranile pa so se v vzhodni Cerkvi; imenujejo jih *ektenijo* (ἐκτενεία).

b) V starih časih so verniki po končanem branju in po opravljeni skupni molitvi prinašali k oltarju darov v prirodninah; od teh je mašnik odbral kruha in vina, kolikor je bilo potrebno za evharistično daritev. V rimski Cerkvi so se sledi tega darovanja pri oltarju ohranile do danes med sv. mašo pri ordinaciji. Na vzhodu pa darov od vernikov, že v 4. stoletju, splošno pa naprej od 6. stoletja, niso sprejemali pri oltarju, ampak so za darovanje odločili poseben prostor, *prothesis* imenovan. Ko so za sprejemanje darov imeli poseben prostor, je bilo naravno, da so tudi odbiranje darov za sv. mašo preložili. V vzhodni Cerkvi mašnik kruh in vino v protezi odbira in pripravlja med mnogimi obredi, preden se začne prvi glavni del sv. maše. Molitve, ki jih moli, kažejo, da s tem odbiranjem in pripravljanjem kruha in vina že naprej opravi akt darovanja. Od 12. stoletja je v bizantinski Cerkvi navada, da mašnik s posebno suličico kruh razreže in kosce simbolično razvrsti v čast Kristusu, v čast prebl. Devici Mariji in raznim svetnikom.³ To pripravljanje darov se imenuje *proskomidi* (προσκομιδή, pri-
našanje).

¹ Baumstark, Die Messe im Morgenlande, 29.

² Duchesne, Origines du culte chrétien.⁴ Paris 1908, 55. — Nekateri ločijo v vzhodni liturgiji štiri glavne tipe: zahodnosirijsko ali antiohijsko, vzhodnosirijsko-mezopotamijsko, maloazijsko-bizantinsko in aleksandrijsko-egiptovsko liturgijo. Cf. Schubert, Grundzüge der Pastoraltheologie, Graz u. Leipzig, 1913, 395.

³ Cf. Baumstark, Die Messe im Morgenlande, 109 sq.

c) S proskomidijo v zvezi je svečan »veliki sprevod« (μεγάλη εἶσοδος), v katerem po dovršeni skupni molitvi prenesó kruh in vino iz proteze na oltar. Vmes molijo molitve, podobne onim med evangelijem in darovanjem. Rimska liturgija kaže pri darovanju preprosti stari obred.

d) Molitev, ki so v rimskem kanonu med prefacijo in konsekracijo, nima vzhodni obred; tam se s prefacijo neposredno veže konsekracija.

e) Posebnost vzhodnega obreda je epikleza, molitev k Sv. Duhu po konsekraciji. Prvotno epikleze ni bilo v nobeni liturgiji. Dognano je, da je v nekaterih liturgijah, n. pr. v egipčevski, epikleza od kraja bila uvrščena pred konsekracijo.¹

f) »Osculum pacis« se v vzhodni liturgiji daje, kakor v starih časih, pred darovanjem ali pred prefacijo; v rimski liturgiji pred obhajilom.

g) Prvotno se je mašna liturgija začejala z branjem sv. pisma. Uvod (grški εἰσαγωγὴς), s katerim sedaj začinjamo sv. mašo, so dodali pozneje. Razvil se je uvod drugače na vzhodu, drugače na zapadu. Skupno obojni liturgiji je dialogična molitev v uvodu, nekake litanije (Kyrie eleison'); Grki pravijo tej molitvi 'mala ektenija'.

Iz poročila romarice Silvije je razvidno, da so v Jeruzalemu že v 4. stoletju imeli obrede, v katerih se kaže početek enarkse.² O rimski liturgiji pa nam pove Liber Pontificalis, da je papež Celestin I. († 432) ukazal, naj se pred mašo za uvod poje eden izmed 150 psalmov. »Hic (Coelestinus) constituit, ut psalmi David centum quinquaginta ante sacrificium psallerentur antiphonatum ab omnibus (t. j. pevci in ljudstvo naj pojó izmenoma) quod antea non fiebat, sed tantum Epistolae Pauli recitabantur et Sanctum Evangelium.«³

1. **Antiohijska** ali sirska liturgija je v 4. stoletju bila v rabi v glavnih mestih Sirije in sosednih pokrajin, v Antiohiji, Laodiceji, Tiru, Cezareji. Sv. Janez Krizostom nam jo opisuje v svojih govorih. Avktorju apostolskih konstitucij pa je služila za vzorec, po katerem je sestavil svoj mašni formular. — Antiohijski liturgiji zelo sorodna je jeruzalemska liturgija ali liturgija sv. Jakoba, kakor so jo imenovali od 5. stoletja naprej. Jeruzalemski mašni obred v 4. stoletju nam je razložil sv. Ciril v 5. mistagogični katehezi.⁴

Iz sirske liturgije se je razvil bizantinski in armenski mašni obred.

¹ Cf. Rauschen, Eucharistie u. Bußsakrament in den ersten sechs Jahrhunderten der Kirche.² 123 sq. — Baumstark, Die Messe im Morgenlande, 144; Theol. Revue 1912, 507. — Höller, Literar. Anzeiger, 1910, 369 sq.

² Baumstark, Die Messe im Morgenlande, 80 sq.

³ Liber Pontif., ed. Duchesne I 230; Thalhofer, II² 50.

⁴ Ed. Rauschen, 59—73.

a) **Bizantinska liturgija.** Može, ki so v 4. stoletju vladali carigradske Cerkev, Gregorij Naz., Nektarij, Krizostom, so prišli iz krajev, kjer je bila udomačena sirska liturgija. Zato ni čuda, da je bizantinski obred, ki je v tej dobi dobil definitivno obliko, v bistvu posnetek sirske liturgije.¹

Bizantinski mašni obred je sedaj razširjen po vsem vzhodu, pri Grkih in Slovanih v njih narodnem jeziku. V rabi pa je dvojno besedilo, eno daljše, katero pripisujejo sv. Baziliju, drugo krajše, ki je bajé delo sv. Janeza Krizostoma. Po liturgiji sv. Bazilija se vrši sv. opravilo v nedelje v postu, veliki četrtek in veliko soboto, v vigilijo pred Božičem in pred sv. Tremi kralji, in 1. januarja, na praznik sv. Bazilija. Druge dni rabijo liturgijo sv. Krizostoma.²

b) **Armenska liturgija.** V Armeniji se je krščanstvo razširilo v 4. stoletju. Nadškof Leoncij iz Cezareje v Kapadociji je posvetil prvega armenskega škofa Gregorija, imenovanega Lusaroviča. Za pomoč je škof Gregorij poklical v deželo sirske in grške mašnike. Tako so Armenci obenem s krščanstvom sprejeli sirska liturgijo v armenskem jeziku.

2. **Aleksandrijska** (egiptovska) liturgija se je ohranila v treh oblikah:

a) Kot liturgija sv. Marka, v grškem jeziku; podobna je tipu, kakor se kaže v Serapijonovem kanonu;

b) kot koptovska liturgija pri egiptovskih monofizitih, v treh raznih formularjih, ki jih pripisujejo enega sv. Baziliju, drugega sv. Gregoriju Naz., tretjega sv. Cirilu Aleksandrijskemu;

c) kot abesinska liturgija.

3. **Galikanska** liturgija zelo spominja na obrede vzhodne Cerkve. Ima n. pr. epiklezo, pax pred prefacijo, odbiranje darov za sv. mašo na posebnem kraju, poziv sancta sanctis pred obhajilom. Učenjaki naše dobe se nagibljejo k misli, da je liturgija, ki jo imenujejo galikansko, prvotno bila v navadi v severni Italiji, na Francoskem, Španskem, Angleškem in Irskem. Nje početek da je iskati v Milanu, ki je v 4. stoletju bil v tesni zvezi z vzhodom. Avksencij, ki je bil l. 355.—374. škof v Milanu, je prišel iz Kapadocije. Lehko si je misliti, da je v tej dolgi dobi, ko je vodil milansko škofijo, vplival tudi na razvoj liturgije. Iz milanske škofije, ki je po svoji veljavi daleč na okolo presegala druge vladikovine, se je presadil obred z orientalskimi oblikami na Francosko in dalje v sosedne dežele. Obred, ki je bil prvotno eden in isti, se je potem v vsaki deželi razvijal po svoje. Imenovali so ga v Italiji milanski obred ali liturgijo sv. Ambrozija, na Francoskem galikanski obred in na Španskem mozarabski obred.³

¹ Duchesne, Origines⁴, 86 ss.

² Maltzew, Die Liturgien der orthodox-kath. Kirche des Morgenlandes. Berlin 1894, 35—121.

³ Duchesne, Origines⁴, 71.

Najstarejša razlaga galikanskega obreda se pripisuje sv. Germanu († 576), škofu v Parizu (Migne, Patrol. lat., tom. 72, 84 ssq.). Gotovo je spis iz dobe pred Karolingi, morda celo iz 6. stoletja, ni pa dognano, da je delo sv. Germana.

Za Karolingov so v frankovskih deželah sprejeli rimski obred; stari galikanski obred je izginil.

Na španskem so proti koncu 11. stoletja po prizadevanju Gregorija VII. uvedli rimski obred; le v šestih cerkvah v Toledu se je še ohranila stara liturgija. Kardinal Ximenes († 1517) je ob toletanski stolnici dal napraviti posebno kapelo, v kateri se še sedaj vrši sv. maša po starem, mozarabskem obredu.

Milanski obred se je, premenjen po rimskem vplivu, ohranil v stolnici v Milanu.

4. O rimskem obredu hočemo posebe govoriti.

Rimski mašni obred.

Mašni obred rimske Cerkve se je v prvi krščanski dobi ne samo v bistvenih, ampak tudi nebistvenih rečeh ujemal z obredom vzhodne Cerkve. Tip liturgije, kakršnega nam je podal sv. Justin v 2. stoletju in apostolske konstitucije v 4. stoletju, nam kaže skupne oblike rimskega in vzhodnega obreda. V 5. stoletju, morda za papeža Gelazija (492—496), če ne že prej, se je izvršila reforma, ki je dala rimskemu obredu v bistvu sedanjo obliko.

Glavni viri za umevanje sedanje rimske liturgije so trije z a k r a m e n t a r j i (Sacramentarium Leonianum, Gelasianum, Gregorianum) in pa rimski O r d i n e s.¹

Pri razlaganju sv. maše mora veljati kot načelo: simbolična (ascetična ali dogmatična) razlaga kakega obreda je samo tedaj zanesljiva, kadar je pojasnjena zgodovina tistega obreda. Zato se je varovati prebohotne mistične in alegorične razlage.²

Verska resnica je, da se pri daritvi sv. maše nekrvavo obnavlja Jezusova krvava daritev na križu. O nebistvenih mašnih obredih pa nas Cerkev uči, da so »visibilia religionis et pietatis signa«, ki naj duha izpodbujajo k premišljevanju najvišjih resnic.³ Katera resnica ali kateri dogodek iz življenja ali trpljenja Jezusovega se simbolično predstavlja v posameznem obredu, v posamezni nebistveni akciji ali molitvi, tega Cerkev podrobno ni določila, to nam razlagajo liturgiki.

Simbolična razlaga se je pojavila v dobi Karolingov, in sicer najprej v benediktinskih samostanih. Vsak obred so začeli

¹ Muratori, Liturgia Romana vetus — tria Sacramentaria complectens. 2 tom. Venetiis 1748. — Migne, P. L. 78, 937—1372. Ordines Romani sexdecim.

² A. Franz, Theol. Revue, 1913, 35.

³ Conc. Trid., sess. 22, c. 5 de Sacrificio missae.

tolmačiti rememorativno. Amalar, škof v Metz, je to razlago sprejel in jo širil v svoji škofiji. Našel pa je odpor, in sinoda v Kierzy je ta način razlaganja zavrgla (l. 838.). Kljub temu pa je simbolična razlaga dobivala vedno več zagovornikov. Inocencij III.¹, Aleksander Haleški in sv. Tomaž Akvinski so ji pomagali do zmage.²

Liturgiki srednjega veka vidijo v mašnih obredih vpodobljeno vse življenje Jezusovo na zemlji, od njegovega učlovečenja in rojstva do vnebohoda. Viljem Durandus († 1296) piše v svoji knjigi »Rationale divinorum officiorum«³: »Missae officium tam provida reperitur ordinatione dispositum, ut quae per Christum et in Christum, ex quo de coelo descendit, usque dum in coelum ascendit, gesta sunt, magna ex parte contineat, et ea tam verbis quam signis admirabili quadam specie repraesentet.« To misel je sprejel v svojo razlago tudi častitljivi kapucinski pater Martin iz Cochema († 1712).⁴ — Drugi pa vidijo v obredih sv. maše vpodobljeno samo zgodbo trpljenja Jezusovega od poti na Oljisko goro pa do smrti na križu.⁵

V stari krščanski dobi so pri javni božji službi ločili dva dela: mašo katehumenov in mašo vernikov. V prvem delu, pri katerem so bili obenem z verniki navzoči tudi katehumeni (missa catechumenorum), so brali in razlagali sveto pismo (evangelij); v drugem delu, pri katerem so bili zbrani samo verniki (missa fidelium), pa je bilo darovanje, posvečevanje in obhajilo. Na tej razdelitvi se snuje naša razlaga.⁶

A. Missa catechumenorum.

Bistven namen prvemu delu javne božje službe je bil pouk katehumenov, pa tudi vernikov. Ta didaktični pomen prvega dela sv. maše je polagoma izginil v vzhodni in v zapadni Cerkvi. Sedaj je berilo iz sv. pisma le še integralen obred sv. maše. Z ozirom na zgodovinski razvoj v sedanjem rimskem obredu lahko ločimo pri maši katehumenov: uvod in berilo iz sv. pisma. V stari dobi so začenjali sv. mašo kar z berilom, tako kakor še sedaj na veliki petek. Uvod (enarxis) ali vse one molitve, ki jih mašnik moli pred berilom, so dodali pozneje. — Nemci zaznamujejo ves prvi del sv. maše, od početka do darovanja, z besedo »Vormesse«.

Uvod. K uvodu štejemo nastopno molitev, Introit, Kyrie, Glorijo, kolekto.

¹ De sacro alt. myst., lib. 6; Migne, P. L. 217, 773—914.

² Cf. Zeitschrift f. kath. Theol. 1913, 320 sq.

³ L. 4, c. 1, n. 11 (Venetiis 1577, 586).

⁴ Erklärung des hl. Messopfers von dem ehrw. P. Martin von Cochem. Kapit. 4—10. (Einsiedeln 1897. S. 64—146.)

⁵ Cf. Gatterer, Annus liturgicus³. 15—21.

⁶ Kdor želi obširno in temeljito razlago sv. maše, beri: Gahr, Das hl. Meßopfer dogmatisch, liturgisch und aszetisch erklärt. 10. Aufl. Freib. i. Br. 1910. — Thalhofer, Liturgik. II² 8—244.

1. **Nastopna molitev** je v navadi šele od 11. stoletja naprej. Pred 11. stoletjem so se sicer tudi z molitvijo pripravljali na sv. mašo, a molitve še niso bile določene, tudi niso bile del mašne liturgije. Mašnik je opravil svoje molitve kot pripravo na sv. mašo v zakristiji ali med potjo k oltarju.¹ Končno svojo obliko je dobila nastopna molitev v misalu Pija V. l. 1570.

Predno začne mašnik moliti, se p o k r i ž a in s tem izpove vero v križanega Jezusa. Ker so se prvi kristijani pri vsakem delu zaznamovali s križem, je brez dvoma pokrižanje v početku sv. maše že od nekdaj v navadi.²

Antifono »Introibo ad altare Dei« so peli nekaj novo krščeni, ko so šli iz baptisterija v cerkev k mizi Gospodovi.³ Psalm 42. »Judica« izraža v početku prisrčno prošnjo v sili, ob koncu pa izzveni v trdnem upanju na pomoč. V dnevni mašah (in missa de tempore) od tihe nedelje do velikega četrtega, pa tudi pri črnih mašah, odpade psalm Judica. Vzrok je bržkone ta, da se na tiho nedeljo introit začanja s psalmom »Judica«, in ni kazalo dvakrat ponavljati isto besedilo.⁴ Liturgija tihe nedelje pa je vplivala na naslednje ferije.

V vseh liturgijah mašnik v početku prizna svojo grešnost in prosi Boga odpuščenja. »Bog, bodi meni grešniku milostiv, in usmili se me,« moli trikrat mašnik v vzhodni cerkvi.⁵ V rimski liturgiji se mašnik in ljudstvo v očitni izpovedi »Confiteor« obtoži svojih grehov, in prosi milosti in odpuščenja z »Misereatur« in »Indulgentiam«. Starejši rimski ordines velé samo, naj mašnik, ko pride k oltarju, sklonjen tiho moli.⁶ Očitna izpoved »Confiteor« je v rabi od 12. in 13. stoletja,⁷ a molili so jo v raznih krajih različno, dokler ni dobila v misalu Pija V. sedanje oblike.

V zaupanju na božje usmiljenje in priprošnjo svetnikov, katerih relikvije so v oltarju, moli mašnik mediocriter inclinatus »Deus tu conversus« in naslednje vrstice, in stopajoč po stopnicah k oltarju (»ad Sancta sanctorum«) »Aufer a nobis« in »Oramus te Domine«.

2. **Introitus.** Papež Celestin I. († 432) je odredil, da tisti čas, ko gre mašnik k oltarju, pojo pevci primeren psalm, z antifono v početku in z Gloria Patri ob koncu.⁸ Zgodaj pa so psalm okrajšali, in ostala je samo antifona in ena vrstica iz psalma. Mašnik moli introit šele od 14. stoletja naprej;⁹ prej ga je samo kor pel.

¹ Gühr, Meßopfer¹⁰, 306; Thalhofer II² 40 sq.

² Ordo Rom. I, n. 8; Migne, P. L. 78, 941.

³ S. Ambros, De mysteriis, c. 8, n. 43; ed. Rauschen, Florileg. VII 86.

⁴ Thalhofer II² 43.

⁵ Maltzew, Die Liturgien, 36.

⁶ Ordo Rom. III 8; Migne, P. L. 78, 979.

⁷ Ordo Rom. X 4; Migne, P. L. 78, 1010.

⁸ Liber Pontificalis, ed. Duchesne I 230.

⁹ Ordo Rom. XIV 47; Migne, P. L. 78, 1149.

Veliko soboto in binkoštno soboto ni introita; ohranila se je torej ta dva dni še stara oblika mašnega obreda. Ko gre mašnik veliko soboto in binkoštno soboto k oltarju, pojo pevci sklep litanij.

V introitu je navadno izražena ideja, glavna misel cerkvenega časa ali godu; zato so prej včasih nekatere nedelje poznamenovali s prvo besedo iz introita, n. pr. Dominica Reminiscere, Oculi, Laetare, Judica.

V srednjem veku so med liturgično besedilo radi vpletali dostavke v vezani in nevezani besedi; imenovali so jih *t r o p e*. S temi interpolacijami ali tropi so razširjali Introitus, Kyrie, Gloria, Sanctus, Agnus Dei.¹

3. *K y r i e*. »Kyrie eleison« je ostanek litanij, dialogične molitve med klerom in ljudstvom v početku sv. maše. Ker so se ti klici tudi v rimski Cerkvi ohranili v grškem jeziku, je to znamenje, da so bili zgodaj sprejeti v liturgijo. Že Gregorij Veliki pa poroča: »In quotidianis missis, aliqua quae dici solent, tacemus, tantummodo Kyrie eleison et Christe eleison dicimus«. ² Kadar so pri štacijskih procesijah molili litanije, so pri maši izpuščali Kyrie in so mašo začenjali z oracijo. Tako je bilo še v 8. stoletju.³ Maša na veliko soboto in binkoštno soboto nas še spominja na stari obred.

Prvotno je bilo prepuščeno mašniku, kolikokrat naj se ponavlja klic »Kyrie eleison« in »Christe eleison«. ⁴ V 9. stoletju pa je bilo določeno, naj kličejo trikrat »Kyrie eleison«, trikrat »Christe eleison« in zopet trikrat »Kyrie eleison«. Liturgiki srednjega veka obračajo ta trojni klic na tri božje osebe.⁵

4. *G l o r i a*. Imenuje se *H y m n u s a n g e l i c u s*, ker se začenja s hvalnico, ki so jo ob rojstvu Gospodovem peli angeli na betlehemskih tratah. Skoro dobesedno nam vso hvalnico podajajo že apostolske konstitucije.⁶ V grški Cerkvi molijo Glorijo pri jutranjicah, pri maši pa ne. V rimski Cerkvi pa so hvalnico vsaj v početku 6. stoletja, če ne že prej, sprejeli v mašno liturgijo.⁷ Po zakramentariju Gregorija Velikega⁸ so smeli samo škofje moliti Glorijo vse nedelje in praznike, navadni mašniki pa le na Veliko noč. Tako je bilo do 11. stoletja. Sv. Tomaž Akv.

¹ Thalhofer, II² 51. — Dreyes, Die Kirche der Lateiner in ihren Liedern. Kempten u. München 1908, pg. X.

² Epist. 9, 42; Migne, P. L. 77, 956.

³ Duchesne, Origines du culte chrétien⁴, 167.

⁴ Ordo Rom. I, n. 9; Migne, P. L. 78, 942.

⁵ Tako sv. Tomaž Akv., Summa, III, q. 83, a 4; pred njim pa že Janez Beleth († okrog l. 1165.), Div. off. expl., c. 36.

⁶ Constit. Apostol. I, VII, c. 47, ed. Funk 456. O početku in starosti himne gl. Funk, nota ad l. c., in Cl. Blume, Stimmen aus M. Laach, 1907, Bd. 73, 43 ss.

⁷ Liber Pontificalis, vita papae Symmachi (498—514), ed. Duchese I 263; a v Lib. Pontif. beremo isto tudi že o papežu Telesforu (125—136?), ed. Duchesne I, 129.

⁸ Ed. Muratori, II, pg. 2.

pravi v svoji razlagi sv. maše: »Gloria in excelsis Deo« cantatur in festis, in quibus commemoratur coelestis gloria, intermittitur autem in officiis luctuosis.¹

5. *C o l l e c t a*. Predno začne mašnik v imenu Cerkve prvo slovesno molitev nad zbrano množico, poljubi oltar, simbol Jezusa Kristusa, in potem pozdravi verno ljudstvo z besedami sv. pisma: »Gospod z vami«. »In s tvojim duhom«, mu odgovori ljudstvo. S tem želi duhovnik ljudstvu in ljudstvo duhovniku, da bi z milostjo božjo mogli prav moliti in se udeležiti sadov svete daritve. V tem pomenu se pozdrav ponavlja med sv. mašo.

O r e m u s je poziv, s katerim mašnik povabi ljudstvo, da se z njim združi v molitvi. Časih je to povabilo kratek nagovor, v katerem je izražen namen in glavna misel naslednje molitve. Opomine k molitvi v obliki kratkega nagovora imamo n. pr. v liturgiji velikega petka; tudi *O r a t e f r a t r e s* je tak poziv. Verniki naj se po tem pozivu pripravijo za molitev. Časih jim veli diakon poklekniti, nekaj trenutkov tiho moliti, dokler jim ne reče zopet vstati: *F l e c t a m u s g e n u a — L e v a t e*.

Misijonske pridige.

5. Pridige o poslednji sodbi.

Mi vsi se moramo pokazati pred sodnim stolom Kristusom, da prejme slehern v svojem telesu, kakor je storil, dobro ali hudo. II. Kor. 5. 10.

Sveta vera nas uči, da bomo vsi ljudje vstali v svojih telesih in dajali odgovor o svojem življenju. Oni, ki so dobro delali, pojdejo v večno življenje, ki so pa hudo delali, pojdejo v večno pogubljenje. To versko resnico je učil Jezus sam, rekoč: »Kadar pa pride Sin človekov v svojem veličastvu, in vsi angeli z njim, takrat bo sedel na sedežu svojega veličastva. In zbrali se bodo pred njim vsi narodi, in jih bo narazen ločil, kakor pastir loči ovce od kozlov.« (Mat. 25, 31.) In sv. apostol Pavel govori v pismu do Korinčanov: »Mi vsi . . .« (ut supra). Ta sodba se imenuje *v e s o l j n a s o d b a*, ker bo sojen naenkrat vesoljni človeški rod. Imenuje se tudi *p o s l e d n j a s o d b a*, ker se bo z njo končal sedanji svetovni red.

Nekaterim se poslednja sodba morda zdi odveč, ker je vsak človek že sojen pri posebni sodbi. Sveti očetje pa nam povedo vzroke, zakaj da bo Bog celi svet sodil obenem: 1. zato, da bo vesoljni svet spoznal pravičnost in modrost božjih naredb; 2. da bo Jezus Kristus pred vsem svetom poveličan; 3. da bodo pravični pred vsem svetom počeščeni, grešniki pa po zaslu-

¹ Summa theol. III, q. 83 a 4.

ženju osramočeni; 4. da bo tudi telo zaslüşalo svojo obsodbo, ker pri posebni sodbi je bila sojena le duša. — Resničnost vesoljne sodbe se torej ne dá omajati. Kakor je ta nauk resničen, istotako je pretresljiv in strašen. Ko so apostoli in misijonarji stopili pred nevernike, razlagali so jim nauk o vesoljni sodbi, in z njim so milijone duš rešili večnega pogina. Sv. Metod, želeč spreobrniti bolgarskega kralja Bogorisa, je naslikal živo podobo vesoljne sodbe. Pogled le-te podobe je tako pretresel kralja, da se je nemudoma dal poučiti in krstiti.

Kristjani! Tudi mi se hočemo v tej slovesni uri spominjati **str a š n e g a d n e v e s o l j n e s o d b e**, in sicer iz tega namena, da bi se po tem premišljevanju zdramili iz pregrešnega spanja in vendar enkrat začeli skrbeti za zveličanje naših ubogih duš. O Marija, božja Mati, še je čas, da se spreobrnemo; izprosi nam milost od Boga, da nam bo to premišljevanje v dušni prid.

1. Premišljujmo, kaj se bo godilo pred sodbo, kaj med sodbo in kaj po njej.

Navadno se zgodi, da Bog velike, svetovne dogodke naznani po posebnih znamenjih. Ko je jeruzalemsko mesto imelo biti razdjano, so se prikazala čudna znamenja na nebu. Videle so se vojskine trume, ki so se borile druga proti drugi. Ognjevit, krvav meč je plaval nad nesrečnim mestom noč in dan. »Gorjé, gorjé!« je vpil na mestnem obzidju neznan klicar in ni utihnil, dokler ga ni smrtno zadela sovražna puščica. — Tudi pred sodnjim dnevom se bodo videla znamenja. Sv. Matevž namreč piše, da bodo zvezde popadale z neba, in nebeške moči se bodo gibale. Tresla se bo zemlja in hribje se bodo majali. Zemlja bo na mnogih krajih razpokala in cele vasi bodo z ljudmi vred izginile v teh razpokah. Hudi viharji bodo nastali in vse pokončali; morje se bo vzdignilo in prestopilo svoje meje. Grozoviti bliski bodo švigali po zraku. Vse se bo dvignilo zoper človeka, ker se je on vzdignil zoper svojega Boga.

Sv. apostol Pavel piše, da bo zgorela zemlja in vse, kar je na njej. Ogenj bo prišel z neba in iz sredine zemlje in bo pokončal in v prah spremenil vesoljno stvarjenje, ljudi in živali in vse rastline. Oh, kaj bodo takrat rekli otroci sveta, ki verujejo le to, kar sami vidijo in z lastnimi rokami otipljejo? Bodo li takrat verovali, da je Bog, ki greh po zasluženju kaznuje? Kaj bodo rekli krivičniki, bogatini, ko bodo videli, da se njihovi maliki, denar in premoženje, spreminja v pepel? Kaj poreko nečistniki, ko bodo videli, da tisti svet, kateremu so tako zvesto služili in na katerem bi najraje vedno ostali, da jih ta svet sam pokončuje? Vendar takrat ne bo časa za premišljevanje, ker ogenj bo v kratkem pokončal tudi otroke tega sveta.

2. Ko bodo pokončane na zemlji vse stvari in bo ves svet kakor pepelnata puščava, tedaj bo poslal Bog svoje angele, da

prebudijo mrtve in jih skličejo k sodbi. Grozno se bo glasil glas trobente, in mrtvi bodo vstajali. Angeli se bodo obrnili proti jutru in klicali: Vstanite, mrtvi, na sodbo! Obrnili se bodo proti jugu, severu in večeru in klicali: Vstanite, mrtvi, na sodbo, na sodbo!

Še bo pela trobenta, in že se bo začelo življenje po grobovih. Kost se bo pridružila kosti, in udje se bodo pridružili svojim nekdanjim sosedom, in človeško telo bo zopet živo. Glas trobente se bo začul in odprli se bodo grobovi ter nazaj dali mrtve. Segal bo glas v globočino morja in oživljena telesa utopljenecv se bodo dvignila iz mokrega ležišča. Odprle se bodo najglobokejše jame, in vsi ljudje, ki so živeli od Adama do poslednjega dne, vsi brez razločka bodo vstali in se pokazali pred Sodnika.

Toda, kako raznovrstno bo to vstajenje! Sv. apostol pravi: »Vsi bomo sicer vstali, pa vsi ne bomo izpremenjeni.« Le »pravični se bodo takrat svetili kakor solnce« in se bleščali v nebeški svetlobi. Njihova telesa bodo poduhovnjena; kakor blisk se bodo premikala od enega kraja zemlje do drugega, skozi zaprte duri, skozi zid in hrib bodo prišla brez najmanjše zapreke. Ne bo je več bolečine, ne solze. O, kako bo vesela duša pravičnega, ko bo zagledala svoje telo! Rekla bo: O blaženo telo, ki si me lepo ubogalo, ki se nisi ustrašilo premagovanja in zatajevanje, bodi mi srčno pozdravljeno! Ve oči, ki ste se ozirale le po nebeškem, bodite mi pozdravljene! Usta ve, ki ste se tolikrat odprla v prepevanje božje slave in v spodbudo bližnjega, bodite mi pozdravljena! Ve roke, ki ste se varovale krivičnega blaga, pa ste tolikrat delile dobrote ubožcem in zapuščenim, bodite mi pozdravljene! Pozdravljene noge, ki ste varno hodile po poti pravičnosti, pozdravljeno celo telo, ki si ostalo neoskrunjeni tempelj Svetega Duha!

Grozen pa bo pogled grešnikov. Duša se bo branila skleniti se s tako ostudnim telesom. Rekla bo: Nesrečno telo, ti in tvoja strast sta kriva moje nesreče. In telo bo dejalo: Nesrečna duša, čemu ti je Bog dal um in prosto voljo? Sama si kriva moje in svoje nesreče!

Nespametni človek, ki sedaj svoje telo lišpaš, mu nikdar nič ne odrečeš, ampak strežeš vsem njegovim strastem in rajši Boga z grehom žališ, kakor pa sebi kaj odrečeš: oh, enkrat boš spoznal svojo nespamet in jo obžaloval, ali takrat bo prepozno; o, kako boš zavidal pravične, ki se sedaj ponižujejo in zatajujejo, na sodnji dan pa bodo vstali v nepopisljivem veličastvu!

Ko so mrtvi vstali, se začuje božje povelje, ki veli vsem priti pred sodbo! Pravični bodo napolnjeni nebeškega veselja hiteli, da prejmejo zasluženo plačilo. Grešniki pa se bodo obotavljali; toda zastoj. Angeli bodo prišli z ognjenimi meči in jih tirali pred sodbo.

3. Pa glej, kak blišč na odprtem nebu! Kaj se sveti tako krasno, tako prečudno? Oj, s v e t i k r i ž nam blešči nasproti, križ našega Odrešenika Jezusa Kristusa. O sveti križ, življenja luč, na katerem je Jezus prelił svojo drago kri in nas spravil s svojim razžaljenim Očetom, oj, bodi nam presrčno pozdravljen! — Pa tudi vi brezbožni, ozrite se na sveti križ! Vi neverni starega in novega veka, pogledjte križ, ki se vam je zdel nespamet, in vi Judje, pogledjte ga, ki vam je bil v pohujšanje in zasmeh! — Pa čas usmiljenja je potekel, zdaj bo vladala pravičnost in božje maščevanje. Vsi narodi zemlje bodo jokali, ker v tem trenutku bodo spoznali, koliko je Jezus na križu zanje trpel, oni pa se niso potrudili, da bi bili deležni sadov sv. križa.

Pa glejte, še močnejši svit se prikaže na nebu. Bližajo se n e b e š k e t r u m e; najprej angeli, razdeljeni v devet korov, ki se postavijo v zračne višave; potem se prikažejo apostoli in učenci Gospodovi ter se podado na svoje prestole, da bodo z Jezusom vred sodili narode. Prikaže se Marija, prečista devica; v nepopisljivem, skoraj božjem svitu plava kraljica nebes in zemlje.

In zdaj, o Bog, kaj se zgodi? Nebo se umakne, solnce zgine in zemlja se trese. Ta blišč neizmerno prekosi prejšnjega. V božjem veličastvu se prikaže na oblakih neba Jezus Kristus, vsemoččni Bog, ki pride sodit žive in mrtve. Pravični ga bodo pozdravili iz cele duše, saj je to Jezus, njih Bog in njih vse; tisti Jezus, katerega so tako goreče ljubili, tisti Jezus, kateremu so tako zvesto služili, Jezus, kateremu so vse darovali, kri in življenje in kar so imenovali svojo last. O presrečni trenutek, ko bomo prvič z dušo in telesom videli svojega Jezusa! Pa tudi krivični ga bodo videli. »V i d e l i b o d o, k o g a s o p r e b o d l i.« Oj, le pogledjte ga, Jezusa, katerega niste hoteli spoznati; Jezusa, katerega ste zasramovali; Jezusa, čegar Cerkev in služabnike ste pregnali. Pogledjte njegove petere rane. Oj, kako se svetijo, kako bleščijo! Kdo mu je vsekal te rane? Oh, nobeden drugi, kot vi s svojimi pregrehami. O kako radi bi se brezbožniki skrili tisto uro pred jezo božjo. Klicali bodo: Gore, padite na nas, hribje, pokrijte nas; pa zastonj. Čas milosti je minil, zdaj bodo osramočeni pred celim svetom.

4. Sedaj pa bodo pristopili angeli in bodo ločili pravične od krivičnih. Pravične bodo postavili na desno, grešnike pa na levo. — Predragi! Žalostno je, kadar se brat ali prijatelj loči od nas, zlasti če je malo upanja, da bi se kmalu vrnil. O kako mu stiskamo roko, želeč mu srečno pot in povrnitev; ljubeznivo ga objamemo in naše oči plavajo v vročih solzah. Glas nam umolkne, z največjo silo spravimo besedico »z Bogom« skozi ustne. Ali, ljubi moji, kaj naj bo ta ločitev, ko imamo upanje, da se srečni zopet vidimo. Na sodnji dan se bomo ločili na vekomaj. Težka je ločitev na smrtni postelji in pri odprtem grobu. Človeku se krči srce, ko čuje težko prst padati na krsto prerano umrlega očeta,

brata, prijatelja. Ali ena tolažba nam tudi takrat ostane: Križ sveti nam govori, da zopet vidimo se nad zvezdami! Na sodnji dan pa izgine tudi to upanje. Kateri se bomo ločili takrat, ne bomo se videli na vekomaj več. Oh, grozna bo pač ločitev! Dva prijatelja bosta stala eden poleg drugega. Angel božji bo pristopil in ju ločil. Enega bo postavil na desno, drugega na levo. Oh ljubljeni prijatelj, rekel bo pogubljeni, kako goreče sva se pač v življenju ljubila, in zdaj se morava ločiti za celo dolgo večnost. — Tamkaj stoje bratje in sestre skupaj. Eni bodo zveličani, drugi pogubljeni. Starši se bodo sešli s svojimi otroki. Starši bodo zveličani, otroci pogubljeni, ali pa narobe. Na vseh straneh se bo slišalo slovo. Vi ste zveličani, mi pa pogubljeni; vi pojdete v sveto nebo, mi pa v pogubljenje.

Sedaj so pravični ločeni od grešnikov. Angeli božji so jih odločili. V tem trenutku bo cel svet videl pregrehe vseh in vsakega posebej. Pregrehe bodo takorekoč na čelo utisnjene. O, v kaki sramoti boš takrat stal, nečistnik, ker vsi ljudje bodo videli celo vrsto tvojih nečistih misli, besed in dejanj. Krivičnik, vse tvoje zvijače bodo prišle na dan in takrat bo cel svet spoznal, na kak nepošten način si si pridobil premoženje. Ti, ki si svete zakramente prejemal po nevrednem, glej, takrat se ti ne bo treba spovedovati svojih hudobij, ker tvoja hinavščina bo odkrita celemu svetu.

5. Božji Sodnik se vzdigne in prične sodbo. Z nebeško ljubeznivostjo se obrne do pravičnih in jih povabi v posest vzeti kraljestvo nebeško, rekoč: »Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta, in posedite kraljestvo, ki vam je pripravljeno od začetka sveta. Lačen sem bil, in dali ste mi jesti, žejen sem bil, in dali ste mi piti.« Sami sebe ste zatajevali, zapovedi moje ste spolnovali, zdaj pa pridite po obljubljeno plačilo.

Tudi pogubljeni bodo slišali to prijazno vabilo, in takrat bodo klicali o pravičnih: »Ti so, ki smo jih imeli poprej v zasme, glejte, zdaj pa so prišteti med otroke božje in med svetniki je njih delež.«

Nato pa se bo obrnil božji Sodnik do grešnikov. Pomislite, kristjani: Ko je Jezus na Oljiski gori šel naproti svojim sovražnikom in so mu oni naznanili, da iščejo Jezusa Nazareškega, jim je odgovoril mirno: »Jaz sem.« In glejte, na ti dve besedi popadali so vsi na zemljo. In ko je Bog na Sinajski gori dajal zapovedi, je bila gora kakor ogenj, zemlja se je tresla in bliski so švigali, da je ljudstvo v smrtnem strahu klicalo Mozesu: »Ti govori z ljudstvom, Gospod naj ne govori več z nami, sicer bomo vsi umrli.« Glejte, v teh dveh slučajih je Bog nastopil enkrat kot ponižno jagnje, drugikrat kot postavodajalec. Kako grozen pa bo Bog za krivične na sodnji dan, ko bo nastopil kot oster sodnik, kot neizprosen maščevalec. V resnici grozen je njegov pogled! Njegovo obličje se sveti kot ogenj, njegove oči žare kot bliski. Oh, ljubi moji, nebesa se tresejo, angeli trepe-

čejo, celo Marija si pokrije obraz, zakaj v tem trenutku zadoni Sodnikov glas kot tisoč gromov skupaj, da odmeva po vesoljnem stvarjenju: »Poberite se od mene, vi prokleti, v večni ogenj, ki je pripravljen hudiču in njegovim angelom; zakaj lačen sem bil in niste mi dali jesti; žejen sem bil, in niste mi dali piti.« Razodel sem vam vse potrebne resnice, ali vi jih niste hoteli sprejeti; zapovedi sem vam dal, vi ste jih lahkomisljeno prelomili, postavil sem za vas svete zakramente, vi ste jih zaničevali; svojo lastno kri sem prelil v vaše odrešenje, vi pa ste jo z nogami teptali. Zatorej se poberite sedaj v večni ogenj, v večno obupanje.

6. Sodba je sklenjena. Pravični se dvigajo proti nebu. Truma za trumo se vzdiguje kvišku in mogočno se razlega hvalna pesem »aleluja«. Oh, vprašam vas, s kakimi občutki pač gledajo pogubljeni to nebeško procesijo? S kakimi besedami se poslavljajo od nje? Zemlja se odpre in v globočino izginejo pogubljeni, krivoverci, neverci, ubijalci, tatje, nečistniki, preklinjevalci, pijanci. Za njimi se zapro vrata peklenska in se nikdar več ne odpro — nikdar, nikdar.

Preljubi v Kristusu! Mi vsi bomo pričujoči pri tej strašni vesoljni sodbi. Tamkaj se bo sklepalo o naši večni usodi; to nas uči sv. vera. Na kateri strani pa bomo stali, na desni ali levi? Povem vam, da bomo stali na tisti strani, na katero se zdaj nagibamo. Da bomo tedaj vredni prišteti biti pravičnim, zapustimo greh in živimo čednostno. Iz srca se skesajmo svojih pregreh in operimo svoje duše v odkritosrčni spovedi. Ondi bomo prejeli odvezo od grehov in večnih kazni, odpustki pa nam bodo izbrišali tudi vse časne kazni, katere bi morali sicer po dobro opravljeni spovedi še prestati na tem svetu ali pa v vicah. Znaprej pa se držimo zvesto božjih in cerkvenih zapovedi in hodimo po Jezusovih stopinjah, po poti čednosti. Ako bomo radi molili in sv. zakramente pogostoma vredno prejemali, dal nam bo ljubi Bog tudi svojo pomoč, da se bomo mogli ohraniti v dobrem.

Ti pa, o Jezus, sedaj še moj usmiljeni Odrešenik, dodeli mi milost! Spomni se, o Jezus mili, da so zame te umorili, ti, ki si se usmilil skesane Magdalene, in si uslišal prošnjo desnega razbojnika, ti daš tudi meni upanje, da milost zadobim pri tebi in da se enkrat zveličam. Amen.

P. Hugolin Sattner.

6. Usmiljenje božje.

Kralj David zdihuje v 129. psalmu: »Gospod, če boš zaljubo pregreh terjal račun, o Gospod, kdo bo obstal?« — Ako pogledamo na eni strani visoki namen, za katerega smo ustvarjeni, in vse naredbe božje, da bi se zveličali, na drugi strani pa našo nehvaležnost, našo lahkomisljenost, dolgo vrsto naših pre-

greh, malih in velikih, od prve mladosti do sedanje ure; ako pomislimo, da bo treba zdaj pa zdaj umreti, stopiti pred ostro sodbo božjo in zaslišati glas, ki bo določil o celi naši večnosti: tedaj nam postaja tesno pri srcu in potrti pokleknejo na svoja kolena, skesani si trkamo na prsi in pravimo s kraljem Davidom: »Gospod... (ut supra). Res, kdo bo obstal? Hudobija greha tako obilna, božje sodbe pa tako ostre in natančne!

Oh, kako si želi duša tolažbe, potem ko je premišljevala tako resnobne, večne resnice. Koliko bi dala, da čuje iz božjih ust besedo odpuščanja, besedo usmiljenja. Da, to besedo bode čula pri sv. spovedi, če ne iz ust božjih, pa iz ust božjega namestnika, kajti zopet govori kralj David: »Izrael naj zaupa v Gospoda; ker pri Gospodu je usmiljenje in pri njem je obilno odrešenje« (Ps. 129).

Usmiljenje božje bodi tedaj predmet našemu današnjemu premišljevanju.

I. Bogu je lastno usmiliti se, kajti Bog je naš »Oče«. Božji Odrešenik nas uči moliti: »Oče naš, kateri si v nebesih.« Kaj pa pomeni beseda »Oče«? — Mi vidimo revnega moža, ki dela noč in dan, čuje, moli, trpi lakoto in žejo. Kdo je ta mož? Za koga prenaša toliko trpljenje? Ta mož je »oče«. On ima otroke, katere ljubi in je želi osrečiti; zatorej ne gleda na lasten trud, marveč le na to, da so otroci z vsem preskrbljeni in dobro poučeni. Ako kateri njegovih otrok zaide na napačna pota, o, kako to boli njegovo očetovsko srce! — Vendar se trudi in dela naprej za zmotenega otroka. Tolaži se namreč z mislijo: Morda pa bode dete spoznalo svojo zmoto, se skesalo in poboljšalo.

Takšen oče je Bog, — dober, ljubezniv, neskončno usmiljeni oče. Kralj David je imel več otrok. Absalom, njegov sin, pa se mu je popolnoma pokvaril; uprl se je svojemu očetu, postavil se na čelo velike armade in skušal svojega očeta pahniti s kraljevega prestola. Ta upor je zaslužil smrtno kazen, ali David je ni izrekel nad njim, marveč naročil svojim vojskovodjem: »Ohranite mi mladeniča Absaloma živega!« Toda Absalom je bil umorjen. Kakor hitro pa je došla Davidu vesela vest o dobljeni zmagi, je vprašal najprej: »Jeli rešen moj sin? Jeli še živ?« — Ko pa je zvedel, da je Absalom mrtev, ni se veselil zmage, marveč žaloval je in jokal: »Moj sin Absalom! Absalom, moj sin! Zakaj nisem jaz umrl mesto tebe!« — David je jokal za nehvaležnim sinom, ker je bil oče Absalomov. Bog pa je najboljši in najljubeznivejši oče, mi pa smo njegovi otroci.

Dalje: Bog ima nele srce očeta, marveč tudi srce matere za nas grešne in v zmoto zašle otroke. On sam pravi: »Objel vas bom in ljubil; pritiskal vas bom na svoje srce, kakor mati ljubi svoje dete.« In zopet: More li mati pozabiti svojega otroka? In ko bi ga pozabila ona, jaz vas ne bom pozabil.« Torej Bog nas ljubi, in sicer nas ljubi bolj kot mati svojega

otroka. Kako bi mogli razumeti neskončno ljubezen božjo do nas, ko niti ne umemo ljubezni materine? — Mislite si ubogo mater, ki ima nepokornega sina; sin se slabo obnaša do matere, celo preklinja jo. Zanemarja hišo in hodi s hudobnimi tovariši. O kako krvavi materino srce! Noč in dan pretaka solze. Menite pa, da ona več ne ljubi svojega otroka? Zelo se motite. Njena ljubezen je še močnejša, še nežnejša; in kakor se zelenje ovija krog starega zidovja in ga varuje propada, tako se materino srce oklepa otroka, če tudi ga drugi zasmehujejo in sovražijo.

To ljubezen je Bog sam posadil v materino srce. Zdaj pa pomislite, kako neizmerna je šele božja ljubezen, božje usmiljenje do ubogih grešnikov, ker ljubezen vseh mater je komaj kapljica v primeri z morjem ljubezni božje do nas! Zatorej pravi sv. Janez: »Bog je ljubezen!« Bog je neskončno usmiljen. Nikogar ni ustvaril za pekel, marveč vse nas je ustvaril za nebesa. Ako se kdo pogubi, tega ni kriv Bog, marveč človek sam. Nikar se torej ne pritožujte čez Boga, ki grešnike pošilja v pogubljenje, ker grešniki sami hočejo tako. Bog sovraži greh, obenem pa ljubi in pomiluje grešnika in se poslužuje vsakojakih pripomočkov, da bi ga odvrnil od krive poti.

Premišljujemo svoje lastno dosedanje življenje, in naši bomo, da je Bog vsekdar ravnal z nami po svojem preobilnem usmiljenju. Morda je tudi vas kdaj klical po kaki nesreči. Bili ste srečni in zadovoljni. Bog vam je dal ljubeznivo ženo, ali skrbnega moža, dal vam je ljubo dete; živeli ste rajsko življenje na zemlji. Morda se vam je godilo tako dobro, da ste v svoji sreči pozabili Boga. Nenadoma pa pride angel smrti v vašo hišo in obstalo je tisto ljubeznivo srce, prijazne oči so se zaprle za zmeraj in obmolknil je oni prijazni glas. Jokali ste, morda celo mrmrali nad Bogom; ali nenadna smrt v hiši je bil glas božji, ki vas je opominjal, da se nikar preveč ne navezujete na zemljo, marveč hrepenite po tem, kar je zgoraj.

Bili ste zdravi in popolnoma zakopani v delu in kar nič niste imeli časa za vašo dušo. Prišla je bolezen in tedaj ste našli časa dovolj za trpljenje, za molitev, za prejem sv. zakramentov. — Neki mož je bil tako brezbožen, da je nalašč šel v kraj, kjer bi ne videl nobenega duhovna in ne bi slišal nič o Bogu. Vsekal se je pa v nogo, bil prenešen v bolnico in našel zdravje na duši in na telesu. Zapustivši bolnico je sam rekel s pomenljivim glasom: Tako je tedaj božji Pastir zagrabil za nogo izgubljeno ovčico.

Bogatinci pozabijo Boga. Bog pošlje vojsko, premoženje gre v nič, siromak pa spozna, da je čas k Bogu obrniti se. Na sodnji dan bomo spoznali, kolikokrat nas je Bog klical in trkal na naša srca, zdaj po dobri knjigi, zdaj po pridigi, po vesti, po kakem prijatelju, po dobri materi, celo po otrocih. Včasih razsvetli našo pamet, da spozna ostudnost greha, kakor tudi nevarnost, v kateri se nahaja duša. Včasih nas zopet spominja sreče,

katero smo uživali v mladih letih nedolžnosti, preden smo grešili; spominja nas one navdušenosti in obljub, ki smo jih storili pri sv. birmi, pri sv. obhajilu in raznih drugih prilikah.

II. Bog ne kliče samo, marveč tudi išče grešnika, gre za njim kakor dober pastir in si ne da pokoja, dokler se grešnik ne vrne k njemu. Ali ni čudno? Bog išče grešnika in vendar je grešnik njegov sovražnik. Navadno išče sovražnika, kdor se hoče nad njim maščevati, kdor pričakuje kaj od njega, ali se ga boji. Bog se pa nima bati grešnika, tudi nima kaj pričakovati od njega. Kako tedaj, da kralj nebeški išče grešnika? — On ga išče, ker je oče, ki ljubi celo svoje v zмотo zašle otroke in srčno želi, da bi se spreobrnili in zveličali. — Ako se spreta dva človeka, težko se zopet spravita, ker nihče noče dati prve besede; in vendar je resnica, da tisti ima zasluženje, kdor prvi začne. Mi smo z grehom žalili Boga; spodobilo bi se torej, da se mu sami bližamo. Ali Bog nas ne čaka, sam nas poišče in nas vabi k spravi.

V sv. pismu nove zaveze je polno zgledov, ki kažejo potrpežljivost in usmiljenje božje v najlepši luči. Nekega dne so se apostoli zelo raztogotili nad mestom, ki jih ni hotelo sprejeti. Tedaj prosijo Učenika, naj pošlje nadenj ogenj iz nebes. Jezus pa, dobrotljivost in miloba sama, jih kara radi njihove naglosti, češ, prav nič še niste sprejeli duha ljubezni, o katerem vam govornik dan na dan. »Vine veste, kakoga duha ste; jaz pa hočem usmiljenje.« (Mat. 9, 13.) S kako potrpežljivostjo je prenašal izdajalca Judeža, ne da bi mu bil odvzel apostolsko čast in službo! Njegovega hudodelstva niti ni razodel drugim učencem.

III. Bog pa ne samo kliče grešnika in ga išče, marveč on ga z največjim veseljem sprejme, kakor hitro se vrača k njemu. Tako namreč piše sv. Janez: »Kateri k meni pride, ga ne bom vrgel ven kaj.« (6, 37.) In v bukvah Kroniških se bere »Ako zaprem nebo, da ne dežuje, in ukažem kobilici, da obžre deželo in pošljem kugo med svoje ljudstvo, pa se ljudstvo izpreobrne ter me prosi in išče mojega obličja in dela pokoro za prehudobna pota; uslišal jih bom z nebes in bom milostljiv njihovim grehom, ter bom ozdravil njih deželo.« (II, 7, 13, 14.) — Nikdar še ni bilo čuti, da bi bil Jezus zavrnel koga, ki se je zatekel k njemu. Jezus je sam poiskal grešnike, z njimi sedal za mizo, samo da bi je potegnil nase. Sam zatrjuje, da je prišel na svet iskat, kar je bilo izgubljenega. Ljubezen do grešnikov lepo kažejo štiri prekrasne Jezusove prilike.

1. Prva prilika je o trgovcu, ki je prodal vse, kar je imel, samo da je mogel kupiti dragocen biser. Biser ta je naša duša, kupec je sam Sin božji. Veste pa, koliko in kaj je dal za našo dušo? — Dal je zanj svojo kri, svoje trpljenje in svoje življenje.

2. Druga prilika je o ženi, ki je izgubila vinar, prižgala luč in preiskala vse kote in slednjič pometla celo hišo. In ko je

našla vinar, sklicala je prijatelje, da jim razodene svojo srečo. »Tako veselje je tudi v nebesih nad grešnikom, ki se spokori«, pravi božji Zveličar.

3. Tretja prilika je o pastirju, ki je popustil 99 ovac in se podal v puščavo iskat izgubljeno ovco. In ko jo najde, jo zadene na svoje rame in jo nese k čredi nazaj. Ni je tepel s pastirsko palico, ni psa naganjal nanjo, tudi je ni gnal pred seboj, marveč zadel jo je na svoje rame, ker si je mislil, revica je trudna in znala bi se zopet izgubiti. »Tako bo tudi v nebesih večje veselje nad enim grešnikom, ki se spokori, kakor nad 99 pravičnimi, ki ne potrebujejo pokore.«

4. O izgubljenem sinu, ki se je ves potrt vrnil v hišo očetovo. Komaj ga zagleda oče, teče mu naproti in mu natakne zlat prstan. Potem ga pelje z velikim veseljem v hišo, kar nič mu ne učita pregrešnega življenja, še časa mu ne dá, da bi se opravičeval. — Glejte, tako sprejema tudi Jezus grešnike, ki se skesani vrnejo k njemu. On jim da poljub mirú, napolnjuje njihova srca s tolažbo in pozove angele, da se z njim vred veselijo. Da bi nam odvzel ves strah, zatrjuje nam naravnost, da ni prišel sodit svet, marveč odrešit ga. »Jaz nisem prišel iskat pravičnih, marveč klicat grešnike k pokori.«

Toda prepričajte se sami. Nekega dne pride k Jezusu grešnica, ne da bi ga poslušala, ne da bi se izpreobrnila, marveč, ker jo je njena sestra Marta silila k njemu. Nališpana koraka po cesti, prevzetno se oziraje na desno in levo. Tako pride do Jezusa. Toda glej, kako se izpreminjajo barve njenega lica; božji glas prodira vedno globlje v njeno dušo. Mlada, bogata in lepa, je pred nekaterimi trenutki še sama očarala vsa srca; sedaj je sama očarana od luči, ki je naenkrat zasijala v njeni duši, in ta luč je spoznanje globoke zagrešenosti. Sram jo je. Kam naj se skrije, kam zbeži? Najraje bi se bila pogreznila v zemljo, a vzdržal jo je žarek upanja v božje usmiljenje. Urno hiti domov, silno razburjena v srcu, kakor nikdar prej. Kdo je govornik, ki je ranil njeno srcé? Kdo oni mož, ki je gledal v njeno dušo? Čula je o Zveličarju, ki je bil rojen iz device, in razsvetljena po božji milosti spozna, da je oni govornik Zveličar sam. Videla je torej Boga; in dasi vsa v grehih, vendar ni umrla pri tem pogledu. Ravno nasprotno; vzbudilo se je v njenem srcu neznano hrepenenje po njem. Dejala je sama pri sebi: »Ko bi me tudi zavržel izpred svojega obličja, še enkrat hočem videti obličje svojega Boga, četudi bi bilo zadnjikrat.«

Slučajno izve, da je Jezus v gostiji pri farizeju. Lahko si misli, da njena navzočnost ne bo ljuba gostom; toda kaj ji to mar? — Vrže tedaj raz sebe svileno obleko in si nadene preprosto krilo. Z razpletenimi lasmi, v roki noseč alabastrovo posodo, napolnjeno z dišečim balzomom, koraka po cesti in vstopi v hišo farizeja: Gostje jo srpo pogledajo, a grešnica se ne zmeni zato, ampak se ozira le za Jezusom. Vsi se začudijo, ko po-

klekne k njegovim nogam, pričakujoč, da jo Jezus odslovi; a on se dela, kakor bi ničesar ne opazil. In glej, Magdalena postaja srčnejša; že poljubljuje z grešnimi ustnicami svete noge Jezusove. Zdaj, zdaj se bo vzdignil sveti Bog, in odpodil nesramnico! Ah ne, Jezus se ne gane. Vroče solze Magdalenine padajo na njegove noge, katere spokornica sproti briše s svojimi lasmi. — Zdaj je farizejem zadosti in eden izmed njih reče: »Ko bi bil on prerok, vedel bi pač, kdo in kakšna je žena, ki se ga dotika, da je grešnica.« Farizej je imel prav; Jezus ni bil prerok, marveč Bog sam, Bog ljubezni, Bog usmiljenja, Bog, ki je v življenje poklical to ubogo grešno stvar, jo poklical z imenom, jo privabil k sebi, govoril ji na srcé. In tedaj se ozré Jezus po Magdaleni in farizeju in reče: »Simon, nekaj ti imam povedati. Neki človek je imel dva dolžnika; eden mu je bil dolžan 500 denarjev, eden pa 50. Ker nista imela s čim plačati, odpustil je obema. Kateri tedaj ga bolj ljubi?« Simon odgovori: »Menim, da tisti, kateremu je več odpustil.« — Jezus mu reče: »Prav si razsodil.«

Tedaj se obrne Jezus k ženi in reče Simonu: »Vidiš-li to ženo? — Prišel sem v tvojo hišo in ti mi nisi dal vode za noge. Ta pa mi moči noge s solzami in jih briše s svojimi lasmi. — Prišedšega v hišo me nisi poljubil, ta pa, odkar je prišla v hišo, ni jenjala poljubovati mi mojih nog. — Moje glave nisi mazilil z oljem, ta pa mi je mazilila noge z dragim mazilom. Zato ti povem: Veliko grehov ji je odpuščenih, ker je veliko ljubila. Komur se pa manj odpusti, manj ljubi.« Nato reče Magdaleni milostne besede: »Odpuščeni so ti tvoji grehi; tvoja vera ti je pomagala. Pojdi v miru!«

Ah, dragi moji, kje najdete srcé, ki bi bilo tako usmiljeno, tako ljubeče, kakor je presveto Srce Jezusovo? Ali niste že tudi vi popolnoma premagani od usmiljenega Srca Jezusovega? — Če ne, tedaj se ozrite na apostola Petra, ki je trikrat zatajil svojega dobrega Učenika in se rotil, da ga niti ne pozna. Jezus ni stal daleč proč; bil je ves otečen od udarcev in oblit s krvjo; ali oko njegovo se ozre z milo-resnobnim pogledom v Petra in Peter je bil zadet v srcé. Venkaj beži izmed množice in bridko joka. Nikdar ne pozabi onega pogleda Jezusovega, in kadarkoli se ga spomni, vsekdar mu pritekó vroče solze preko lic.

Preljubi! Tudi v tem slovesnem trenutku gleda mili Jezus iz tabernaklja na vas vse. S prijaznim očesom se ozira na dobre in nedolžne, na nekatere pa gleda z miloresnobnim pogledom, n. pr. na onega mladeniča, na ono mlado deklico, ki sta žalibog zapustila pot nedolžnosti; na onega osivelega moža, ki že leta in leta ni bil pri spovedi. Prijazno oko Jezusovo se ozira nanj, želeč in hrepeneč, da bi se omeščalo njegovo srce in se podalo v njegovo ljubeznipolno naročje. — Te dni gledamo množico ljudi okrog spovednic. Tudi ljubi Jezus jih vidi; ali na enega gleda s posebno očetovskim očesom. To je oni ubogi grešnik, ki kleči pred spovednico, ves potr t od teže

svojih pregreh. Jezus rad vidi pri spovednici pobožne in boga-boječe duše; ali še rajši vidi ubogega grešnika klečati pred nogami svojega namestnika, grešnika, katerega že dolgo let ni bilo pri spovedi.

Ah, strašna vojska je v njegovem srcu! Ali bi, ali ne bi? Že se pomakne bliže spovednice, ali boji se, da nima še pravega kesanja, trdnega sklepa. Morda mu ne pojde usodepolna beseda iz ust; morda še ni popolnoma zapustil greha? Strah in groza mu ležita na srcu; ta spoved ima odločiti čez življenje in smrt. Ah, kako mu je težko bivati med nedolžnimi otroci in dobrimi, vnetimi kristjani. Najraje bi pobegnil odtod. Ali božje oko se ozira nanj, oko milega Zveličarja, in mu ne da iti odtod. — Ali ste že kdaj videli zdravnika v bolnišnici ali na bojišču, kako teka semtertja, od bolnika do bolnika; kadar pa najde težko ranjenega, postoji pri njem, se skloni nad njim, dá si ž njim mnogo opraviti. Tako dela tudi božji Zveličar. Najprej vzdrami grešnika, potem mu omehča srce in ga napolni s srčnostjo. In ko je bil grešnik odvezan od pregreh, objame ga in pritisne na svoje srce, in angeli v nebesih se sklenejo ž njim in se vesele spokornika.

O grešnik, kdorkoli si, zaupaj božjemu usmiljenju! Četudi se čutiš obnemoglega, četudi so strasti velike, opiraj se na božjo pomoč in rešen boš!

IV. Semtertja se pa čuje izmed vrste grešnikov p o m i s l e k , ki se glasi: Prevelik grešnik sem, kako mi more Bog odpustiti moje grehe, se s prijaznim očesom ozreti name? — Preljubi! Božje usmiljenje je podobno neizmernemu morju; kdo si upa izsušiti ga, kdo si upa trditi, da za grešnika ni več upanja? Največji greh, ki ga more človek storiti, je ta, da obupa nad božjim usmiljenjem; ker on taji božjo vsemoškočnost in dobrotljivost. Bog nam je zažugal večno pogubljenje, ako ne odpustimo sovražnikom. Menite mar, da on ne bo odpustil svojim sovražnikom, ako ga prosijo? Še več, on sam nas prosi kakor dobri oče, naj se usmilimo naših duš. Ali more več storiti? Da, še več je storil: slovesno je prisegel, da se hoče usmiliti, rekoč: »Kakor gotovo živim, jaz nočem smrti grešnika, ampak da se spokori in živi« (Eccli. 30, 24).

In tako dobrotljiv je, Jezus, da se niti noče več spominjati hudobije, ki smo mu jo storili. V sv. pismu beremo o izpreobrnjenju mnogih grešnikov: Magdalena je bila nečistnica; Matevž oderuh, Cahej sploh znan grešnik, Peter je zatajil svojega Učenika, Tomaž je bil neveren. Vsem je odpustil Jezus, in nikdar ni bilo slišati, da bi bil kdaj komu očital njegovo pregreho. Ni ga greha tako velikega, da bi se ne mogel odpustiti v zakramentu sv. pokore; in ko bi se greh namnožil kakor pesek ob morju, ena sama dobra spoved ga zbrise; in če ste celo svoje življenje bili v smrtnih grehah, pa ste takorekoč ob 11. uri spo-

znali zmote, se jih skesali in spovedali ter prejeli odvezo, živeli bodete in ne umrli.

Pater Lirej pripoveduje naslednjo dogodbo: Mlad plemič se uda igri. Eno popoldne zaigra vse svoje premoženje in naredi še dolg. Ves divji radi izgube jame grozno preklinjati in pravi: »Jezus Kristus! Zdaj sva pa midva pri kraju. Jaz s teboj nimam nič več opraviti, saj hujšega se mi ne more zgoditi, kakor se mi je zgodilo danes.« — Toda kaj se zgodi? Kočija, v kateri se pelje domov, se prevrne in plemič si zlomi nogo. Zdravnik pride, in ker vidi, da se je plemiča polastila nenavadno huda mrzlica, skoraj obupa nad njegovim življenjem. Plemič spozna, da je izguba zdravja in življenja hujša nego izguba premoženja, in mesto da bi se bil ponižal pred Bogom, divja še huje, rekoč: »Bog, ti se veseliš, ker me vidiš ponižanega pred seboj. Sedaj, ko sem izgubil premoženje, zdravje in življenje, mi nimaš kaj več poslati, razen večnega pogubljenja. Le pošlji ga in maščuj se nad menoj! Ko bi jaz bil tvoj bog (strašno slišati), ko bi jaz bil tvoj bog, naredil bi s teboj ravno tako!«

O strašno bogokletje! In glejte, peklo se ni odprlo in bogokletneža ni požrlo, ker Bog je neskončno usmiljen. Služabnik, ki je vse to slišal, je dobil od Boga izvrstno misel. Gre namreč h gospodu in mu pošepeče na uho: »Gospod, eden vaših prijateljev je tu in se želi posloviti od vas.« — »Kdo pa je?« vpraša umirajoči, »naj pride notri!« — Sluga prinese k postelji sv. križ in pravi: »Gospod, tale prijatelj bi še rad govoril z vami.« Plemič odpre oči in jih srpo vpre v sv. razpelo. Zdi se mu, da Jezus z ljubeznivimi očmi gleda nanj; zdi se mu, da čuje skrivnosten glas: »Dete ljubo, storiti ti hočem dobro, a ne hudo. Lahko mi je bilo pogubiti te; a, sin moj, storiti ti hočem dobro. Dejal si, ko bi bil ti moj bog, hotel bi me pogubiti; a sedaj sem jaz tvoj Bog in te hočem zveličati, dasi ne zaslužiš te milosti.«

Tedaj pritisne umirajoči grešnik sv. križ na svoje ustnice in pretaka grenke solze. Opravi dolgo spoved tako skesano, da joka celo njegov spovednik. Ves skesan in spokorjen umre kmalu potem.

Tako se maščuje vsemogočni Bog, ki nikogar ne potrebuje, nad revnim grešnikom. Božje usmiljenje nas sili torej ljubiti ga in služiti mu z vso vnemo. O usmiljeni Jezus! Tudi mi smo ti hvaležni, ker predobro vemo, kako dober in usmiljen si bil tudi do nas revnih grešnikov. Usmiljenje tvoje hočemo tedaj opevati na vekomaj. Amen.

P. Hugolin Sattner.

Postni govori.

1. Naš poklic.

Ego creavi te, ad gloriam meam
cereavi te.

Ustvaril sem te; k svoji časti sem
te ustvaril. Iz. 53, 7.

»Tu počiva človek, ki je živel na svetu in odšel s tega sveta, a ni vedel, čemu je prišel na svet.« — Tak naj bo napis na mojem grobu, je rekel nekdo pred mnogimi leti; to naj bo napis na mnogih grobovih, pravim tudi jaz danes. Da, da; tako je, tako. To je tužna zgodovina tužnega, izgubljenega življenja...

Kamen na cesti ima svoj namen, bilka na travniku ima svoj namen, ptica v gaju ima svoj namen, zver v gori ima svoj namen, katerega si brezumno bitje seveda ni svesto, namen, katerega se neumna žival ne zaveda, in človek da ne bi imel svojega namena, človek, ta z razumom in svobodno voljo obdarjeni kralj stvarstva, da ne bi mogel spoznati svojega namena! Oj, kako strašna slepota je človeka! Kristjani! Mi nočemo biti slepi, mi nočemo biti gluhi.

Predragi v Gospodu! Odkod, čemu, kam? To so vprašanja, na katera moramo odgovoriti danes, in vprašanja so prevažna, kristjani: vprašanja se tičejo naših neumrjoch duš, se tičejo naše večnosti.

I. Človek, odkod je človek?

Kaj nam odgovarjajo na to prvo vprašanje neverniki, bodisi stari pogani, bodisi moderni brezverci? — Vse te ljudi moremo razdeliti v tri razrede: ali so epikurejci, recimo jim po domače lahkoživci, ali so pesimisti, imenujmo jih z domačo besedo črnovidci, ali pa so agnostiki, ljudje, ki pravijo, da nič ne vedo. Čudni ljudje, kaj ne?

Naj nastopi torej prvi! »He, lahkoživček! Odkod smo, odkod je človek?« — »Človek je dete, je otrok slučaja. Po cesti se premika težek voz, za vozom se vzdiguje oblak prahu. Tudi svet se premika in pri tem kroženju vsemira nastaja prah in ta prah imenujemo ljudi, in temu prahu se pravi ljudje. Deca, otroci smo prirode; priroda je slepa; mi smo torej produkt, proizvod, plod slepega slučaja!... A tako? Sedaj razmem tudi divje klicanje teh ljudi, o katerih pravi sv. Pavel, da jim je trebuh Bog, razmem divje glasove: »Boga ni, duše ni; torej tudi odgovornosti ni! Živelo vino, živela slast, živelo življenje! Živeli mi, dokler smo živi, saj dolgo itak ne bomo: berimo rože, dokler cveto! Nazdravljajmo Baku, objemajmo Venero!« — Živinski ljudje!

Naj nastopi drugi! No, tužni črnovidec, kaj pa ti praviš: odkod smo, odkod je človek? — Mi smo izšli iz kralje-

stva Nirvane: iz nič smo, na potovanju smo v nič!« ... Temen odgovor in pa nespameten; ali nam je sedaj umljiv bolni krik: »Najbolje bi bilo, da se kmalu povrnemo v nič. Gori li luč predolgo, ugasni jo umetno in pa s silo; nekaj kapljic otrova, strupa, kosček svinca te popelje v nič!« Ubogi ljudje!

Pokličimo tretjega! »Ti praviš sicer, da ničesar ne veš, morebiti veš vsaj to: odkod smo, odkod je človek? Ti molčiš? Je-li Bog?« Jaz ne vem, nisem ga videl. »Ima li človek dušo?« Jaz ne vem, nisem je videl. »Torej ti nič ne veš?« Ignoramus, ignorabimus; ne vemo, nikdar ne izvemo. — Kdo to pravi, da ne vemo? Kristjan ve in kristjan pravi, da je človek od Boga, da je človeka ustvaril Bog: »ego creavi te« — jaz sem te ustvaril. — Prelep odgovor, kaj pravi na to naš razum? Bil je čas, kaj ne, ko nas ni bilo; bil je čas, ko na zemlji človek sploh še živeti ni mogel. Zdaj živi na zemlji okoli tisočpetstopenetdeset milijonov ljudi, med njimi tudi ti, prijatelj. Odkod torej?

Ti se nisi sam ustvaril, ker v tem slučaju bi bil moral ustvarjati, delati, preden si sploh bil. Kdo ne vidi, da to ni mogoče! Slikar slika, kipar dolbe in kleše, pisatelj piše. — No, morda si pa slučajno postal, kakor je po nauku nekih bogotajcev postal slučajno celi svet? Glejte sliko na oltarju: mar je ta slika postala slučajno? Ne, slikar jo je naslikal. Toda lepe slike v prirodi, lepe naše pokrajine da so postale slučajno? Brez slikarja ni slike, a slikar sam da je postal slučajno! — Glejte kip na oltarju: mar je ta kip postal slučajno? Ne, kipar ga je izklesal. Toda mogočni kipi v prirodi, ponosne naše gore da so postale slučajno! Brez kiparja ni kipa, a kipar sam da je postal slučajno! — Knjiga na mizi: mar je ta knjiga postala slučajno? Ne, pisatelj jo je spisal. Toda velika knjiga, cela priroda božja, da je postala slučajno! Brez pisatelja ni knjige, a pisatelj sam da je postal slučajno! Kdor misli logično, pravo, zdravo in pa pošteno, ta mora priti do drugega zaključka. — Ti se torej nisi ustvaril sam, todi slučajno nisi postal, ti si torej od drugega. In kdo je ta drugi? Naj se ustavljajo brezbožci, kolikor jih je volja, naj kličejo v pomoč prirodne sile in moč, (kdo je pa dal prirodi moč in pa sile?), naj se sklicujejo na postave, na železne zakone (brez postavodajalca ni postav!), ta drugi, od kogar je vse, kar je, ta drugi je preljubi Bog in človek je stvar božja. »Ego creavi te«, jaz sem te ustvaril. Na prvo vprašanje: Človek, odkod? se glasi odgovor: Od Boga! ...

Drugo vprašanje je bilo:

II. Človek, čemu je človek na svetu?

Vprašajte svet, vprašajte ljudi. Kaj vam poreče svet, kaj vam poreko ljudje? Kdo bi vam naštel vse odgovore? Kaj nam odgovarja bogataš? Na svetu sem, da živim, da

uživam! Kaj nam odgovarja siromak? Na svetu sem, da trpim, da životarim! Kaj nam odgovarja učenjak? Za knjigo sem tu in za vedo! A trgovec, obrtnik, delavec? Za delo sem tu! A mladenič in mladenka? A mož in žena? Kdo bi vam naštel vse odgovore! Toda so li ti odgovori tudi dobri, pravi? Kristjani! Na vsako vprašanje imamo samo en odgovor, ki je popolno resničen, zmerom in povsodi, odgovor, ki rešava vprašanje vsestranski in v vsakem pogledu. Tudi na vprašanje: Čemu smo na svetu? imamo tak odgovor, resničen povsod in vselej, resničen v ustih vsakega človeka. In ta odgovor je? — Kaj ne, vsak pameten človek misli pri svojem delu na namen, zakaj da dela, čemu da naj mu bo delo. Slikar ve, čemu da naj bo slika, kipar, čemu da naj bo kip, pisatelj, čemu da naj bo knjiga: umetnik odločuje svojemu stvoru nalogo. In najvišji umetnik? Tudi on je odločil namen svojemu stvoru, človeku. »Ego creavi te«, jaz sem te ustvaril; »ad gloriam meam creavi te«, ustvaril sem te sebi na čast. Kristjani! Naša naloga na zemlji je — slava božja, večna služba božja. Slavimo Boga in mi vršimo svojo nalogo na zemlji. In kako naj slavim Boga? Hvali ga, časti ga, služi mu, to je slava božja.

Mi moramo torej Boga hvaliti. — Kaj se pa pravi: hvaliti Boga? Hvaliti Boga se pravi priznavati njegova neizmerna svojstva, njegovo veličanstvo, njegovo modrost, dobrote itd. Učitelj hvali učenca, to se pravi, učitelj priznava marljivost, lepo obnašanje, pobožnost dečkovo. Gospodar hvali svojega hlapca, to se pravi, gospodar priznava pridnost, poštenje in pa zvestobo hlapčevo. Toda kako bom hvalil Boga, ki ga ne vidim? Zakaj pa hvališ slikarja, kiparja, pisatelja? Kolikrat umetnika ne poznaš, pa ga le hvališ: gledajoč sliko ali kip, čitajoč knjigo hvališ človeka. Delo hvali mojstra, kaj ne? Boga ne vidiš, ali vidiš njegovo delo: pogled na nočno nebo in ti moraš priznati, da je Bog, neba gospodar, velik; čitajoč v veliki knjigi narode moraš priznati, da je božanski pisatelj neizmerno velik in moder; pomisliš li, da sveta ni bilo, tudi tebe da ni bilo, to vse da je ustvaril Bog, tebe zase, a svet zate, mar ne moraš vzklikniti, da je Bog neizmerno dober? Je li težko hvaliti Boga? Samo oči je treba odpreti in v srcu se porodi slavospev: »Laudate Dominum omnes gentes,« hvalite Gospoda vsa ljudstva, hvalite ga vsi narodi.

Dalje moramo Boga častiti. — Kaj se pa pravi častiti Boga? Otrok časti starše, ljudje časte svoje dobrotnike, narod časti svojega vladarja. Priznanje neizmernih svojstev najboljšega očeta, največjega dobrotnika, kralja kraljev, to priznanje naj se pokaže v dejanju, to se pravi častiti Boga. — Kaj sem jaz? Vse, kar sem, vse, kar imam, sem, imam od Boga: jaz sem velik dar iz rok predobrega Očeta. Kako dober je moj Bog in kdo je Bog? Zlata polja in hladni gozdi in gaji, kolika

prijetnost! Naše gore, naše morje, kolik ponos, koliko veličanstvo! Blisk in grom, vihar in nevihta na morju in potres na kopnem, kolika moč! Dovolj, dovolj. Vzdigni se na perotih svoje domišljije do zadnje zvezde na nebu, kolika modrost in moč, toda vse to je le nekaj bledih solčnih žarkov, a žarko solnce je Bog! Sledi sled metulja in ptice, kolika lepota in milota, sledi sled mogočnega leva, puščave kralja, kolika moč, koliko veličanstvo: aj, le blede sled stopinje božje! Stopi pod zemljo in občuduj njeno bogastvo, rud obilje in množstvo: vse to je le kapljica neizmerne morja, a morje je Bog! To je Bog in ta veliki, mogočni, modri, dobri, večni Bog me ljubi in jaz da ga ne bi častil! Jaz da ne bi sklepal rok k pobožni molitvi, jaz da mu ne bi izkazoval spoštovanja v dejanju tudi pred svetom! Je li težko častiti Boga? Samo oči je treba odpreti in v duši se porodi slavospev: »Benedicite omnia opera Domini Domino,« slavite Gospoda vsa dela Gospodova!

Mi moramo slednjič služiti Bogu. — Kaj se pa pravi Bogu služiti? Sluga, hlapec mora služiti gospodarja: sluga naj izvršuje voljo svojega gospodarja. Bog je naš gospodar, mi moramo Bogu služiti, mi moramo vršiti njegovo presveto voljo. — Kje se nam pa prikazuje volja božja? Tolmač, glasnik volje božje je vže glas naše vesti. To je dobro: to smeš misliti, želeti, govoriti, storiti, ali pa: to ni dobro, je zlo: tega ne smeš! To je božji glasnik v naših prsih. Svojo voljo je izrazil Gospod Bog na gori Sinaj, tam nam je dal svojih deset zapovedi. Prve tri zapovedi božje govore o naših dolžnostih do Boga, četrta in tako dalje vse do desete pa govore o naših dolžnostih do bližnjega. Kjer ni v božjih zapovedih naša dolžnost dosti jasno določena, tam nam prihaja v pomoč sv. Cerkev s svojimi zapovedmi. Kristjani! Sledite glas svoje vesti, izpolnajte deset božjih zapovedi, poslušajte glas dobre matere, sv. Cerkve, in vi služite Bogu.

Res je, priznam, služba božja nam ni vedno lahka, ne kakor da bi Bog zahteval od nas kaj posebno težkega, naše srce je pač tako in naša volja je slaba in cela naša narava je pokvarjena, nam pač služba ni všeč. In vendar bi morali služiti Bogu, služiti tudi brez plačila. No, naša služba ne bo zastoj. Kristjani! Bog plačuje božanski, in s tem prehajam k tretjemu vprašanju

III. Človek, kam?

Naša zemlja, celi svet, kako krasna slika! Kdo je njen slikar? Naša zemlja, celi svet, kako ogromno poslopje! Kdo je ga sezidal? Naša zemlja, celi svet, kako velika knjiga! Kdo jo je napisal? Na vsa ta vprašanja nam odgovarja junakinja Makabejka, mati sedmero sinov, sedmero mučencev. »Prosim te, sin, poglej nebo in zemljo in vedi, da je vse to ustvaril Bog.« Da,

Bog je ustvaril svet, On je razpel nebeški šator in predenj je ustvaril zemljo. Ali čemu vse to? Vse za človeka. Svet brez človeka, krasna palača brez stanovalcev; galerija, zbirka najlepših slik, katerih ne bi nikdo občudaval; knjiga, iz katere ne bi nikdo čitati znal. Človek naj stanuje na zemlji; vse naj služi človeku, da si ohrani življenje, da si življenje olajša in zasladi s hrano in z obleko, z znanostjo in z umetnostjo: človek naj bo z zemlje gospodar in kralj. — Človek naj, gledajoč svet in vse, kar je na svetu, človek naj, gledajoč moč, lepoto, modrost, dobroto, ki je skrita v stvareh, v kamenu, v cvetki, v živalici, človek naj, gledajoč vse to, slavi Boga v imenu brezčutnih in pa brezumnih bitij: človek naj bo na zemlji tolmač in prerok. — Na zemlji cveto rožice, ali tudi trnja se ne manjka. Ni vse zlato, kar se sveti; marsikatera bilka je strupena, marsikatero jabolko je gnilo: človek naj tudi daruje in žrtvuje: človek naj bo na zemlji duhovnik.

Zato je ustvaril Bog svet; za človeka, za hlapca svojega ga je ustvaril. Kaj, samo za hlapca? Ne, temveč tudi za — otroka. Toda otroci potrebujejo boljšega in lepšega stanovanja. Kje je bil prvi ta stan? Kdo ga ne pozna, lepega raja! Mi vemo, da je Bog ustvaril za človeka raj, vemo pa tudi to, da je, žal, človek izgubil ta raj. Pred rajem stoji angel kerub z ognjenim mečem v roki ter brani ljudem vrnitev v raj. Človek je moral iz domovine v prognanstvo. Mar za vedno? Da se človek, ta slika božja, za vedno previja v objemu hudobnega duha? Da satan slavi slavje nad ljubeznijo božjo za vedno? Ne, ne! Kdor bi to mislil, ta pač ne bi poznal Srca božjega. — Ljubezen in usmiljenje božje zidata nov dom. Štiri tisoč let pripravljajo patrijarhi in preroki material, za novi, lepši dom. V hramu Salomonovem gledamo le blede, slabo sliko Cerkev božje. Jezus Kristus, Sin božji, je sezidal Svojo cerkev, ki naj bo človeštvu novi očetovski dom. Koliko skrbi, koliko potov in potu! Potu, pravim? S svojo krvjo je spajal božanski graditelj kamen s kamenom ter sezidal dom, »et portae inferi non praevallebunt«, dom, ki ga vrata peklenska ne bodo premagala. — O da, predragi v Gospodu, lepo je v sveti katoliški Cerkvi, lepo je biti katoličanom, in vendar je sv. Cerkev le ladjica, ki plove v sigurno, varno luko in mi smo popotniki, ki potujemo v lepa nebesa. Nebesa, kristjani, nebesa so naš dom, tamkaj šele, onkraj groba, čaka nas prava, stalna sreča, za katero hrepeni naše srce.

Stalna sreča, kaj je to? Stalno je to, kar se ne menja. Na primer? Iz vsakdanjega življenja vam primera ne morem dati. Pa zakaj ne? Zato, ker ga ne vem, zato, ker je na tem svetu le izprememba stalna. Jeli morebiti lepo vreme stalno? Danes solnce, jutri dež: nebo, ki je bilo nekaj dni jasno in vedro ko ribje oko, nebo je že zopet oblačno in grom grmi in blisk se bliška in strela udarja. Je li zdravje, bogastvo, čast, je li ta

sreča stalna? Zastonj iščeš stalne sreče na tem svetu: danes bogataš, jutri berač; danes zdrav, jutri bolan, pojutranjem v grobu: to je sreča tega sveta! Mar so stalna slavna mesta, mo- gočna cesarstva? Zgodovina nam pravi, da niso. Beseda, ki jo je izrekel Gospod Bog v raju: »Prah si in v prah se povrneš,« velja za vse, kar je časno. Stalen je le Bog in ono, kar je božje, stalna je torej tudi sreča v božjih nebesih in, predragi, nebesa so odprta nam vsem. Vsem? Vsem: Bog hoče, da se mi vsi zve- ličamo, da pridemo mi vsi k njemu v lepa nebesa. Truden po- potnik se veseli mirnega prenočišča, mornar se raduje varnega pristanišča; bolnik se veseli lepega zdravja, suženj se raduje zlate svobode: in kristjan da se ne bi veselil in radoval lepega raja!

Kristjani, bratje! Od Boga smo, za Boga smo, na poti smo k Bogu. Služimo Bogu, naše plačilo bodo lepa, večna nebesa! — — —

O moje dobro ljudstvo, čuj: nebesa so tvoj očinski dom! — Brezumne živali, ki hodite po zemlji; ptice krilatice, ki kro- žite po zraku, hitre ribice, ki plavate po vodi, čujte: Vi ste za me, jaz pa sem za lepa nebesa! — Drevje zeleno, travica rosna, kamenje trdo; — sinje gore, plodne doline, reke srebrne, čujte: Vi ste za me, jaz pa sem za lepa nebesa! — Vzburkano morje, silni vetrovi, visoki oblaki; — zlato solnce, blede mesec, zve- zdice jasne, čujte: Tudi vi ste za me, jaz pa, vaš kralj, vaš pre- rok, vaš duhovnik, jaz sem za Boga, za lepa nebesa! — — — Kristjani, prijatelji, bratje! Vi morete srečni biti, vi vsi, srečni na veke! To je klic naše svete vere, klic naše dobre matere, svete katoliške Cerkve, klic najslašji, ki odmeva od gor po do- linah, od vzhoda solнца do solnčnega zapada. Ne, bratje, tu na zemlji, v tej solzni dolini ni prave, popolne, stalne sreče niti za telo niti za dušo. Samo v božjem mestu, v nebeškem Jeruza- lemu, le tam nas čaka mladost brez starosti, zdravje brez bo- lezni, veselje neskaljeno; vsako obilje, najlepši mir, popolna sigurnost: vedno jutro, nikdar večera, z besedo — sreča brez nesreče! Amen.

Fr. Umnik.

2. Smrtni greh v luči — vere.

Scito et vide, quia malum est reli-
quisse te Dominum, Deum tuum.

Vedi in glej, da je hudo in britko,
ker si zapustil Gospoda, svojega Boga.

Jerem. 2, 19.

Kristjani! Čemu smo na svetu? Mi vemo, že smo slišali: Na svetu smo, da služimo Bogu in da tako rešimo dušo. Kaj hoče Bog, veliki Bog, stvarnik nebes in zemlje, stvarnik naše

duše, kaj hoče? On hoče, da pridemo k njemu v nebesa. Toda tudi mi moramo hoteti. Bog stori vse, Bog želi, da se vsi zveličamo, ali tudi človek mora hoteti. In kaj se godi, da, kaj se godi? Je li mogoče? Človek — noče. Je li mogoče, da je človek proti samemu sebi, proti svoji neumrljivi duši tako okruten, kakor ni bil okruten noben krvolok proti drugim? Tako je, tako. Človek stopa pred Boga ter pravi (dasi ne z besedami, vendar z dejanjem): »Nočem, nočem! Nočem tebe, nočem tvojih nebes!« Strašne besede, ali resnične. Toda kje, kje govori človek tako brezbožno? Vselej, kadar smrtno greši. Greh, kristjani, smrtni greh, in le ta zapira nebesa in odpira pekel. »Moj jarem si strl... in rekel: Ne bom služil,« toži Bog po preroku Jeremiji (2, 20). »Non serviam,« ne bom služil, je zarjul Lucifer, in za njim je zarjulo mnogo angelov: Ne bomo služili! Ne bomo služili, to je, kristjani, revolucija, to je upor. In ta uporni duh satanov je prešel tudi na človeka: tudi Adam noče služiti, in za Adamom govore milijoni: Ne bomo služili, in greh (zibelka mu je tekla v angelskih zborih) se je razširil po svetu. Oj greh, oj smrtni greh, kdo pozna tvojo hudobijo! »A h, m a l e n k o s t, s l a b o s t č l o v e š k a !« pravi neumni, zaslepljeni človek. Jaz pa vas vprašam: Kdo ima pravico soditi, izreči sodbo o smrtnem grehu: mi, ki smo z grehom Boga razžalili, ali pa trikrat sveti Bog, ki je z grehom razžaljen? Ničvredni hlapec je razžalil svojega gospodarja, nehvaležni sin je razžalil svojega očeta: kdo ima pravico soditi o tej razžalitvi? Gotovo gospodar, gotovo oče. In Bog je naš gospodar in Bog je naš oče, torej ima tudi on pravico soditi o smrtnem grehu. Odgovor na vprašanje: Kako je sodil, kako sodi, kako bo sodil Bog o smrtnem grehu, bodi predmet današnjemu govoru. Poglejmo greh v luči — v e r e.

I. Kako je sodil Bog o smrtnem grehu pred nebesi? Kako je sodil, kako sodi, kako bo sodil Bog vso večnost o smrtnem grehu angelov?

Bog je ustvaril angele. In vstal je Lucifer zoper Boga in hotel je biti Bogu enak. In boj je nastal pred nebesi, in Mihael je premagal Luciferja in njegove pristaše in premagane je pahnil Bog v večno temo, in Lucifer, lučonošec, je postal k neztemè. Šel je v boj Lucifer lep, krasán in bogat, in povrnil se je iz boja ubogi, grdi, hudobni duh. Prevzetnež se je hotel povzpeti do prestola božjega, pa se je premagán strmoglavil v pekel — — —

Kristjani! Kdo je grešil? Angeli, knezi nebes. — Kolikrat so grešili angeli? Enkrat. — Kako so grešili angeli? V mislih. — Kako so bili kaznovani angeli zaradi enega greha v mislih? Bili so pahnjeni v pekel, kjer bodo goreli vso večnost. — In kdaj

so bili angeli zavoljo enega greha v mislih pahnjeni v večni pekel? Takoj po grehu. — In kdo je pahnil angele v pekel takoj po prvem grehu v mislih? Odgovor: Bog, in Bog je neskončno pravičen. tudi neskončno svet, neskončno moder, neskončno pravičen. Torej mora biti smrtni greh neizmerno, neskončno hudo, ker so angeli po sodbi pravičnega Boga zaslužili za en smrtni greh v mislih neizmerno, neskončno, večno kazni.

O moj Bog! »Greh malenkost, slabost človeška!« Nesrečnež, ki tako misliš, tako govoriš in zato grešiš, stopi z menoj za čas na rob pekla in preštej, ako moreš, preštej proklete angele, hudobne duhove. Štiritisoč let že goré v peklu, in na svet pride utelešeno usmiljenje božje, Jezus Kristus. In Jezus pretaka solze nad Jeruzalemom: za angele v peklu ne pozna solze Jezus; Jezus moli za svoje sovražnike: »Oče, odpusti, ne vedo, kaj delajo: za angele v peklu ne pozna molitve Jezus; Jezus odpušča Magdaleni, odpušča ženi preljubnici, odpušča razbojniku na križu: angelom v peklu ne odpušča Jezus. — Na križu umrje Sin božji. Glejte to prebodeno Srce v sijaju ljubezni, glejte ta studenec vseh milosti! Presv. Srce Jezusovo, to žarko solnce pošilja svoje vroče žarke na vse strani sveta: v temni pekel ne prodre noben žarek. Ena kaplja njegove presv. Krvi bi bila oprala ves pekel: v vroči pekel ne pade nobena kapljica. Angeli v peklu ne vedo za to solnce ljubezni: v peklu vlada večno, temno sovraštvo; angeli v peklu ne poznajo tega studenca milosti: za pekel je ta studenec suh in izsušen. — — — Tako je sodil, tako sodi, tako bo sodil Bog vso večnost o smrtnem grehu angelov.

II. Kako je sodil Bog o smrtnem grehu v raj? Kako je sodil, kako sodi, kako bo sodil Bog vso večnost o smrtnem grehu prvih staršev?

Bog je ustvaril svet, nebo in zemljo. In Bog je rekel zemlji, da naj rodi trave in brez semena, brez dežja (beseda božja jih je orosila) in gore ozelené in hribi in doli in polja, in bilo je zelišče in pognale so cvetlice in vzrasla so drevesa. — In Bog je rekel vodi, da naj rodi rib, in že plavajo po rekah ribice, na dnu morja pa se gibljejo morski velikani, kiti in somi, valov gospodarji. — In Bog je rekel, in po zraku letajo ptičice in si delajo gnezda, te na višavi, po gorah in po hribih, po holmih in po gričih, one v nižavi, po poljih in po dolih, po gajih in po logih... In čemu ptičice po gozdih, čemu ribice v vodi, čemu cvetlice po gajih, čemu zlata žita po poljih, čemu vse to? Čemu ta lepi svet, ta prijetni dom? In Bog je ustvaril človeka: človek naj bi bil gospodar, človek naj bi bil kralj

s v e t a. Kako mogočen gospodar, kako slaven kralj! Na telesu zdrav in krepak; bistre glave; volja nagnjena k dobremu in v duši posvečujoča milost božja. Bolezni, smrti ni poznal, torej srečen, ves srečen je bil prvi človek. Zemlja rodovitna, živali krotke. V raju naj bi živel človek, dokler ne pride čas, da ga vzame Bog k sebi v lepa nebesa. Toda nebesa naj si zasluži človek, zato prepoved: Od tega drevesa ne boš jedel! In vendar, Adam je jedel in Adam je grešil. In Bog? Bog je proklel kačo, proklel tudi zemljo; naši prvi starši pa so izgubili milost božjo, izgubili tudi raj in prešli so in z njimi tudi mi, njih otroci, iz cvetja v trnje, iz domovine v prognanstvo, iz neumrlosti v umrlost.

O moj Bog! »Greh malenkost, slabost človeška!« Nesrečnež, ki tako misliš, tako govoriš in zato grešiš, stopi za čas z menoj v sobico. V kotu stoji postelja, na postelji otrok, pri postelji pa kliče in ihti uboga žena. Žena, kajne, ti si mati tega otroka? Da, jaz sem ga rodila, v bolečinah rodila. On še je bil moje veselje in sedaj mi umira. Oh, jaz nesrečna mati! Uboga mati! Je li to tvoj edinec? Mar nimaš nikogar več? Imam, imam, ali bolje, imela sem več otrok. Oh, jaz nesrečna mati! — Pa zakaj tako nesrečna, dobra žena? Moj Bog, kako ne bi bila nesrečna! Imam hčer, bolje, imela sem hčer: postala je nečistnica! Imam, bolje, imela sem dva sina: prvi se je vdal pijači, drugi je pri pretepu ubil človeka. Oh, jaz nesrečna mati! — Pa kje je tvoj mož? Moj mož? Moj mož je bil dober, priden človek. Noč in dan se je trudil, da bi kaj zaslužil. Ko je videl moj mož, kakšni so mu otroci, je izgubil pogum. Delo mu ni šlo več od rok. In še to, kar je zaslužil s svojimi krvavimi žulji, še to so mu napravili otroci. Zašli smo v dolgove. In prišel je brezsrčen mož in zadnja kravica je morala iz hleva. Moj mož je postajal vedno bolj žalosten in pa tako čuden; pred nekimi dnevi so ga odpeljali v — norišnico! Razumete li sedaj, zakaj sem nesrečna, tako nesrečna? Hči — vlačuga, starejši sin — pijanec, mlajši — zaprt, mož — blazen, edincu pa gleda — smrt iz oči... O moj Bog, kako hudo me kaznuješ!

Predraži v Gospodu! Kje na božjem svetu živi vendar ta uboga sirota? Ta uboga sirota je — človeštvo. In zakaj tako hudo kaznovano? Zaradi enega greha, zaradi greha prvih staršev. Adam in Eva sta grešila, in na mesto ljubezni stopa sovraštvo; Kajn ubije Abela, brata, in nastanejo vojske in narodi ubijajo narode; ljustva krvavé in ljudstva izginjajo s površja zemlje. Pest vlada in moč, pravice ni na svetu! — Na mesto prave vere stopa malikovalstvo: in ljudstvo pada na kolena, moli, časti, obožava zlato tele. In nastane skopušstvo in oderušstvo in jočejo ubogi in vzdihujejo sirote! — Na mesto nedolžnosti

stopa prešuštvo: in dasi gorí Sodoma, gorí Gomora, človek se valja v blatu! — Na mesto zlate prostosti stopa krvavo suženjstvo: in ljudstva stokajo v težkih verigah! — Ni je, ljubezni, ni je, svobode, ni je, kreposti na svetu. In v večnosti? Bolniki umirajo brez ljubezni, sovraštvo je njih del v večnosti: v ognjen grob pokopava mrličje Pravica božja. Jetniki vzdihujejo, jetnike zapira Pravica božja v temno ječo. In kako se pravi temu ognjenemu grobu, kako se pravi tej temni ječi? Pekel, večni pekel!

Tako je sodil, tako sodi, tako bo sodil Bog vso večnost o smrtnem grehu — prvih staršev...

Jaz pa vas vprašam: Kdo je, ki tako kaznuje greh? Bog. Torej? Kaj torej? Ali je Bog krivičen in okruten, ali ni Bog neskončno moder in vsevedoč — ali pa je greh strašno, neskončno hudo. O moj Bog! Greh ni malenkost, greh ni samo slabost človeška! — — — Videli smo, kako je sodil Bog o smrtnem grehu pred nebese, videli smo, kako je sodil Bog o smrtnem grehu v raj. Poglejmo še tretje mesto!

III. Kako je sodil Bog na Kalvariji v grehih?

Jezus Kristus na križu! Sin božji na križu! Kdo vam opiše njegove bolečine! Ujet, bičan, s trnjem kronan, na smrt obsojen in po groznem križevem potu na križ prubit! Bolečine neizmerne: »Moj Bog! zakaj si me zapustil?« In zakaj trpi Jezus? Mar je Jezus kriv? Ne vprašajmo prijateljev, vprašajmo sovražnike: Kaj je storil Jezus? Judež Iškarijot! Črna, nehvaležna, izdajalska duša, mar je Jezus kriv? »Jaz sem grešil; izdal sem nedolžno kri!« — Pilat! Strahopetec, mar je Jezus kriv? »Jaz ne najdem krivice na njem!« Tako sovražniki. — Vprašajmo še Jezusa: Oj, preljubi Jezus! Kaj si storil, da so te obsodili na sramotno smrt križa? »Kdo me more obdolžiti greha?« Zakaj so ga torej križali? Ker na zemlji ne dobim odgovora, vprašal bom drugje: Bog Oče nebeški! Je li tvoj sin kriv, je li Jezus zaslužil to grozno kazen? Kriv, kriv, in on je zaslužil smrt! Moj Bog! Jezus kriv? Jezus zaslužil smrt, smrt na križu? Da, da, on je vzel nase grehe, zato je kriv, zato trpi, zato naj umrje! Kristjani! Čigave grehe je vzel Jezus nase? Vaše in moje, moje in vaše!... »Oče! V tvoje roke izročam svojo dušo« in Jezus nagne glavo in, in... Oj, predragi, kaj se je tedaj zgodilo z Jezusom?...

Visok gospod, recimo kralj, leži na postelji bolan, zelo bolan. Ljudstvo se boji, da bi mogel umreti dobri, blaži kralj. Zato je v velikih skrbeh ljudstvo. Kar se zasliši s kraljevega dvora vzdihovanje in jok: ljudstvo ve, da je mrtev dobri vladar... Ko je nagnil Jezus glavo, raztrga se začinjalo v templju, skale pokajo, grobovi se odpirajo, solnce je potemnelo, zemlja

se je potresla: Stvarnik umira, Stvarnik je mrtev, zato žaluje cela narava. Kristjani! Če žaluje narava pri smrti svojega stvarnika, mar naj mi ostanemo hladni? Za naravo ni umrl Jezus, Jezus je umrl za neumrljive duše. Sin božji je umrl na križu, da bi človek živel. Najboljši prijatelj, največji dobrotnik, tvoj Odrešenik, tvoj Zveličar je umrl zate, kristjan. In kdo je kriv njegove smrti? »Tu es«, ti si oni mož! Jezus umrje na križu in skale pokajo: mar naj naše srce ostane trdo kot kamen? Jezus umrje na križu in grobovi se odpirajo: mar naj naša srca ostanejo zaprta? Grobovi se odpirajo in mrtvi vstajajo: mar naj naša duša ostane še vedno v grobu greha? Zemlja se tresi: mar se ni potreslo tudi tvoje srce, ko si slišal: Tako je sodil Bog o mojih grehih, tako je sodil na Veliki petek, na gori Kalvariji!

O Križani! Zavoljo naših grehov križani Jezus! Odpusti, odpusti! Nikdar več, greha nikdar več! Usmili se nas, o Jezus, usmili se nas! Amen.

Fr. Umnik.

3. Smrtni greh v luči — razuma.

Scito et vide, qia malum et amarum est, reliquisse te Dominum, Deum tuum.

Vedi in glej, da je hudo bridko, ker si zapustil Gospoda, svojega Boga.

Jerem. 2, 19.

Kaj ne, predragi v Gospodu, naš razum nam pravi in vera potrjuje, da je Bog naš stvarnik. Bog je torej naš gospodar. Če je pa Bog naš gospodar, ima Bog tudi pravico dati nam postave: gospodar zapoveduje hlapcu. In če bi Bog res dal kakšne postave, kaj ne, potem bi se človek moral držati teh postav? To se ve, to razume vsak otrok. In glejte, Bog nam je dal take postave; na gori Sinaj jih je dal, deset zapovedi. In grešnik? On stopa pred Boga ter pravi: Jaz vem sicer, Bog, da si mi dal postave; kaj so mi mari tvoje postave! Ti praviš: »Ne ubijaj!« Kaj mi mari tvoja peta zapoved, pravi ubijalec. Ti praviš: »Ne prešustuj!« Kaj mi mari tvoja šesta zapoved, pravi nečistnik. Ti praviš: »Ne kradi!« Kaj mi mari tvoja sedma zapoved, pravi tat. Ali, grešni človek: Bog hoče tako! Kaj mi mari njegova volja; jaz hočem drugače. Ali, ubogi človek: Bog je neskončno moder; on ve, zakaj da daje take postave! Kaj mi mari njegova modrost; jaz mislim drugače. Ali, nesrečni človek: Bog te bo kaznoval, strašno kaznoval, kakor je kaznoval hudobne angele, kakor je kaznoval tisoč in tisoč ljudi! Kaj mi mari njegove grožnje: Naj se le grozi Bog, jaz mu ne bom služil!

Predragi v Gospodu! Odkod človeku te besede, odkod človeku ta strupeni jezik? Kdo polaga človeku v usta te grozne besede: Ne bom služil, ne? Kdo je kriv, da človek odpada od Boga, da človek izdaja Boga? Kristjani! Strast, človeška strast je oni sovražnik, s katerim se moramo bojevati: človeka, ki se ne bojuje, premağa strast in strast stori, da postane človek — izdajalec božji. Le poglejmo žalostno poglavje iz evangelija, poglejmo trpljenje in smrt Jezusovo in vprašajmo: Kdo je bičal Jezusa? Strast! Kdo je s trnjem kronal Jezusa? Strast! Kdo je na smrt obsodil Jezusa? Strast! In kdo je pa izdal Jezusa sovražnikom? Strast, Judež Iškarijot, tvoja slika, grešnik!

I.

Judež Iškarijot! Mož je bil tri leta v družbi Gospodovi. Jezus ga je izbral za apostola in Judež je izdal Gospoda za trideset srebrnikov: Velika nehvaležnost, velik greh! — Judež je grešil; njegova strast je bila lakomnost in v tej strasti govori Judež: Koliko mi daste in izdam vam Jezusa? Kolikor vi hočete, meni je vse eno, dajte mi denarja; jaz sem zadovoljen z vsem, kar mi daste: Velika lakomnost, velik greh! — Jezus je vedel, da ga bo učenec izdal. In kaj stori Jezus? Jezus opominja, svari nesrečnega učenca: Judež, nikar! Prišla bo nad te kazen: bolje bi bilo, da se nisi rodil. Judež, pekel bo tvoje plačilo. Judež, nikari nikari! Zastonj! Veliko zaničevanje božje pravičnosti, velik greh! — In kaj stori Jezus? Jezus vzame vrč vode, poklekne pred Judeža pa mu umiva noge. Jezus umiva noge Judežu! Jezus na kolenih pred Judežem! Kaj je pač hotel Jezus? Opomniti ga je hotel: Judež, nikari! Vidiš, jaz sem ponižen, blag in nedolžen! Juda, nikari, nikari! Zastonj! Veliko zaničevanje božje svetosti, velik greh! — Že je imel hudobni duh v pesteh Judeža in Judež gre in izda Jezusa za trideset srebrnikov. S hlapci in s tolovaji pride na Oljisko goro, pristopi k Jezusu, ga poljubi ter pravi: »Zdrav, učenik!« In kaj stori Jezus? »Judež, s poljubom izdaješ Sinu človekovega?« »Priatelj, čemu si prišel?« Judež, prijatelj! Jaz vem, čemu da prihajaš; s poljubom me izdajaš, prijatelj prijatelja! Kaj je pač hotel Jezus s temi besedami? Opomniti ga je hotel: Judež, prijatelj! Nazaj, nazaj! Še je čas, še ni prepozno, še sem tvoj prijatelj. Izpreobrne se, obžaluj svoj greh! Jaz pojdem, na križu opravim pokoro tudi zate Judež nazaj, nazaj na moje prijateljsko srce! Zastonj, zastonj tudi ta zadnji opomin: Veliko zaničevanje božjega usmiljenja, velik greh! — In sedaj je bila mera polna. Pač je spoznal izdajalec svoj greh: »Grešil sem, ker sem izdal nedolžno kri«, pač je povrnil izdajalec krvavi denar: »In vrgel je srebrnike po hramu«; pač se je kesal izdajalec: »In on se je

kesal«, pravi sv. pismo (Mat. 27, 3 sq), toda njegovo kesanje je bilo zastonj; pri njegovem kesanju je manjkalo nekaj, kar je zelo, zelo važno, kar je bitno, zaupanje v Boga, upanje, da mu bo Bog odpustil, in Judež je šel ter se obesil: »Bolje bi bilo, da ni bil rojen ta človek«: Velika kazen za veliki greh!

Kristjani! Grozna slika, grozna podoba! To je slika, to je podoba greha v zrcalu našega razuma! To je bil nesrečni boj učenca Jezusovega s strastjo, z lakomnostjo. In kaj je izgubil Judež v tem nesrečnem boju? Vse, vse, vse! Izgubiti denar je mala nesreča, izgubiti dobro ime je velika nesreča, izgubiti Boga je največja nesreča! In Judež je izgubil denar: za njegove srebrnike, za njegov krvni, krvavi denar so kupili njivo, ki se še dandanes imenuje »krvava njiva«. To so Judeževi groši! In Judež je izgubil dobro ime: kdo ni razžaljen, ako mu praviš »Judež!« Judeževo ime izdajalčevo ime! In Judež je izgubil Boga, Judež je izgubil vse, vse, vse! V večnem brezdnju, v peklju gori Judež in bo gorel, dokler bo Bog Bog.

II.

Predragi v Gospodu! Postojmo še malo pri tej grozni podobi, pogledjmo še enkrat celo podobo. Vzemimo še enkrat v roke zrcalo našega razuma: grešnik, človek, ki živiš v smrtnem grehu, strasti svoje rob in suženj, pogledj natanko podobo Judeževo: mar ni to tvoja podoba, grešnik?

Koliko dobrot si ti prejel od Boga! Od Boga Stvarnika, koliko! Vse, kar imaš, imaš od Boga. Od Boga imaš oči, ki bi rade gledale, od Boga ušesa, ki bi rada poslušala grde reči; od Boga jezik, ki bi rad grdo govoril, kvantal in preklinjal, ogovarjal in obrekoval; od Boga imaš dušo in telo, kaj nisi, človek, res prava miloščina iz rok božjih? Koliko dobrot si ti prejel od Boga? Od Boga Odrešenika, koliko! Belo obleko svete nedolžnosti pri svetem krsto, ostro orožje proti hudobnemu duhu pri sveti birmi, presveto Telo Jezusovo pri svetem obhajilu. In ti si šel in grešil in izdal svojega Boga: Velika nehvaležnost, velik greh! — Judež je izdal Jezusa iz lakomnosti za trideset srebrnikov, katera strast je premagala tebe? Zakaj odira uboge sirote skopuh? Zakaj obira poštene ljudi goljuf? In tat in ropar zakaj? To je lakomnost, velik greh! Zakaj izgublja v pijanosti pamet pijanec? To je nezmernost v pijači, velik greh! Zakaj se valjata v blatu nečistnica, nečistnik? To je nečistost, velik greh! Judež je izdal Jezusa za trideset srebrnikov, Judež bi bil zadovoljen tudi z manjšo vsoto: dajte, kolikor hočete! Mar ne govori lakomnik ravno tako: denarja hočem, dajte mi denarja; koliko, po tem ne vprašam, da imam le denarja! In ti, nečistnik, za koliko si ti prodal Jezusa? Pija-

nec za kozarec strupenega žganja, za kapljico strupenega veselja nečistnik. Velika sfrast, velik greh! — Mar te ni opominjala vest? Človek, nikari! Bog te bo kaznil, kakor je kaznil hudobne angele, kakor je kaznil tisoč in tisoč ljudi. Ako grešiš, ako zaideš s prave poti, ne moreš več nazaj na pravo pot brez posebne pomoči božje. Vrata nebes so za te zaprta, na stezaje pa so odprta vrata pekla. Samo božja milost ti more še odpreti nebesa, drugače pekel, večni pekel. Oj, človek, nikari! In ti? Kaj meni mari, kar pravi Bog. Naj se le grozi Bog, jaz bom grešil: jaz bom pil, jaz bom ukradel, jaz se bom zavalil v blato! Veliko zaničevanje božje pravičnosti, velik greh! — Mar te ni opominjala vest? Človek, nikari! Pomisli vendar, kaj delaš. Bog je tvoj dobri oče, mar hočeš udariti očeta? Ali si človek ali si zver? Oj, človek, nikari! In ti? Kaj meni mari oče! In človek je šel ter se napil prvokrat, in človek je šel ter ukradel prvokrat, in človek je šel ter se zavalil v blato prvokrat. Veliko zaničevanje božje dobrote, velik greh! — In sedaj, kaj pa sedaj? Ali te ni opominjala vest tudi še sedaj? Človek, nazaj, nazaj; še je čas: obžaluj, spovej se, delaj pokoro. Oj, človek, nazaj; nazaj, izgubljeni sin, nazaj na dobro očetovsko srce! In ti? Ti si ostal v grehu do danes. Veliko zaničevanje božjega usmiljenja, velik greh! —

O moj ubogi grešnik! Še te opominja vest, tudi jaz te opominjam, opominja te sveti postni čas. Grešnik! Kaj si izgubil? Denar? To bi bila mala nesreča: denar bi mogel zopet zaslužiti. Zdravje? Tudi to bi bila mala nesreča: bolezen se da ozdraviti, in ko bi tudi res umrl za to boleznijo, smrt telesa ni največja nesreča. Dobro ime? Tudi to ne bi bila največja nesreča: človek se poboljša in zopet uživa dober glas. Grešnik! Kaj si izgubil? Izgubil si — milost božjo! In kaj je milost božja? In kaj se pravi izgubiti milost božjo? Milost božja, posvečujoča milost božja je življenje duše, in kakšno življenje! Sv. Tomaž Akvinski pravi, da je to življenje milosti božje tako čudovito lepo, da mi ljudje še pomisliti ne bi mogli, da je tako življenje v naši duši sploh mogoče, če nas ne bi bil sam Bog poučil o tem življenju milosti. Angeli v nebesih se čudijo lepoti duše, ki je v stanju posvečujoče milosti božje. In to življenje si ti izgubil, grešnik: ti si mrtev! In kdo ti je umoril to življenje? Ti sam: ti si samomorilec! — In kaj si še izgubil, grešnik? Kdor je v milosti božji, ta je tudi otrok božji. Zakaj pravim, da so oni mož, ona žena moji starši, jaz njih otrok? Zato, ker so mi dali naravno življenje. In glejte, Bog nam je dal nadnaravno življenje, življenje milosti, torej je Bog naš oče tudi v tem oziru, mi njegovi otroci. In ti grešnik, ti nisi več otrok božji, Bog ni več tvoj oče: ti si izgubil očeta! — In kaj si še izgubil, grešnik? Otrok ima pravico na dediščino, na očetov dom, in člo-

vek, ki je otrok božji, ima tudi pravico na očetov dom, na lepa nebesa. A ti, grešnik, ki nisi več otrok božji, ti nimaš več pravice na očetov dom: ti si izgubil nebesa! — Kdor je in živi v milosti božji, ta je tempelj božji, v njem prebiva Sveti Duh. A v tvojem srcu, grešnik, stanuje hudoba: otrok božji nek daj, rob, suženj hudobnega duha sedaj! —

Izgubil si, grešnik, milost božjo, izgubil dobrega očeta, izgubil lepa nebesa, zaslužil — pekel. Brez milosti te si ti le mrlič: mrliča polože v grob, hrano črvov. Grešnikov grob, tvoj grob, grešnik, je ognjen: ognjeni grob v peklju. In že je začel goreti ogenj, ki bo gorel vso večnost. In kje je ta ogenj? V tvojih prsih gori ogenj in liže, v tvojem srcu gloda in grize črv: glas vesti ti pravi: Ti si Judež! Zrcalo tvoje ga razuma, grešnik, ti kaže podobo Judeževu, tvojo podobo!...

Nikdar ne bom pozabil krasne balade, prelepe pesmi, ki jo je spel naš pesnik, France Levstik: Ubežni kralj! Mogoče, da jo poznate, to prelepo pesem. Pesnik nam pripoveduje takole: Bil je mogočen, slaven kralj. In srečen je bil kralj. Kar se vzdigne zoper njega sovražnik, kralj mora v boj. Sovražnik zmaguje in vojska našega kralja udari v beg. Kralj vidi, da je vse izgubljeno, podbode konja in odjezdi hitro z bojnega polja. Že pokriva zemljo črna noč, toda naš nesrečni kralj nima miru; le dalje, dalje od sovražne vojske! Ves truden že in poten sopiha njegov konj dalje, boječ se za svojega gospodarja. Naenkrat se ustavi konj, noče več naprej. Opazil je namreč pred seboj prepad, kralj prepada ni opazil. Naj bo, počijva torej oba, trudna sva. In kralj razgrne po tleh plašč, zavije se vanj in zaspi. Imel je lepe sanje. Sanjalo se mu je, da je šel v boj in da je zmagal: sovražna moč je razbita in on se vrača na čelu zmagonosne vojske domov, kjer ga pričakuje njegovo dobro ljudstvo. Na pragu mu pride naproti kraljica, kralj skoči s konja, zavpije: Kralj sem, še sem kralj. Kraljujem, carujem! in, in naš kralj, ki je v sanjah vstal in stopil korak naprej, kralj pade v prepad, v brezdno, nad katerim je počival. — Tako nam pripoveduje naš pesnik. In ko bere to mlad šolarček, mu je milo pri srcu: žal mu je nesrečnega kralja. Tudi učencem višjih šol prebira rad to pesem: lepi jezik občuduje in pa lepe misel. Tudi duhovnik se rad spominja te pesmi: v njegovi duši vstaja podoba »Ubežnega kralja«: in srce duhovnikovo zatrepeta, solze mu silijo v oči, ne zaradi one izmišljene slike, temveč zaradi tvoje podobe, ubogi grešnik. Ko se spominim »Ubežnega kralja«, spominjam se tebe, nesrečni mladenič, nesrečni mož, nesrečni človek, ki živiš v smrtnem grehu, premağan od hudobnega duha; tebe se spominjam, nesrečnež, ki si v tem boju izgubil tako mnogo, tako mnogo, tebe, nesrečnež, ki spiš in se ne zavedaš svoje nesreče, ki ne veš, da spiš na robu prepada, a pri tem še sanjaš, zaslepljeni človek, da si

kralj, pa vzdihuješ v težkih verigah, vklenjen, ujet, zaslužjen od hudobnega duha; tebe se spomnim, ki stojiš že z eno nogo v grobu, v ognjenem grobu, v peklu pa vpiješ: Carujem, kraljujem! Tudi nesrečni apostol je sanjal, je mislil, da je kralj, če ima denar: kako dolgo? O moj ubogi, nesrečni grešnik! Ne sanjaj dalje, prosim te, ne sanjaj: sanje so laž! Amen.

Fr. Urmnik.

4. Smrtni greh v žaru — pekla.

Scite ed vidē, quia malum et amarum est, reliquisse Dominum, Deum tuum.

Vedi in glej, da je hudo in bridko ker si zapustil Gospoda, svojega Boga.

Jerem. 2, 19.

Kdo še ni slišal besede — zgodila se je nesreča! Smrt v družini, kolika nesreča! Oče so umrli, mati so mrtva; umrl je sin, umrla je hči, ljubimec-edinec, ljubimka-edinka. — Zgorela je hiša, kolika nesreča! Celo poslopje, kup pepela. — Izgubljen o premoženje, kolika nesreča! Mož in žena in otroci siromaki, prosjaki: trpe, mučijo se, gladu umirajo. — Izgubljen o dobro ime, kolika nesreča! Ne morem, ne smem več med ljudi! — Bolezen, kolika nesreča! Mesece in mesece že trpim in bolujem! Kako često so izgovarjale ustnice te besede, kako često je vzdihovalo tako človeško srce! Ali kje so one ustnice, kje je ono srce? Bile so one ustnice in bilo je ono nesrečno srce; bila je skrb in muka in sila in bol, bila je nesreča. Tudi naše ustnice bodo zanemele, tudi naše srce se bo umirilo. Petdeset, sto, tisoč let, in kdo bo še govoril o nas in o naši nesreči? Veter razganja oblake brez sledu, brez sledu razganja čas nesreče. Ali, ali ene nesreče ne more razgnati čas. Je nesreča, o kateri se bo govorilo petdeset, sto, tisoč let, o kateri se bo govorilo vso večnost; je nesreča, ki ne muči, ki ne žge trideset, štiri-deset, sedemdeset let, temveč žge in muči let mirijade mirijad, in ne bo se posušilo oko in ne bo se umirilo srce nikdar, a to je greh, težka krivnja težkega greha, ki gre z nami skozi življenje v smrt in v večnost. In ljudje? Aj, kako se boje ljudje nesreče, boje li se tudi greha? Kristjani! Edino le greh zasluži ime nesreče.

Prvo postno nedeljo smo slišali, v čem obstoji naloga našega življenja: naše življenje bodi služba božja; drugo nedeljo smo videli, kako sodi o grehu Bog, kako pred nebesi: kazen angelov, kako v raju: kazen prvih staršev, kako na Kalvariji: smrt Sinu božjega. Zadnjo nedeljo smo razmislili greh v luči našega razuma: grešnik in Juda izdajalec. Pogledajmo danes

smrtni greh v žaru peklenškega ognja, in naš sklep naj se utrdi: če ne bo dovolj ljubezni, naj nas vsaj strah pred peklom odvrne od greha ...

»Pa pravijo, da ni pekla; pekel da so izmislili duhovni, da strašijo ljudstvo!« — Pravijo, da ni pekla! Kdo pa pravi, da ni pekla? Največji in najbolj učeni ljudje so verovali, da je pekel: kdo torej pravi, da ni pekla? To so modrijaši pri steklenici žganja, to so učenjaki pri kozarcu vina. Toda, predragi, prepričanje teh žejnih ljudi ne bo ugasilo ognja, večnega ognja, ki ga je vžgala Pravica božja. Kaj pomaga tatu, če pravi, da na svetu ni ječe, da ni vislic: mar zato tatu ne morejo zapreti, ne morejo obesiti? »Pekla ni!« Kako boš pa dokazal, da ni pekla? No, kako boste pa vi dokazali, da je pekel? Recimo torej tako, kmalu bomo drugače mislili, če si ne zapremo očes in ušes: slepec ne vidi solnca, zato seveda ni solnca na nebu, kaj ne? gluhi ne sliši petja naših ptičic, zato po naših vrtovih ni ptic, kaj ne? — Kaj pa, ko bi bil pekel vendar le mogoč? Kaj, ko bi bilo vendar le vsaj mogoče, da prideš v pekel tudi ti? Dva mladeniča sta bila dobra prijatelja. Po končanah naukih se razideta: prvi je postal imeniten gospod, toda brez vere in pa brez čednosti, drugi je postal redovnik, ubog kapucin. Čez mnogo let se srečata v Parizu. »Aj, moj ubogi prijatelj! Kakšna obleka, kakšno življenje! Kaj pa, če ni nebes? Vse zastonj!« »Prijatelj! ne tako ubog, kakor ti misliš. Ti si seveda drugače oblečen, ti seveda drugače živiš! Kaj pa, če je pekel? Vse izgubljeno!« — Tako vprašam tudi jaz tebe, nesrečni mož, kaj pa, če je pekel? In pekel je in pekel je večn.

Od ledenega severa do žarkih otokov južnega morja, od gozdov indijanskih pa do puščav afričanskih govore in verujejo ljudje, da je pekel. Da je pekel, verujejo najplemenitejši ljudje, verujejo največji hudodelci. In jaz vas vprašam: mar so si ljudje, mar so si vsa ta ljudstva izmislila pekel za zabavo, za kratek čas? Kristjani! Vera, da je pekel, se je z nami rodila. Ta vera je božja luč, ki sveti tudi proti naši volji; ta vera je dragi kamen, biser na dnu našega srca, ti ga ne moreš vreči iz srca. In zakaj ne? Zato ne, ker ga je Bog sam položil v tvoje srce. O da, ti moreš zakriti ta biser, ti moreš tudi verovati, ali, ali zopet boš slišal glas, močni glas svojega srca: Je pekel, je, je; gotovo je večn pekel! — — Tako govori srce, glas srca, glas vesti. In kaj pravi tvoj razum o peklu? Umrje nedolžen mladenič, človek bi rekel: sv. Alojzij je umrl. In umrje drugi mladenič, umrje, ali kako? S kletvino na jeziku. In ta dva da pričakuje enaka večnost! — Človek, recimo, greši, mnogo greši in on se ne kesa, njemu ni žal, da, on še celo pravi: Kaj mi mar tvoja zapoved! Ne bom tega storil ali pa kljub tvoji prepovedi bom to storil! In Bog tega človeka ne kaznuje. Mar bo

vedno tako ostalo? Da se ta črv roga Bogu, iz svojega Boga norčuje! Ne, to ni mogoče; naša zdrava pamet nam pravi, da je pekel, da mora biti pekel! — —

»Toda Bog je dober, poln usmiljenja. Kako bi mogel ta dobri, neskončno usmiljeni Bog pahniti človeka v pekel, v večni pekel?« — Da, Bog je dober in poln usmiljenja. Bog je »neskončno usmiljen«, to se pravi: Bog je pripravljen in voljan odpustiti nam grehe in odvrniti hudo od nas. Zato je tudi prišel Sin božji na ta svet, zato je tudi umrl Sin božji na križu med dvema razbojnikoma, da nas reši večnega trpljenja v peklu, in ravno ta dobrot božja nam pove, da je pekel: za malenkost ne umira Bog - človek. Da, da, Bog je dober in poln usmiljenja, Bog je neskončno usmiljen in ravno zato zasluži pekel, kdor žali tako dobrega Boga. — — — Da, Bog je neskončno usmiljen, ali je tudi »neskončno svet«, to se pravi: On hoče in ljubi samo dobro in sovraži vse hudo. On sovraži greh z vso silo svoje moči, in Bog bi nehal biti Bog, ko bi samo mogel dopustiti, da dobi le en prokletec venec večne slave. Dobro ostane dobro, čednost, čednost; hudo ostane hudo, greh greh. Kjer je luč, tam ni teme, kjer je tema, tam ni luči; kjer je svetost, tam ni greha, kjer je Bog, tam ni prokletih na veke! — — — Da, Bog je neskončno usmiljen, ali je tudi »neskončno pravičen«, to se pravi: On plačuje dobro in kaznuje hudo, kakor kdo zasluži. Kdor razžali neizmerne Boga, ta zasluži tudi neizmerno, večno kazen. Kratkovidnost in neumnost je, če praviš: »Zaradi greha, ki sem ga storil v četrt ure, ki sem ga storil v mislih v trenutku, da trpim celo večnost!« Kdo ti je pa to rekel, da se mora meriti čas kazni po času greha? Ne tako, ampak: Čim težji, čim večji je greh, tem težja, tem daljša je kazen. Tako se postopa tudi po človeških postavah in največje hudobije, n. pr. atentat na cesarja, umorstvo cesarja se kaznuje s smrtjo, tak človek se spravi s pota, se izključi, se vrže iz ljudskega društva za vedno. In greh je atentat na Boga, na kralja kraljev. Greh, smrtni greh zasluži brezkončno, večno kazen, ker je greh razžalitev neizmerne Veličanstva božjega. — — — Da, Bog je neskončno usmiljen, ali je tudi »neskončno moder«, to se pravi: On urejuje vse tako, da vselej doseže svoje najsvetejše namene. Samo večni pekel je prava kazen za grešnika, samo večna kazen v peklu brani ugled božji. Ko bi bil, recimo, sicer pekel, a pekel ne bi bil večni, bi mogel stopiti brezbožnik pred Boga: »Ha, veliki Bog v lepih nebesih! Grešil bom, ne bom ti služil ne! Preziral bom tvoje besede, z nogami bom teptal tvoje zapovedi, razbil bom plošči, na kateri si zapisal svojih deset zapovedi. Da, šel bom v cerkev, toda ne k sv. maši, ne k sv. spovedi; v cerkev, v tvoj hram bom stopil, s

seboj pa ponese nož in kladivo: s kladivom bom razbil tvoj oltar, nož bom potisnil v srce tvojemu duhovniku in ti stori, kar hočeš; kaznuj, kakor te je volja, enkrat bo vendar prišel čas, da mi boš moral odpreti vrata pekla, da mi boš moral odpreti vrata nebes. S kletvijo in s krohotanjem bom stopil prevzetno v tvoja in moja nebesa!« Kristjani! Kaj ne, to ne more biti. P e k e l m o r a b i t i v e č e n ! — — — Da, Bog je neskončno usmiljen, ali je tudi »neskončno resničen in zvest«, to se pravi: Vse, kar Bog reče, je res, in kar obljubi ali zažuga, gotovo izpolni. Predragi v Gospodu! Jezus, ki je edini mogel reči in je tudi rekel: »Jaz sem resnica,« Jezus govori petindvajsetkrat o peklu. —

»Res je; zdaj vidim jasno, da je res: ljudstva verujejo, da je pek el; razum mi pravi, da je pek el; vera me uči, da je pek el. Toda še eno težavo imam: Nihče se še ni povrn il iz pek la! Ko bi kdo od tam prišel, ta bi nam pač lahko povedal, kaj in pa kako.« — Prijatelj! Tako govore ljudje brezverci. Tudi jaz sem že slišal na svoja ušesa to neslano besedo. »Nihče se še ni povrn il iz pek la, torej...« Kaj torej? »Torej ni pek la!« Povsodi po državah imajo vladarji ječe za take hudodelnike, ki so obsojeni v dosmrtni zapor. Iz take ječe ni vrnitve. In ko bi sedaj nadmodrijan rekel: Iz te ječe se ni še nobeden povrn il, torej...« Kaj torej? »Torej ni pek la!« Pri vsaki župni cerkvi misliti, kaj ne? In pek el je ječa, kjer se de obsojen ci za veke. Ječo imenuje pek el prerok Izaija, ječo imenuje pek el tudi evangelist sv. Janez. — »Noben se še ni povrn il iz pek la, torej...« Kaj torej? »Torej ni pek la!« Pri vsaki župni cerkvi je pokopališče. Tu počivajo pokojni, mi smo jih poznali; zdaj so v grobu in iz groba ni vrnitve. In ko bi zopet naš modrijan modroval takole: Iz teh grobov se ni še nobeden povrn il, torej tudi grobov ni, torej pri nas ni pokopališča, mi bi zopet rekli, da ta človek, recimo naravnost, ni pri pameti, kaj ne? In pek el je grob, pek el je pokop ališče, v katerem so duše, duše brez milosti božje. Pek el je grob, ognjen grob: »In umrl je bogatin in bil pokopan v pek el.« — »Iz pek la se še ni nobeden povrn il!« Mar misliš, da so prišle te nesrečne duše v pek el zato, da pridejo tebi praviti, da je pek el in kaj je pek el? In ko bi tudi prišla nesrečna duša k takim ljudem, mar mislite, da bi ti ljudje potem verovali? Kaj že pravi Jezus? »Ako ne poslušajo Mozesa in prerokov, ne bodo verovali tudi, če bi kdo od mrtvih vstal.« —

Kristjani! Pek el je. Da je pek el, pravi nam naša pamet tako jasno, da bi bilo neumno dvojiti še in sumnjati. Da je pek el in da je pek el več en, uč i nas sv. vera. Nesrečni človek, kaj ti koristi prazna želja? Uniči, izbriši besedo »pek el« iz vseh jezikov, pek el bo dalje gorel, pek el bo gorel, dokler bo Bog Bog. Ptica noj beži pred lovcem in v strahu, pravijo, da skr ije neumna

žival glavo v pesku. Če ti, neumna ptica, ne vidiš lovca, mar zato ne vidi lovec tebe? Verujte samo, da ni pekla: tudi neumni otroci pojo in vpijejo, ker jih je — strah! —

V vojaški šoli je govoril domači duhovnik o peklu. Po govoru stopi k njemu častnik, stotnik: »Gospod, res, lepo ste govorili o peklu; toda nekaj ste pa le, oprostite, pozabili povedati. Kaj pa je z ljudmi v peklu? Ali jih hudobci kuhajo ali peko? Ko bi mi še to hoteli povedati?« Mirno odgovori modri, neustrašeni vojaški duhovnik: »To boste sami videli, gospod stotnik.« — Bilo je dvajset let pozneje. Pri mizi je bilo zbranih več gospodov, med njimi tudi duhovnik. K temu pristopi star častnik: »Hvala vam, prečastiti mož, vi ste me rešili.« »Kako to?« »Pred dvajsetimi leti ste govorili v šoli o peklu. Jaz sem bil predstojnik one šole; jaz sem si dovolil neslano šalo, oprostite. Vaše besede pa: To boste sami videli, gospod stotnik, so mi donele po ušesih noč in dan. Šel sem k spovedi, danes sem srečen, veren katoliški mož!« — Le sumnjajte, le norčujte se iz pekla, samo to vam še pravim, brezverci: Počkajte še nekaj let, morebiti samo še nekaj dni in prepričali se bodele sami, da je pekel, pekel, kazen za smrtni greh...

Predragi v Gospodu! H koncu še nekaj vprašanj. Kaj je pekel? Pekel je »dežela nesreče in teme« (Job. 10, 22), »veliko jezero jeze božje« (Raz. 14, 19); je »ognjena peč« (Ps. 20, 10) s »strašnim ognjem« (Hebr. 10, 27), ki ga je »zažgala jeza božja« (V. Moz. 32, 22), ki »žge« (ibid.) in »muči« (Luk. 16, 24) in »se maščuje« (II. Tes. 1, 8). Tu bi bilo vsako razjasnilo odveč. In kako dolgo? Na steni v peklu visi ura, ura brez kazala: v peklu ne poznajo več časa, v peklu vedo le za večnost. Kdaj bo torej konec mukam prokletih duš? Ura na steni nam odgovarja: Konec kdaj? Konec nikdar! — Konec kdaj? Konec nikdar! To je pekel, večni pekel, težka kazn za težki greh. — Moreš li tudi ti priti v pekel? Moreš li smrtno grešiti? Moreš; torej moreš priti v pekel tudi ti! — Moreš li uiti peklu? Moreš, če le hočeš... Francoskemu brezvercu se je sanjalo, da je bil v peklu. Hodil je po ognjenih ulicah in ogledoval ognjene hišice. Na kraju ozke ulice so zidali hudobni duhovi novo ognjeno kolibico. Ravno so valili zadnji ognjeni kamen. »Za koga bo pa ta?« »Zate, zate! Le še en velik greh je potreben!« »Nobenega več!« je zavpil brezverec v sanjah, se prebudil in po dobri spovedi je držal besedo mož. Amen.

Fr. Umnik.

5. Smrtni greh pri svitu mrtvaške sveče.

Statutum est hominibus semel mori.
 »Ljudem je odločeno, enkrat umreti.«
 Hebr. 9, 27.

Mož je bolan. V prsih čuti, da ni vse prav. Delo mu ne gre več od rok, tudi jed mu ne diši več. Mora v postelj. »Mar naj pošljem po zdravnika?« ga vpraša žena. »Naj le napreže hlapec, pa naj gre po doktorja v mesto; tako čudno slab še nisem bil nikdar.« Zdravnik pride in preišče bolnika. V veži čaka skrbna žena: »Gospod doktor, kaj je z mojim možem?« »Dobra žena! Pošljite po duhovnika: vaš mož bo moral iti!« Duhovnik pridejo, bil je že zadnji čas. Drugo jutro je zapel tužno zvon, mož je umrl. Ljudje se čudijo: »Poglejte, tako mlad še, pa je moral umreti. Kaj bo začela sedaj žena, mlada vdova s svojimi sirotami!« — Ljudje, vi se čudite, jaz se ne čudim: smrt ni nič čudnega, mi vsi bomo morali umreti. Dandanes je včasih duhovniku res težko govoriti o večnih, verskih resnicah. Povsod so že ljudje, ki pravijo: »Morebiti pa le ni tako; ne, ne, ni tako hudo, ne!« Toda kje je človek na božjem svetu, ki bi mogel reči danes: »Morebiti pa le ni tako, ne, ne, ni tako hudo, ne!« danes, ko pravim: »Človek mora umreti!« Pri zibelki otroka moremo vprašati: »Bode li ta otrok zdrav, bode li dosegel visoko starost?« Odgovor je: »Morebiti!« »Bode li srečen i. t. d.?« »Morebiti!« Toda če pravimo: »Bode li ta otrok tudi umrl?« tedaj ni več: »Morebiti!« ampak: »Gotovo, gotovo bo umrl!« — Daniel je posul tla v hramu s pepelom. Ponoči so prišli v hram ljudje in so zopet odšli. Zjutraj pride v hram kralj in Daniel pokaže kralju sledove: »Kralj, tu so bili ljudje, možje in žene in otroci; poglej stopinje, poglej sledove!« Kristjani! Poglejte po svetu: tu so bili ljudje, možje in žene in otroci. Zdaj jih ni več. O nekih ni več sledu, le v našem spominu še žive, o drugih še spomina ni več. Kje so mogočni kralji in cesarji? V grobu! Kje so sveti škofje in papeži? V grobu! Kje so, kje so...? V grobu! Vsi so umrli. Smrt pobira mlado in staro, bogato in revno, mogočno in slabotno: nič nas ne more obraniti pred smrtjo. Knez zapušča prestol, duhovnik oltar, kmet plug; žena zapušča moža, sestra brata, otrok ljubljeno mater. Vsi poslušajo glas smrti, glas bele žene s koso: »Pojdi z menoj!« Mladenič! Zastonj govoriš: »Tako mlad sem še; še bi rad živel; pusti me bela žena, jaz sem edina podpora svojim staršem!« — smrt ne pozna te prošnje: »Pojdi z menoj!« in ti moraš iti. Mlada mati! Zastonj vzdihuješ: »Ah, smrt, mar ne vidiš mojih malih, usmili se vsaj ubogih sirot!« — smrt ne pozna te prošnje: »Pojdi z menoj!« in ti moraš iti. Predragi v Gospodu! Tudi mi bomo morali umreti, zato pa premišljajmo v tej uri o smrti. Vprašajmo se resno in odgovorimo pošteno na vprašanje: Kaj je smrt? Človek ve, kako sodi o grehu Bož, človek ve, da

gori pod njim pekel, in človek greši, ostane v grehu: kaj je vzrok tej zaslepljenosti? Odgovor na vprašanje: Kaj je smrt? je tudi odgovor na vprašanje: kaj je vzrok tej naši zaslepljenosti.

Kaj je smrt, kaj se pravi umreti?

Umreti se pravi: ločiti se od vsega, kar smo imeli na tem svetu. Torej smrt je ločitev od bogastva in premoženja, ločitev od časti in slave, ločitev od znancev, prijateljev in sorodnikov; smrt je ločitev telesa od duše, smrt je konec časnega življenja, smrt je začetek večnosti.

Bogat bolnik — na smrtni postelji! Glej, vsega imaš dovolj: lep dom imaš, rodovitna polja so tvoja, denarja dosti. Glej hranilno knjižico, preglej še enkrat lepe vsote!... Ne morem, pred očmi mi je temno, ne morem več razločevati številčk.

Češčen bolnik — na smrtni postelji! Glej, kako so te častili na svetu! Vse se ti je klanjalo, kajne, da te še sedaj vesele te časti?... Ne, ni mi mar za te časti; spomin me zapušča.

Srečen bolnik — na smrtni postelji! Kje so tvoji mnogi prijatelji sedaj? Oj, beže, sedaj beže od tebe! Podaj še enkrat roko vsaj svojim domačim!... Ne morem; roka mi je tako težka. Konec, konec vsega. Pustite me, da malo zaspim, tako sem truden. —

In bolnik bi rad zaspal, toda zaspanec noče na njegove trudne oči. In bolnik začne misliti, in misli bolnik:

Kaj je bilo? Bil sem bogat, bil sem češčen, bil sem srečen. Kaj je bogastvo? Vse moram zapustiti, vse. Ne, vsega vendar ne; dobra dela poneseš s seboj; dobra dela so edino pravo bogastvo... Kako je s tem pravim bogastvom? Bogat ali reven?... Pošten mož, četudi siromak, bogat mož; skopuh, četudi bogataš, največji siromak! — Kaj je s častjo? Vse časti minejo. Ne, vse vendar ne: čast božja ostane. Kako je s to častjo? Ali sem dajal Bogu čast, ali sem izpolnjeval božje in cerkvene zapovedi? Komu sem služil, komu dajal čast? Bogu ali pa hudobnemu duhu?... Pošten mož, čast te čaka, bodi miren; grešnik, kaj čaka tebe? — Kaj je s prijatelji? Vsi prijatelji me zapuščajo. Ne, vsi vendar ne: moj angel varih ostaja pri meni, svetniki v nebesih molijo za me, Marija prosi za me Boga za srečno smrtno uro. Kdo je bil moj prijatelj? Koga sem poslušal? Ali sem poslušal glas zvestega angela ali pa glas sladkih hinavcev?... Pošten mož, prijatelji te čakajo pred sodnim stolom božjim, bodi miren; grešnik, kdo čaka tebe?

In bolnik misli dalje in misli bolnik. Kako je sedaj? Kaj mi pravi vest, glas vesti? Moja vest je mirna. Pač

sem grešil v mladosti, toda s skesanim srcem sem pristopil in se obtožil duhovniku, namestniku božjemu. Pač sem se ustrašil svojega prejšnjega življenja, ali so me duhovnik tolažili, naj bom miren: vse da je pozabljeno, vse odpuščeno. Srečen mož z mirno vestjo na smrtni postelji! — Ali, ali, ako vest ni mirna? Oni osebi si ukradel sveto nedolžnost: kako in kdaj si popravil greh? Onega si ogoljufal: kdaj si povrnil? S svojim pijančevanjem si vrgel v nesrečo in revščino ženo in otroke: kdaj bo to popravil? Kako si hodil k sveti maši, kolikokrat pristopil k mizi Gospodovi? Nesrečen mož z nemirno vestjo na smrtni postelji! — In bolnik misli dalje in misli bolnik:

Kaj bo z menoj po smrti? Bog, ti si zvest in neskončno resničen; imej usmiljenje z menoj, pravi prvi mož, poštenjak. In jaz ti pravim: Ne boj se, zaupaj! Bog je neskončno usmiljen! In drugi mož, grešnik? On molči; zato govorim jaz. Bog je zvest in neskončno resničen. Trepetaj, grešnik, le čas še, in izkusil boš božjo neskončno pravico! — — —

In mož odpre oči, steklene oči. Ljudje opazijo takoj, da mož umira.

Smrt pravičnega! Duhovnik moli: »Proficiscere«, pojdi, duša kristjanska, ... v imenu Očeta in Sina in Sv. Duha. In sliši dobri mož duhovnikovo molitev: Hvala Bogu, rad grem; ne bojim se večnosti. Kaj je bilo moje življenje? Sanje, le sanje, sedaj še-le se začenja za me pravo življenje. Smrt, jaz se te ne bojim: ti si zame zibelka novega življenja! V tem življenju sem se mnogo trudil, zdaj grem po plačilo; trudno je bilo moje potovanje, zdaj je potovanja konec. Bil sem kakor v ječi, smrt, ti odpiráš moji duši vrata ječe: bodi mi torej pozdravljena, smrt! ... Jezus, Marija, Sv. Jožef, ... Jezus, Jezus ... Še en globok vzdih: na licu se prikaže solza, zadnja solza; srce ne bije več: mož je zaspal v Gospodu. In vzeli so iz rok mrliču mrtvaško svečo, njemu sveti že večna luč v nebesih. Srečen mož, ki si zaspal v Gospodu!

Smrt grešnikova! Oči odpira tudi drugi mož, tudi on umira; tudi on sliši kakor od daleč molitev duhovnikovo: »Proficiscere!« Ha, kam da naj odpotuje moja duša? V grob, v ognjen grob, v večno ječo! Smrt, beži, smrt, jaz nočem ... Oj, uh, prepreno! Še en vzdih: na licu se pokaže solza, prva solza morja solzâ; srce ne bije več: mož je mrtev. Ugasnili so mrtvaško svečo, mrlič je ne potrebuje več: prokletemu sveti že ogenj peklenški. Nesrečen, neizrekljivo nesrečen mož!

Sem li vam odgovoril na vprašanje: Kaj je smrt, kaj se pravi umreti? Želite li še bolj jasnega, še bolj zornega odgovora? Stopite torej z menoj, samo za čas stopite z menoj na — pokopališče.

Na pokopališče, na pokopališče! Železna vrata zaškripljejo, seveda, vrat na pokopališče ne odpiramo radi. Tu smo med križi in med grobovi.

Prvi križ, prvi grob! Petletni otrok. Mati, ali je bil krščen otrok? Da, on je bil krščen. Hvala Bogu! Otrok je med angelci v nebesih. Stopimo dalje! —

Drugi križ, drugi grob! Osemnajstletno dekle. Bila je lepa in najboljša plesalka v vasi. Pred meseci smo jo pokopali. Grobar! Odkoplji jo. Odpri rakev! Kaj se bojite? Čemu se odmičete, čemu iščete robcev? Oj, ubogo dekle, kakšno si že sedaj! Sem, sem, ljudje, pogledajte množico črvov, glejte jih, kako se goste. Mladenci, bliže, bliže! Pogledajte te zapeljive oči! Oči ni več, v vsaki votlini po en črn črv. Pogledajte rdeče ustnice! Ustnic ni več, le dve vrsti dolgih zob! Ha, stopi sem, mladenič! Pogledaj jo, vsaj enkrat jo še pogledaj. Nočeš? Zakaj si pa prej toliko želel! Grobar, zažrni zemljo: zmotili smo črve pri kosilu, boje se nas, zarili so se globeže v gnilo meso. Pojdimo dalje! —

Tretji križ, tretji grob! Petindvajsetletni mladenič. Pred nekimi leti smo ga pokopali. Grobar! Odkoplji grob! Ha, tu ni več lesa, ni več črvov; tudi mesa ni več, le kosti so še. O moj mladenič, tak si torej? Kako tanke so tvoje roke, kako dolgi so prsti na rokah! To je torej tvoja moč? Stopimo dalje! —

Četrty križ, četrty grob! Grob najbogatejšega kmeta. Davno je že, kar smo ga pokopali. Grobar! Nič, nič, le prst in zemlja: to je bogastvo! —

Peti križ, peti grob! Tu počiva gospod zdravnik. Torej tudi zdravnik je moral umreti! ... Dalje, dalje! —

Šesti križ, šesti grob! Župnikov grob. Tudi duhovnik je torej moral umreti! ... Čemu dalje prekopavati grobove, čemu dalje iskati mrličev? Tu beremo: Zaspal v Gospodu, tam: Zaspal v Gospodu; tu se napis ne more več brati, tam leži na grobu zlomljen križ; napisa ni več, čegav je ta grob? Nihče ne ve; tam še križa ni več, čegav je oni grob? Nihče se ne spominja več. Kristjani! Zdaj veste, kaj je smrt; veste pa tudi, koliko je vredno vse to, kar nas napeljuje v greh: telesna lepota in moč, bogastvo, čast, znanost. Oj, grobovi, kako glasno govorite! Oj, mrtvaška sveča, kako jasno svetiš!

Predragi, v Kristusu ljubljene moji župljani! H koncu še dve prijateljski besedi!

Nasilnik, grozen človek je prepovedal svojim podložnikom pod smrtno kaznijo streljanje v nekem kraju. Dva knezova sinova nista marala za očetovo prepoved in zato bi morala umreti oba. Velikaši prosijo kneza, naj ne ubija svoje krvi. »Dobro,« pravi knez, »dobro, naj umrje samo eden! Kateri, naj odločita kroglici.« Vsi velikaši se zbero v dvorani. Na mizi je lepa krona in pa vrv, tam plačilo, tu kazen. Bleda strahu pristopita mladeniča; sedaj naj potegneta iz posode kroglico, belo ali črno, življenje ali smrt. Kako je bilo pač pri srcu tema mladeničema?

— Kristjan! Tako bo enkrat tebi pri srcu, takrat na smrtni postelji: nad teboj lepa nebesa, pod teboj vroči pekel, tam večno plačilo, tu večna kazen! Kaj boš dobil? Hočeš li vedeti? Jaz ti bom povedal. Smrt je odmev življenja: Kakor boš živel, tako boš umrl! Kdor je dobro živel, ta ne more nesrečno umreti, in težko, težko umrje srečno, kdor je slabo živel. Zato pa, če ni vse v redu, uredite svoje življenje z dobro velikonočno spovedjo, lepo vas prosim, uredite svoje račune, dokler je čas, da vas ne prehiti smrt! —

Damokel je bil hinavec in priliznjenc. Vedno je govoril svojemu kralju Dioniziju, da je prvi knez na svetu. Toda Dionizij je vedel, da ni srečen. Nekega dne da obleči Damokla v kraljevski plašč pa ga posadi za mizo. Služiti so morali Damoklu kakor samemu kralju. Jest in piti je mogel, kar in kolikor je hotel, in glasba je svirala. Damokel je plaval v veselju. Nankrat mu pravi nekdo na uho: »Damokel, poglej vendar na strop!« Damokel pogleda in vidi, da visi s stropa na dlaki meč. Prestrašen je hotel pobegniti, toda kralj mu pravi: »Ostani, prijatelj, jej in pij, kolikor te je volja!« Ali Damokel ni ne jedel ne pil, le na meč nad seboj je mislil. Kristjani! Mi pa jemo in pijemo, a okoli nas hodi podnevi in ponoči bela žena s koso v roki! Kristjani! Uredite svoje račune, dokler je še čas! Za božjo voljo, da ne bo prepozno! — Na nekem pokopališču je stal (ne vem, če še stoji) križ, a na križu napis: »Bog je usmiljen je!« Ta križ bi morali odnesti s pokopališča. Pred pokopališčem, da: »Bog je usmiljen je!«, a na pokopališču le še: »Bog je pravičnost!« Amen.

Fr. Umnik.

Prva postna nedelja.

Čas milosti.

Glejte, zdaj je čas milosti, glejte zdaj je dan zveličanja. II. Kor. 6, 2.

Bral sem nekoč o angleških mornarjih, ki so se peljali z jadrnico v Južno Ameriko. Jadrnico pač poznaš, mislim. Ladja na jadra je, ki jo veter goni, v nasprotju s parobrodom, ki ga goni para, ozir. ogenj. Med potjo pa, ko so bili zunaj na visokem morju in niso videli ničesar suhega, jih zadene ena najhujših nesreč, ki jadrnice zadeti more — nastane tišina ali brezvetrije. Dan mineva za dnevom, a v zraku se ne zgane nobena sapica, niti najnežnejši veterni val se ne upre v mrtva jadra, da bi jih razpel in ladjo pognal naprej po širni morski cesti.

Prvi nesreči sledi kmalu druga: Na ladji zmanjka vode! In to je za mornarje istotako strašno, če ne celo strašneje, kakor ako izbruhne na ladji požar. Misliš si lahko, kako grozovito

mora biti to: Okoli in okoli neskončna množina vode, a mornarji trpe žeje, da se jih loteva blaznost. Tudi na tej jadrnici so popili že zadnjo kapljico vode. Tedaj so razvili na jamboru zastavo, kakršno razvijejo v najhujši sili z upanjem: Morda jo zagledajo iz daljave mornarji kake druge ladje in pridejo na pomoč! Tako so stali nesrečneži na istem mestu v morju in so z grozo čakali, kaj da pride: Rešitev ali smrt? Počasna, strašna smrt! In glej, tedaj se približa od daleč parnik. Mornarji na jadrnici kriče, mu mahajo, ga kličejo na pomoč. Na pomoč kliče zastava na jamboru. Parobrod se približa. »Dajte nam vode, vode! Umiramo od žeje!« kriče mornarji na jadrnici. Tedaj zaslišijo sem s parobroda: »Ali ne veste, kje ste? Saj ste vendar v izlivu Amaconske reke. Samo zajmite in pijte!« Amaconska reka je namreč največja vseh rek na svetu. Neizmerna množina njenega vodovja potisne ob izlivu v morje morsko vodo nekako nazaj ali preplavi morsko plan, tako da je navidezno morje kakih trideset ur naokoli v resnici le sladka voda.

Tako so plavali ti mornarji sredi pitne vode, a tega niso vedeli ter bi od žeje skoro umrli.

In zdaj presodi, prijatelj moj, ali se ne godi tudi marsikateri duši tako: Okoli in okoli nje se pretaka morje milosti, ona pa je žejna, da obupava in od žeje umira. Od žeje po svojem Bogu, ki živi v njem in ga vendar nima. Od žeje po srčnem miru, ki nam ga je Gospod Jezus tako goreče želel kot največjo zemeljsko dobroto: »Mir vam zapustim, svoj mir vam dam; ne kakor ga daje svet, ga jaz vam dam.« (Jan. 14.) Največja zemeljska sladkost, najsladkejši užitek duši je ta mir, a duša ga nima! Od žeje po oni rajski sreči, ki jo je uživala nekdanj, ko je bila še nedolžna in čista, a je zdaj nima več, je več ne pozna! Žeja je v duši, nemir, tema obupa je v srcu, ker je v srcu — greh!

Prijatelj moj, ali je morda tudi s tvojo dušo tako, tudi s tvojim srcem? Ne obupaj! Povzdigni oči, odpri srce novemu, sladkemu upanju: Glej, čas milosti je zdaj! Da, ravno zdaj, ob velikonočnem času plavamo v morju milosti. Ravno zdaj nam Gospod Bog posebno kliče: »Pridi, zajmi in pij! Potolaži si žejo, reši si dušo!« — »Ako je kdo med vami žejen, naj pride k meni in naj pije,« je klical Gospod Jezus zadnji velikoprazniški dan v templju. Ni tako govoril le v ožjem krogu svojim učencem, ne, klical je z velikim, mogočnim glasom, da bi ga slišali vsi, ki so žejni in bi prišli. Njegov glas bi naj zvenel skozi vsa stoletja, skozi vse veke, prodril bi naj v srca vseh, ki so žejni, da bi vsi prišli in vsi pili. Klical je tudi nama, prijatelj moj, da bi prišla in bi pila in ne bi več trpela žeje ob morju milosti, ki teče z nebes zdaj v tem svetem velikonočnem času. Pridi, brat moj, in pij! Pridi, sestra moja, in pij! Okrepčaj, osveži si bolno dušo z zakramentom sv. pokore in presvetelega Rešnjega Telesa.

Lahko si pač misliš, s kako naglico in s kako radostjo so spustili mornarji one jadrnice, ko so spoznali usodepolno svojo zmoto, vedra v morje. Zajeli so vode do vrha in so pili v dolgih, žejnih požirkih. In hipoma so bili vsi prerojeni, vsi nanovo oživelj. Kako so bili pač tedaj hvaležni onim mornarjem na parobrodu, ki so jim bili zaklicali: »Samo zajmite in pijte!« — Zajmi tudi ti in pij!

A morda porečeš: »Preveliki so moji grehi, saj niti ne upam k sv. spovedi.« Ali veš, kdo je tako govoril? Kaj in Juda Iškariot! In sta v svojem obupu umrla in se za vekomaj pogubila! »Preveliki so moji grehi!« A večji morda niso, kot so bili oni Marije Magdalene; večji morda niso od onih, ki jih je imel na vesti desni razbojnik; večji morda niso od onih, ki so težili vest in srce Marije Egipčanke, in ne večji od onih, ki se je omadeževal z njimi do triintridesetega leta svojega življenja sv. Avguštin. A glej, ti so šli in so zajeli iz globočine morja božjega usmiljenja in so se okrepcali in so nanovo oživelj za večno življenje. In najsi so res večji, čuj, usmiljenje božje je še večje. »Nočem smrti grešnikov, temveč, da se izpreobrne in živi,« govori Gospod Bog najusmiljenejši po preroku Ezechielu (33, 11). In po velikem Izaiji (55, 7) daje pogum našim nemirnim srcem: »Naj zapusti hudobnež svojo pot in krivičnik svoje (krivične) misli in naj se vrne h Gospodu, in usmilil se ga bo, ker je bogat na odpuščenju.« In čuj čudo usmiljenja božjega! »Ako bi bili vaši grehi kakor škrlat, bodo beli kakor sneg; in ako bi bili rdeči kakor baker, bodo beli kakor volna« (Iz. 1, 18). Pa morda ugovarjaš: »Kaj pa poreče svet, ako me vidi, da grem k sv. izpovedi? Kaj poreko prijatelji?« Dragi moj, ali bodo prijatelji zate umirali? Ali bodo lahkomiselnih tovariši stopili namesto tebe pred večnega Sodnika in mu dajali odgovor o tvojem hiševanju? Bodo li prijatelji trpeli zate večne kazni? Premisli in pretehtaj: Kdo ti je več, kdo ti je ljubši, ali Bog in tvoja duša in njeno zveličanje, ali nestalni, morda malovredni prijatelji in njih plehke šale?

In spet porečeš: »Nisem bil že toliko let!« Glej, to je šiba greha, glej, to je zanka hudega duha! Eno leto si opustil, in že te je imel hudi duh toliko v oblasti, da te tudi prihodnje leto ni pustil k izpovednici. O, neusmiljen, strašen gospodar je hudi duh! A zdaj poreči: Dovolj mi je suženjstva pod jarmom hudega duha! Letos pojdem k sv. izpovedi. Letos moram iti! Zakaj samo med dvojim imam izbirati: »Razodeti ali večno goroti!« Da, iti hočem in zajeti ter piti iz morja usmiljenja in milosti božje. Zahvaljen bodi Bog, usmiljenja Gospod, da mi je dal dočakati ta čas milosti in me ni posekal ob času dušne suše ter me vrgel, suho drevo, v večni ogenj.

Torej pojdeš, brat moj, sestra moja? Blagor ti! Morda bo težko, a z milostjo božjo bo šlo! Bo! Prišel je pred leti k meni mož, ki je z zobmi škripal, ko je pokleknil k izpovednici. Tako strašno ga je mučil hudi duh: »Ne smeš iti! Trideset let že nisi bil pri izpovedi pa še sedaj ne smeš!« Pa je rekel: »Mora biti! Dones mora biti! Bog mi pomagaj!« In z božjo pomočjo je lepo opravil. Pa je prišel čez štirinajst dni spet in je rekel: »Gospod, kako srečen človek sem jaz sedaj!«

Da, to moramo predvsem spoznati, da je sv. izpoved neskončna milost božja. Kaj bi bili ljudje brez nje? Ali ne same trpeče duše, polne obupa? Kaj bi bili brez nje? Izgnanci iz raja, izgnanci izpred svetlega obličja božjega, izgnanci za vedno! Kaj bi bili brez nje? Nesrečneži, ki bi umirali od dušnega gladu, dušne žeje. Zakaj, koliko bi bilo takih, ki bi mogli in upali leto in dan brez sv. izpovedi pristopati k mizi Gospodovi in uživati kruh angelski? Mislím, da neusmiljeno malo.

Poslušaj, prijatelj! Peljal sem se pred leti po nebesnomodri naši Adriji. Na krovu sta sedeli blizu mene dve neznanki, gospa in gospodična. Dolgo sedimo molče tako. Kar pride star mornar, da pospravi ladjino vrv. A ni mogel Nemkama dopovedati, naj mu naredita prostor. Tedaj mu pomorem jaz. Gospa pravi: »Pa sem mislila, da ste mutasti.« — »Nisem, hvala Bogu!« Ker je videla, da nisem, je o mnogem, mnogem povpraševala. Naenkrat pravi: »Ali ne opazite ničesar posebnega na meni?« — »Ne. Kaj pa?« — »Židinja sem.« — Zdaj, ko se je razodela, je govorila skoro izključno o verskih stvareh. Med drugim vpraša: »Je li res, da pridejo pri vas gospe« — samo za te je vprašala, ker je mislila pač nase in na svoje srce — »k vam v cerkev in vam razodenejo vse svoje grehe, pa gredo brez njih, očiščene, domov.« — »Res. To je naša sv. izpoved.« — Nato je umolknila. Dolgo je strmela molče in zamišljena čez morje. Hipoma pa vzklikne: »Veličastna vera!«

Tako ta židinja! Ali naj mi manj cenimo to izredno dragoceno našo sv. vere, ta posebni dokaz usmiljenja božjega?

Morda se spomniš danes zvečer še enkrat na te besede. Ko potem ležeš, in okoli tebe noč molči v čudežnem molku, pogovori se s svojim srcem. Morda ti očita smrtne grehe. Tako je potrto, tako nemirno, tako bolno. In čuj, ali ne trka nanj venomer tiho, očitajoče vprašanje: »Kje je tvoj Jezus? Kje je tvoj Jezus?« Kje je, o duša? Glej, »stoji pred durmi in trka« (Skr. razod. 3, 19). Ali mu ne boš odprl, odprl s sv. spovedjo? Glej, pri sv. spovedi strgata s spovednikom vse ključavnice, ki zabranjujejo Gospodu vstop v tvoje srce. Tedaj lahko ves srečen porečeš s psalmistom: »Pripravljeno je moje srce, o Bog, pripravljeno je moje srce!« (Ps. 56, 8.) Ko bodo duri odprte, pride Kralj nebes k tebi pri sv. obhajilu in ti »dá zopet veselje svojega zveličanja. (Ps. 50, 14.) Tvoje srce pa, rešeno bremen in brid-

kosti greha, mu zapoje radostno in zmagoslavno: »H o z a n a S i n u D a v i d o v e m u !« (Mat. 21, 9.)

Ako pa te ne gane ljubeče trkanje Gospodovo, povzdigni svoje oči in poglej! Večnega Sodnika vidiš v višavi, pred njim je razprostrta knjiga tvojega življenja. Glej, Večni čaka. Čaka, da narediš ti račun z njim. Sicer potegne morda hipoma črto pod tvoj dolg, zračuni, in tako ogromen bo tvoj dolg, da te »izroči rabljem, dokler ne bo poplačan ves dolg« (Mat. 18). A kdaj ga boš mogel poplačati? Nikoli, ubogi grešnik! Nikoli, če boš enkrat v ječi, ker si ničesar več prislužiti ne boš mogel. Poplačati ga ne moreš tudi sedaj. A sedaj še lahko Večnega prosiš, naj ti ga odpusti. Zato poreci: »Porabiti hočem ta čas milosti. Jutri bom vstal, ali vstal bom vsaj v nedeljo, in kakor izgubljeni sin se vrnem nazaj k Očetu, padem predenj ter mu porečem: »O č e, g r e š i l s e m z o p e r t e b e ! A u s m i l i s e m e p o s v o j e m n e s k o n č n e m u s m i l j e n j u !« (Ps. 50.)

Ksaver Meško.

Praznik sv. Jožefa.

(Druga postna nedelja.)

Delo z Bogom in zavoljo Boga vodi v sv. nebesa.

Dnevi štiridesetdanskega posta naj bi bili za vsakega kristjana dnevi pokore, molitve, dobrih del, dnevi žalosti, kesanja, dnevi zatajevanja samega sebe. Sv. Cerkev nas namreč v dnevih štiridesetdanskega posta z besedo kakor tudi s svojimi skrivnosti polnimi bogoslužnimi obredi neumorno vabi, da delamo pokoro za svoje storjene grehe z molitvijo, s postom, z miloščino, z zatajevanjem samega sebe. A danes, v sredi posta, pokore, zatajevanja, obhaja sv. katoliška Cerkev praznik veselja, praznik sv. Jožefa, praznik njega, katerega imenuje sv. pismo pravičnega, praznik rednika Zveličarjevega. Vsakdo izmed nas gleda danes v duhu sv. Jožefa v nebesih, katerega vedno obdaja sijaj njegovih izrednih čednosti, njegove čistosti, ponižnosti, njegove trdne in stanovitne vere, katerega vedno obdaja v nebesih morje izredne blaženosti, sreče in radosti, izrednega poveličanja. Vprašajmo se, ljubljeni v Gospodu, kako si je ponižni, preprosti, skromni sv. Jožef zaslužil tako srečo, blaženost, poveličanje v nebesih! Kako je živel sv. Jožef na zemlji, kaj je delal sv. Jožef v svojem zemeljskem življenju, da je dosegel v nebesih tako izredno blaženost, poveličanje? Glejte, dragi v Gospodu, sv. Jožef je izreden zgled krepostnega, delavnega življenja! Glejte, dragi v Gospodu, sv. Jožef daje najlepši zgled vam vsem, ki z žulji svojih rok služite sebi in svojcem vsakdanji kruh, kako morate živeti, da si boste zaslužili srečno večnost! Sv. Jožef

je zgled delavcev. Sv. Jožef je živel ubogo, preprosto, skromno, bil je skromen tesar. Iz njegovega življenja vemo le bore malo. Ne vemo ne za kraj, ne za dan njegovega rojstva in smrti. Sveto pismo nam ne poroča nič izrednega o sv. Jožefu. Sv. pismo nam nikjer ne poroča, da bi bil sv. Jožef kje delal čudeže. Le pobožna legenda nam pripoveduje, da je sv. Jožef mirno in srečno umrl v naročju Jezusa in Marije. A vendar je bil sv. Jožef že v svojem zemeljskem življenju velik svetnik. Nebeški Oče ga je namreč sam izbral izmed mnogih, mnogih drugih za ženina prebl. Devici Mariji, ga je izbral za rednika svojemu edinorojenemu Sinu. S čim si je torej zaslužil skromni, ubogi tesar iz Nazareta izredno čast in milost, da ga je izbral sam nebeški Oče za ženina prebl. Devici Mariji, da ga je izbral sam nebeški Oče za variha, rednika svojemu božjemu Sinu? S čim si je zaslužil sv. Jožef, ki je bil celo svoje življenje preprost tesar, ki se ni nikdar in nikjer sramoval svojega preprostega stanu, izredno milost, da ga sedaj v nebesih obdaje morje nenavadne blaženosti, nenavadnega poveličanja? S čim, kaj mislite, dragi častivci svetega Jožefa? Ne motim se, ako pravim, da je bilo stanovsko delo, katero je opravljal sv. Jožef vedno z Bogom in zaradi Boga, za sv. Jožefa uspešno in izdatno sredstvo, da je dosegel v svojem zemeljskem življenju vrhunec krščanske popolnosti in da si je zaslužil izredno poveličanje v nebesih. Da bodo tudi za vas vaše stanovsko delo velekoristno sredstvo, s katerim boste dosegli v svojem zemeljskem življenju vrhunec krščanske popolnosti, za večnost pa si zaslužili izredno poveličevanje, vam hočem v svojem današnjem govoru pokazati, kako morate tudi vi svoja stanovska opravila povzvišenem zgledu sv. Jožefa opravljati z Bogom in zaradi Boga.

I. Sv. Jožef je opravljal svoja stanovska opravila z Bogom. Sv. Jožef je opravljal svoje stanovsko delo z Bogom takorekoč v dobesednem pomenu. Jezus, njegov božji varovanec, ki mu je pomagal pri tesarskem delu, je bil pravi Bog. Predstavite si v duhu delavnico sv. Jožefa! V njej vidite, kakor v vsaki drugi delavnici, viseči na steni razno tesarsko orodje. V njej dela sveti Jožef od ranega jutra do poznega večera. Božji mladenič Jezus je bil njegov edini pomočnik. Zaraditega so imenovali Judje božjega Zveličarja tesarjevega sina iz Nazareta. (Mat. 13, 55.) Vsakdo izmed nas si lahko misli, kako pridno je izvrševal sveti Jožef svojo tesarsko obrt v družbi svojega božjega varovanca, kako pridno se je varoval sv. Jožef v navzočnosti svojega božjega varovanca tudi sence vsakega greha, kako pridno je gojil sv. Jožef v vedni prisotnosti božjega mladeniča Jezusa vse mogoče čednosti.

Dragi v Gospodu! Ako hočete, da vam bode vaše vsakdanje delo, opravilo, mogočno sredstvo, s katerim boste do-

segli v svojem zemeljskem življenju vrhunec krščanske popolnosti in s katerim si boste zaslužili v nebesih posebno poveljanje, tedaj morate tudi vi svoja stanovska opravila opravljati po zgledu sv. Jožefa, tedaj morate opravljati tudi vi z Bogom svoja opravila! Pa odvrnili mi boste znabiti: mi ne moremo delati z Bogom, kakor je delal sv. Jožef; kajti pri nas ni navzoč ljubi Jezus. A jaz vam hočem danes pokazati, kako morete in morate tudi vi svoja vsakdanja opravila opravljati z Bogom, v navzočnosti božji.

Ako hočete svoja vsakdanja opravila opravljati z Bogom, tedaj, morate skrbeti, da boste zmerom v posvečujoči milosti božji. Ako hočete, da bode pri vas ljubi Bog s svojim blagoslovom, tedaj morate gledati, da boste brez smrtnega greha. Kdor namreč je v smrtnem grehu, ne more prav nič koristiti svoji duši, ne more izvršiti nobenega dobrega dela, ki bi bilo zanj zveličavno. Če se tudi človek, ki je na svoji duši mrtev, čeli dan trudi, poti, ne bode s svojim trudom, potom prav nič koristil svoji duši. Dokler je človek dolžan, tako dolgo si ne more pravzaprav pridobiti nobenega premoženja. Ravno tako si tudi človek, ki je brez posvečujoče milosti božje, ne more pridobiti prav nobenega zasluženja v nebesih človek brez posvečujoče milosti božje je podoben mlinskemu kolesu, ki se obrne stokrat in stokrat na dan, a vendar nikamor ne pride. A človek, ki je brez posvečujoče milosti božje, ne more svoji duši s svojim delom ter naporom prav nič koristiti, pa tudi njegovo delo ostaja brez blagoslova božjega. Kako more Bog blagosloviti delo grešnikovo? Vsakomur izmed vas je znan dogodek o bogatem ribjem lovu, katerega nam pripoveduje sveti evangelist Luka. Kako so se trudili sv. Peter in njegovi tovariši celo noč! Ali niso bili znabiti spretni ribiči? Ali ni bilo rib na onem mestu, kjer so ribarili apostoli? Zakaj niso nič ujeli? Glejte, dragi častivci sv. Jožefa, apostoli niso nič ujeli zaradi tega, ker ni bilo pri njih božjega Učenika, in brez njega niso mogli ujeti niti ene ribe! Tako se tudi godi onim ljudem, ki opravljajo svoja dela brez Jezusa. Opravljajo svoja dela brez Jezusa, a opravljajo jih tudi brez blagoslova božjega.

Ako si torej hočete zagotoviti blagoslov božji pri svojih delih, tedaj morate gledati, da boste zmerom brez smrtnega greha in da boste pred vsakim opraviлом prosili ljubega Boga bogatega blagoslova. Kdor dela brez blagoslova božjega, njemu njegovo delo ne prinese onih koristi, katere je pričakoval od svojega dela in truda. Kdor pričinja svoja opravila brez božje pomoči, je podoben človeku, ki si hoče postaviti hišo brez spretnih zidarjev in tesarjev, dasi sam prav nič ne ume o zidarski in tesarski obrti. Znane so vam besede kralja Davida: »Ako Gospod hiše ne zida, zastonj delajo, ki jo zidajo,« in »ako Gospod ne varuje mesta, zastonj čuje, ki je varuje.« (Ps. 126, 1. 2.) Kaj koristi napor, trud onemu, ki vstaja zgodaj in pozno hodi spat,

ki celi dan neumorno dela tako, da še jesti nima časa, ako Bog ne blagoslovi njegovega dela, truda? Ali mislite, da bode Bog blagoslovil delo onega, ki ga za svoje delo nikdar ne prosi blagoslova? Ako torej hočemo, da nam bode naše delo prinašalo one koristi, katerih se nadejamo od svojega dela, tedaj moramo vedno prositi Boga potrebnega blagoslova. Kakor namreč potrebujemo zdravih oči, ako hočemo dobro videti, ravno tako tudi potrebujemo pri svojem delu blagoslova božjega. Zaradi tega moramo imeti one izmed nas za zelo slabe kristjane, ki gredo zjutraj na delo, kakor gre na delo neumna živina, ne da bi se vsaj prekržali. Ljubljeni častivci sv. Jožefa! Sklenite danes trdno, da v bodoče ne bode nikdar pričeli dneva, ne da bi opravili jutranjo molitev in obudili dobri namen! Ako bode znanprej vsak dan opravili jutranjo molitev in obudili zjutraj dobri namen, in ako bode v milosti božji, tedaj bode tudi vi po zgledu sv. Jožefa delali z Bogom.

II. Dragi v Gospodu! Ako hočete, da vam bode vaše stanovsko delo velekoristno sredstvo, s pomočjo katerega bode dosegli v svojem zemeljskem življenju krščansko popolnost in s pomočjo katerega si bode tudi zaslužili izredno poveličanje v nebesih, tedaj vam ne zadostuje, da svoja opravila opravljate z Bogom, ampak vi morate svoja opravila tudi opravljati zaradi Boga. Predstavite si v duhu sv. Jožefa, kako je delal v svoji delavnici! On ni delal samo z Bogom, ampak on je delal tudi zaradi Boga. On je pridno delal zaradi Jezusa, da je mogel preživiti njega in njegovo mater. Sv. Jožef je storil vse iz ljubezni do Jezusa in ta ljubezen mu je zljajšala vso težo dela. Rekel sem vam, da je sv. Jožef delal zaradi Boga. Kaj se pa pravi, zaradi Boga delati? Kdo dela zaradi Boga? Ali dela zaradi Boga oni, ki samo zaraditega dela, da bi si zaslužil hrano, da bi si z delom kaj prislužil, da bi z delom preživil svojce? Ne, ampak zaradi Boga dela oni, ki svoja dela opravlja tudi iz nadnaravnega nagiba, ki svoja dela opravlja tudi iz ljubezni do Boga, ki svoja dela opravlja tudi zaraditega, da s svojim delom časti svojega Boga. Zaradi Boga opravlja svoja dela oni, ki se ravna pri vsem svojem dejanju in nehanju po besedah sv. apostola Pavla: »Ali jeste, ali pijete, ali kaj drugega delate, storite vse v večjo čast božjo!« (I. Kor. 10, 31.)

Dragi v Gospodu! Komu je podoben oni človek, ki ne opravlja svojih del tudi zaraditega, da bi s svojim delom tudi častil svojega Boga, ampak ki opravlja svoja dela samo zaraditega, ker mora delati? Ali ni podoben neumni živali, katero tudi morajo siliti k delu? Kakšno plačilo sme upati tak človek v večnosti od neskončno pravičnega Sodnika? Tudi oni, ki sicer rad dela, pa dela samo radi časnega dobička, ne sme pričakovati v večnosti kakega plačila. On namreč išče pri svojem delu samo samega sebe, ne pa tudi časti božje. Vsak izmed vas ve, kdo je bil Kajn. Bil je, kakor nam poroča sv. pismo, poljedelec.

Pridno je obdeloval svoje polje. Nekega dne je daroval Bogu poljskih pridelkov. A Bog se ni ozrl nanj in na njegove dari. Zakaj pa ni imel Bog nobenega dopadenja nad Kajnom in njegovo daritvijo? Razlagavci sv. pisma pravijo, da zaradi tega ni imel Bog nobenega dopadenja nad Kajnovi daritvijo, ker je Kajn daroval slabe pridelke, ker je Kajn daroval samo iz strahu, brez ljubezni, ker Kajn ni opravljal svojih stanovskih opravil tudi iz ljubezni do Boga, ampak samo iz poželjivosti po časnem dobičku. Dobro vam je tudi znana lepa Jezusova prilika o delavcih v vinogradu. Neki vinogradnik, tako beremo v sv. evangeliju, je najel delavcev za svoj vinograd. Pridno so delali v vinogradu. Zvečer je vsak izmed njih prejel primerno plačilo. A predstavite si, da bi delavci, katere je najel evangeljski vinogradnik, ne bili šli delat v vinograd evangeljskega vinogradnika, ampak da bi bili šli delat v sosedov vinograd, zvečer pa bi bili prišli po plačilo k evangeljskemu vinogradniku! Kaj bi bil rekel evangeljski vinogradnik takim nezvestim in predrznim delavcem? Ali bi jim ne bil rekel: »Pojdite po plačilo k onemu vinogradniku, pri katerem ste delali. Jaz vam nisem nič dolžan. Jaz sem vam plačilo obljubil in bi vam ga tudi izplačal, ako bi bili vi ostali možbeseda.« Dragi v Gospodu! Kakor ta vinogradnik, tako ravna tudi ljubi Bog. On je neskončno zvest, on poplača vsako naše najmanjše delo, katero storimo mi tudi iz ljubezni do njega. Nikakor pa ne poplača Bog onih naših del, katera mi izvršimo samo zaradi tega, ker smo prisiljeni jih izvršiti. Tudi ne poplača Bog onih naših del, katera mi izvršimo samo zaradi časnega dobička, ali pa samo zaradi tega, da bi si dobili priznanje ničemurnega sveta.

Tudi nad onimi našimi dejanji, ki so sama na sebi dobra, nima Bog nobenega dopadenja, ako jih izvršimo samo iz kakega naravnega nagiba in ne iz ljubezni do Boga, in ne zaradi Boga. Povejte mi, dragi v Kristusu, ali niso farizeji opravljali dobrih del? Ali niso dajali bogate miloščine, ali se niso strogo postili, ali niso mnogo in dolgo molili? A kaj je rekel Zveličar o njihovih dobrih delih? »Prejeli so že,« je rekel Zveličar, »svoje plačilo.« (Mat. 6, 5.) Farizeji so opravljali dobra dela samo iz ničemurnega nagiba, da bi bili v očeh ljudstva vzor kreposti.

Dragi častivci sv. Jožefa! Tudi mi se vprašajmo danes, kako opravljamo dela svojega poklica, iz kakega namena opravljamo dobra dela. Sklenimo danes trdno, da bomo v bodoče vse, karkoli bomo storili, storili z Bogom in zaradi Boga. Ako bomo vse, karkoli bomo storili, storili z Bogom in zaradi Boga, tedaj smemo upati, da bode vedno rosil na vse naše dejanje ter nehanje obilen blagoslov božji. Da, še več. Ako bomo po zgledu sv. Jožefa opravljali vsekdar in povsod svoja dela tudi z Bogom in zaradi Boga, tedaj se smemo tudi nadejati, da nam bodo naša dela mogočno sredstvo, s katerim si bomo

pridobili v zemeljskem življenju krščansko popolnost, za večnost pa si zaslužili izredno poveličanje v nebesih. Amen.

P. Dionizij Dušej.

Praznik oznanjenja bl. Device Marije.

Marija — jutranja zarja.

Kdo je tista, ki vzhaja kakor jutranja zarja? Vis. pes. 6, 9.

Danes obhajamo milostipolni dan čudežnega učlovečenja Sinu božjega, ko se je, kakor ste slišali v ravno prebranem evangeliju, pri pozdravu angelovem z močjo Najvišjega, z obseščanjem Sv. Duha učlovečila druga oseba sv. Trojice v prečisti Devici Mariji, ko je luč sveta, solnce pravice izšlo človeškemu rodu iz visokosti, »razsvetliti te, ki sedé v temi in smrtni senci« (Luk. 1, 78). Ker se pa te neizrekljive skrivnosti in božjega usmiljenja posebno spominjamo o Božiču, zato se danes obračamo k tisti, ki nam je prinesla luč sveta, solnce pravice. Pri tem imamo tudi priložnost eno najlepših častnih imen premisliti, ki ga sv. Cerkev po navodu sv. pisma daje Materi božji. Ako je Kristus luč sveta, ako se on primerja solncu pravice, se gotovo Marija lahko prisposodblja jutranji zarji — kakor jo tudi Cerkev res pozdravlja z besedami: »Kdo je ta...« Primero Marije z jutranjo zarjo¹ hočemo danes v svoj pouk in spodbudo premisliti.

1. Jutranja zarja se pokaže pred solncem ter nam naznana njegov prihod, in to je prva enakost, ki jo ima Marija z zarjo; pred pravo lučjo je prišla ona, je prinesla svetu in še danes prinaša pravo solnce Jezusa Kristusa.

Samoten popotnik se izgubi v velikem gozdu; temna noč je, nobena zvezda ne prodere čez oblake, da bi mu pokazala pot; slednjič že ne ve, kje se znajde. Edina svetloba so bliski, ki semtertja švigajo med temnimi oblaki. Divje zverine rjovejo in preté popotnikovemu življenju. Kako tesno mora biti temu človeku pri srcu! Kako željno pričakuje dneva, kako veselo pozdravi jutranjo zarjo, ki mu pokaže pravo pot proti domačiji!

Tak zabredel človek, predragi, je bilo vse človeštvo; vsi smo blodili okrog kakor ovce (Iz. 53, 6), vsi sedeli v temi in smrti senci (Psl. 106, 10). Izvzemši izraelsko ljudstvo, drugi niso nič vedeli o pravem Bogu, niso vedeli najti steze proti pravi nebeški domačiji. In v to žalostno noč reve in nadloge posije vendar nebeška zarja in z njo upanje belega dneva; ta jutranja zarja je rodila potem solnce, Jezusa Kristusa, in

¹ Schnitt. Sonn- und Festtagspredigten.

izginila je tema neverstva, in premağan je bil satan, in odprla so se vrata nebeška. In kdo je bila ta jutranja zarja, ki je ljudem naznanjevala in prinesla solnce? To je Marija, ki nam je rodila Zveličarja, Odrešenika sveta! Prvi svit nebeške luči se je pokazal z njenim brezmadežnim spočetjem, lepa zarja je napočila z njenim rojstvom; danes po angelovem oznanjenju pa že prisveti prvi solnčni žarek, dokler v rojstvu Jezusovem solnce samo ne priplava na zemljo v vsej svoji krasoti. In če pomislimo na žalostni stan, v katerem bi se še zdaj nahajali, ako bi nas Jezus ne bil odrešil in nam odprl nebes — ali se ne bomo presrečno veselili tiste, ki nam je rodila Zveličarja?

Toda, akoravno je solnce Jezus Kristus, zasijalo vsemu svetu, vendar je še veliko ljudi v noči neverstva in hudobije, in za njihovo srce duhovno solnce, Jezus Kristus, še ni izšlo. Ako naj pri njih nastane svetloba, jih mora Bog vzdramiti, mora odvzeti temo iz njih srca in jim s solncem svoje milosti posvetiti. Pri tem pa je zopet Marija, ki se kot jutranja zarja pred solncem milosti prikaže in izprosi grešnikovemu srcu oživljajoči žarek tega milostnega solnca. Marija, pribežališče grešnikov, je, kateri se imamo zahvaliti za toliko spreobrnjenj, za toliko čudežnih rešitev trdovratnih grešnikov. Pri tisočih je bila pobožnost k Mariji, zaupanje na njeno priprošnje prvi prikaz jutranje zarje, prva iskra v mrzlem srcu, ki se je potem razvnela, dokler ni solnce, Jezus Kristus sam, s svojo posvečujočo milostjo prisvetil v srce in odvezel grešno breme. Da, kakor je bila pred 19 stoletji Marija tisti most med nebom in zemljo, po katerem je Sin božji k nam prišel, tako je še zdaj ona tisti most, po katerem usmiljenje božje k nam prihaja, po katerem pride Jezus k nam in mi k Jezusu.

Zatorej ne obupaj, grešnik, kdorkoli si, in če imaš še tako velike grehe. Zateci se k Mariji! In če se moraš bojevati in se bojiš, da bi te premagala moč izkušnjave, zateci se k Mariji, moli zaupljivo, kliči k njej, da prvi svit jutranje zarje prisije v tvojem srcu ter ti prinese zlato solnce. Marija te bo s svojo prošnje pripeljala k Jezusu. In ako imate, predragi, med svojimi znanci take, ki še tavajo v smrtni senci pregrešnega življenja, priporočite jih prav goreče brezmadežnemu srcu Marijinemu, vpišite jih v bratovščino naše ljube Gospe presv. Srca, da tudi njim po tej jutranji zarji pride solnce milosti božje!

2. Jutranja zarja ima že v svojem krilu solnce, ona nam ga prinese. Zato se razlije že čez njo solnčni blesk ter ji podeli čudežno lepoto. In to je druga enakost, ki jo ima Marija z jutranjo zarjo: njena veličastna lepota.

Gotovo ste že videli solnce vzhajati kakega lepega spomladanskega jutra, in vsi boste pritrdili, da je to čudežnoljubezniv pogled. In pravijo, da tam na širokem morju je ta pogled čarovit: kako se najprej le malo jasni na vzhodu, potem

skaklja rožnat blesk med bližnjimi valovi, kmalu se razširi v rdečežarni purpur in vsa neprezirna morska gladina se lesketa kot živo zlato. Kar očara človeka, da nehoté hvali tistega, ki je ustvaril toliko lepoto. — Neskončno lepša pa kot največičastnejša zarja je Marija, prava jutranja zarja, ki je izšla nad temnim morjem popačenega človeštva ter mu prinesla Solnce, Zveličarja. Milost božja pa je, ki dušo človeško dela lepo in sveto v očeh Gospodovih, da Bog sam z veseljem in dopadanjem nanjo gleda. Marija pa je od te milosti božje prejela največjo mero. Saj jo je angel v današnjem evangeliju pozdravil »milostipolno«, ki je zadobila polnost, največje bogastvo vseh milosti. Le po tej polnosti milosti je ona od prvega trenutka svojega življenja prosta izvirnega greha, po tej polnosti milosti je bila obvarovana vseh najmanjših grehov. Kako čista je bila njena duša! Kaj je bela lilija, kaj je beli sneg proti njeni čistosti? In po tej polnosti milosti je bila ozaljšana njena duša z vsemi čednostmi, kakor bogat vrt z najlepšimi cveticami. Sv. Duh je, ki posvečuje dušo in ji podeljuje čednosti in milosti. Gotovo je pa Sv. Duh dušo Marijino čez vse ozaljšal, ker je ona njegova nevesta. Kakor se v mavrici vse boje odsvitajo, tako žarijo v duši Marijini vse čednosti v nepopisljivi lepoti, čednost angelske čistosti, nežne pobožnosti, svete ponižnosti, žareče ljubezni itd. Kako ljubo je že gledati otroka, kateremu se nedolžnost in čistost srca smehlja že iz jasnega očesa? In o mnogoterih svetnikih se bere, da se je njih dušna lepota zazrla tudi na telesu, da je že sam pogled na nje človeško srce navdajal s pobožnostjo. Ali kaj je najljubeznivejši otrok, največji svetnik proti Devici Mariji, proti Kraljici vseh svetnikov, proti nevesti Sv. Duha, proti Materi božji?

Če je bila Marijina duša že tako neprimerljivo lepa, ko je na zemlji živela — koliko je šele njeno veličastvo, h kateremu jo je Bog v nebesih povzdignil! Po mnenju sv. Cerkve je Marija ne le z dušo, ampak tudi s telesom vzeta v nebo. Če oko ni videlo, uho ni slišalo, človeško srce ne občutilo, kar je Bog tistim obljubil, ki ga ljubijo in v nebesa pridejo — kaj je šele svoji materi pripravil za njeno čast, za plačilo njenih čednosti, za toliko prestano trpljenje! Sv. Magdalena Paciška je v prikazni videla sv. Alojzija, kako je veličasten v nebesih; in pozneje je rekla: da ni nikdar mislila, da more kak človek doseči toliko veličastvo. Sv. Alojzij pa je le navaden svet spoznavalec; in koliko drugih svetnikov prebiva v nebesih: sv. apostoli, veličastni mučenci, čiste device in kori angelski! Marija pa je čez vse povišana: ona je kraljica angelov, apostolov, mučencev, spoznavalcev, devic, vseh svetnikov. Marija stoji prestolu božjemu najbliže, veličastvo božje jo najbolj obseva, njena slava je večja kot vseh drugih svetnikov.

Kdor opazuje posvetno lepoto, ta ne postane lepši; mnogokrat je že pogled telesno lepe podobe vzrok pregrešnega padca.

Kdor pa ogleduje čudežno lepoto Matere božje, kdar pridno zre v to podobo pravice, tisti postane lepši, čistejši na svoji duši.

Zatorej opazujte prav pridno lepoto Marijino, mislite radi na njeno angelsko čistost, gorečo pobožnost, na njeno ponižnost in pokorščino in primerjajte s tem svojo čistost, pokorščino, pobožnost... Delajte dobre sklepe in prosite Marijo, da vam pomore jih izvršiti — in tako bode te Mariji zmeraj bolj podobni postali in ob sodnjem dnevu se bo pred vsemi angeli in ljudmi razodelo, koliko lepoto vam je prineslo češčenje Matere božje.

3. Še tretjo enakost ima Marija z jutranjo zarjo. Res je, da ima zarja čudežno lepoto, veličasten blesk; toda ima li to bliščobo iz sebe? Vse to ona prejme od solnca; ako bi solnca ne bilo, bi tudi jutranje zarje ne občudovali.

Ravno tako pa je tudi z Marijo. Ona je Mati božja; pa če bi Bog ne bil človek postal, če bi Jezus Kristus ne bil rojen, bi tudi ne imeli Matere božje. In vse lepote in veličastva, ki je Marijo na zemlji zaljšalo in jo v nebesih zdaj obseva: Marija nima sama iz sebe, ampak se ima zahvaliti edinole Bogu, za sluzenju Jezusa Kristusa, čigar Mati je postala.

Marija se mu ima zahvaliti pred vsem, da je od prvega trenutka brez greha. Ta čistost je posebna milost božja, brez katere bi bila ona tudi, kakor vsi ljudje, v grehu spočeta, in to milost ima zahvaliti ona zasluženju svojega Sina. Tudi Marija je takorekoč po svojem Sinu odrešena, ne sicer tako, kakor bi bila kdaj v grehu in potem šele po zasluženju Kristusovemu očiščena kakor mi; ne, ampak ker so jo zasluže Jezusove obvarovale pred vsakim, tudi izvirnim grehom. Kristus je namreč nebeški zdravnik, njegove zasluže so nebeško zdravilo. To zdravilo nas je rešilo od grešne bolezni, t. j. zopet ozdravilo. Tisto zdravilo je tudi Marijo rešilo grešne bolezni, t. j. obvarovalo jo je bolezni grehov, v katere bi bila brez tega zdravila padla. Tako se ima Marija za svojo brezmadežnost zahvaliti edino zaslugam svojega Sina.

In za vso polnost milosti, s katero je bila njena duša ozaljšana, komu se ima zahvaliti? Sv. Duhu, ki jo je razlil v njeno srce. In zakaj je vse te milosti izlil v njeno srce? Zato, ker je imela postati Mati Jezusova. In ker je Jezus vsako, tudi najmanjšo milost pridobil s svojo smrtjo na križu, zato se ima Marija za polnost milosti zahvaliti temu zasluženju. Res je Marija s to milostjo sodelovala, jo porabljala. Marija je bila polna čednosti, kakor noben drugi človek. Zato si je tudi nabrala zaslug, kakor noben drugi človek. Ona si je zaslužila nebesa v veliko večji meri kakor vsi drugi ljudje. Vse to pa je mogla le vsled tistih milosti, katere ji je Bog podaril, in tako je Marijino veličastvo v nebesih pač plačilo njene čednosti, predvsem pa sad milosti božje, zasluženja njenega Sinu in posledica neskončne časti božje Matere, h kateri jo je povzdignila sv. Trojica. Zato sem rekel poprej: Kakor ima jutranja zarja vso svojo

bliščobo od solnca, tako se ima Marija zahvaliti za neizrekljivo svoje veličastvo le solncu, katero je rodila, Jezusu Kristusu, svojemu božjemu Sinu.

Kaj pa sledi iz tega? Zelo imeniten, tolažilni nauk. Ako Marijo zavoljo njene visoke časti in nedosegljive čednosti ljubimo, hvalimo in častimo, koga pravzaprav ljubimo in proslavljamo? Gotovo tistega, ki ji je zaslužil in podelil to čast, čednost in veličastvo, njenega Sina, Zveličarja Jezusa Kristusa samega — ravno tako, kakor kadar lepo podobo občudujemo, ta hvala velja tistemu, ki je napravil to podobo. Iz tega že lahko sklepamo, da je Kristusu zelo dopadljivo, ako proslavljamo njegovo sveto Mater — kakor je slikarju ljubo, če se njegova podoba občuduje. — Zatorej, ljubi kristjani, častimo tudi prav goreče Marijo; Bog sam ima nad tem dopadajenje, Bog sam to hoče; in kolikor bolj častimo to Devico, toliko bolj povečujemo njenega Sina ter si zagotovimo milosti božje.

Poglavitna reč pa je, da bo to češčenje tudi Bogu dopadljivo. Takrat pa še ni, če samo z jezikom nekoliko molitvic zmolimo k časti Matere božje. Res moramo mnogokrat k njeni časti moliti, zaupljivo jo klicati, a predočevati si moramo njene čednosti ter si posebno prizadevati za tisto čednost, ki je nam po našem stanu najbolj potrebna. — Tako si moraš ti, krščanska mladiča, pred oči postaviti njeno angelsko čistost in pri tem trdno skleniti svojo nedolžnost varovati pri vsem zalezovanju, in ravno gledé tega se priporočevati bl. Devici za pomoč — vsak dan vsaj s kratko molitvico. — Tako se ozrite, vi krščanski starši, na Marijo, kako je ona čudezno lepo, pobožno in mirno živela z Jožefom, kako je njeno srce skrbelo za Jezusa; in sklenite po tem svetem zgledu v miru, ljubezni in edinosti živeti ter za svojo rodbino vestno skrbeti, posebno za njih dušni blagor; a za to se vsak dan priporočajte Mariji, da vam ona izprosi potrebno milost. — In vi vsi kristjani, katerim je Bog poslal težke križe, ozrite se na žalostno Mater božjo in strašna trpljenja, ki so težila njeno srce in pomislite, kako je ona vendar vse voljno in tiho prenašala po svoji oblubi: Glej, dekla sem Gospodova, zgodi se mi po tvoji besedi — in kako je zdaj v nebesih zato poplačana; tako tudi vi sklenite udano svoj križ nositi rekoč: Glej hlapec, dekla sem Gospodova, zgodi se mi, kakor Bog hoče — in pokličite žalostno Mater na pomoč.

O če bi Marijo tako častili, gotovo bi ta nebeška zarja vedno več žarkov milostnega solnca, Jezusa Kristusa, prinesla v naša srca, da bi kmalu iz njih izginila vsa mračnost in bi se razcvetele razne čednosti in bogoljubna dela; in ona bi nam napovedala in prinesla tisto solnce, ki nikdar več ne zaide, tisti dan, ki nikdar več ne mine — dan nebeške blaženosti. Amen.

Anton Zlogar.

Tretja postna nedelja.

Bogastvo božje.

Zakaj večje ko nebesa je Tvoje
usmiljenje. Ps. 107, 5.

Danes, moj brat, moja sestra, se vprašajva to in si odgovoriva na to: V čem je največje bogastvo božje? — »V njegovih angelih!« — Res, ti ga delajo mogočnega, bogatega gospoda. Saj jih je neskončno število. Sv. pismo, posebno sv. apostol Pavel našteva njih razne vrste; a njih popolno in natančno število še ni bilo razodeto umrljivemu človeku; naš končni, omejeni razum bi tega števila niti doumeti ne mogel. »Misliš li, da ne morem sedaj svojega Očeta prositi, in poslal bi mi več nego dvanajst legijonov angelov,« je govoril Sin božji Petru v vrtu Getzemani ono noč, ko je prišla »ura teme«, da so Jezusa ujeli. (Mat. 26, 54.) Res, število, da si ga prav niti misliti ne moreva. — Najzvestejši podaniki so angeli. Nikoli ne mislijo nase, ne iščejo sebe, le svojemu Gospodu služijo z vsemi moči. — Najgorečnejši častilci božji so. Noč in dan, na veke ne preneha njih nebeški slavospev, ki ga je slišal v zamaknjenju prerok Izaija: »Svet, svet, svet je Gospod, Bog vojskinih trum, vsa zemlja je polna njegovega veličastva.« (Iz. 6, 1—3.) Najmogočnejši njegovi vitezi in vojščaki so. Saj veš, kako je v Egiptu en angel Gospodov v eni noči pomoril vse prvorojence Egipčanov, ko se je Farao ustavljal ukazu božjemu in ni maral izpustiti iz dežele Izraelcev, Gospodovega ljudstva. (II. Moz. 12, 23—30.) Ko se je David pregrešil, ker je dal po vojskovodji Joabu prešteti izraelsko ljudstvo, kakor da bi bilo v bojih zoper sovražnika važno število ljudstva in ne pomoč Gospodova, je angel Gospodov pomoril na povelje svojega velikega Gospoda sedemdesettisoč Izraelcev, da mu je Gospod, ki se mu je ljudstvo že smililo, ko je padalo pod roko angelovo kakor trava pod koso koščevo, spet zapovedal: »Dosti je! Pomiri zdaj svojo roko!« (II. Kralj. 24, 1—16.) Ko se je dvignil asirski kralj Senaherib z ogromno vojsko zoper pobožnega judovskega kralja Ezekija in je poslal Ezekiji pismo polno groženj, je šel pobožni kralj s pismom v hišo božjo in je tam razgrnil pismo pred Gospodom in je prosil Gospoda pomoči. In Gospod je poslal svojega angela, ki je v naslednji noči pomoril 185.000 asirskih vojakov. (IV. Kralj. 19.)

Res, gospod, ki zapoveduje nepregledni trumi takih podanikov in služabnikov, je pač mogočen, bogat gospod. Saj moč in bogastvo kraljev cenimo po številu njihovih podanikov, po moči vojsk, ki so jim pokorne.

A glej, brat v Gospodu, največje bogastvo božje še ni v tem.

V čem je torej bogastvo božje? — »V njegovi vsemogočnosti!« — Gotovo, v tem je velika njegova čast in slava, veliko

njegovo bogastvo. S to vsemogočnostjo je ustvaril angele in ljudi, torej stvari, ki so tako in še bolj njegova last, kakor je posoda, ki jo naredi lončar, last lončarjeva in ta posoda tvori obenem bogastvo lončarjevo. — S to vsemogočnostjo je ustvaril zemljo z njenimi neprecenljivimi zakladi, z nepreglednimi krasotami, je ustvaril vse svetove z njihovim nam le deloma vidnim in znanim veličastvom. Vse to je tako njegovo, kakor so tvoje misli tvoje, in še bolj.

A glej, tudi v tem še ni največje bogastvo božje. Zakaj sam je postavil nekake meje temu bogastvu s tem, da je dal angelom in ljudem prosto voljo. Tako prosto, da se z njo celo svojemu Stvarniku lahko upro, se mu naravnost odpovedo. In mnogi izmed angelov so resnično rekli: »Ne bomo služili.« Mnogo izmed ljudi je svojemu Bogu v obraz vrglo bogokletno besedo: »Ne maram te! Nočem ti služiti.« In mečejo jo proti visokemu nebu in njegovemu Gospodu še dan na dan. — Meje je postavil Bog svoji ustvarjajoči vsemogočnosti s tem, da je ustvaril svetov določeno število. S tem je določil meje onim stvarjem, ki so mu brez obotavljanja in brez vsakršnega najmanjšega punta pokorne na vsak migljaj. Ne ustvarja dan za dnem novega, neskončnega števila.

V čem je torej največje božje bogastvo?

Posluhni, duša, in strmi! V njegovem usmiljenju je! V njegovi milosti, v njegovi dobroti! Zakaj »usmiljenje božje je večje nego nebesa sama!« (Ps. 107, 5.) Usmiljenje božje je tako neskončno, da se dan za dnem v mogočnih rekah razliva iz neba čez ves širni svet in ga vendar nikoli ne zmanjka. »Ti, o Gospod Bog, si usmiljen in milostljiv, potrpežljiv in velikega usmiljenja in resničen« (Ps. 85, 15). Tako neskončno je usmiljenje božje, da je predmet vedno novega začudenja in vedno nove radosti med angeli in zveličanimi duhovi v nebesih, da je vedno se ponavljajoči vzrok najlepših slavonspevov nebeških trum trodinemu, neskončno usmiljenemu Bogu.

Ali se spominjaš iz sv. pisma one žene prešestnice, ki so jo pismarji in farizeji zalotili pri grehu in so jo privedli h Gospodu, da on rzsodi, ali je kriva smrti ali ne. A Gospod ji je dal čas za spoznanje greha in za kes. Medtem je pisal v pesek. Pa se je vzravnal pokonci in rekel farizejem in pismarjem: »Tisti izmed vas, ki je brez greha, naj prvi vrže kamen v njo.« In spet se je pripognil in pisal po tleh. Ko so pa farizeji in pismarji to slišali, so šli drug za drugim vun, najprej najstarejši: Imeli so največ grehov! In Jezus se je vzravnal in je rekel: »Žena, kje so tisti, ki so te tožili? Ali te ni nobeden obsodil?« Ona je rekla: »Gospod, nobeden!« Jezus pa je rekel: »Tudi jaz te ne bom sodil. Pojdi in nikar več ne greši« (Jan. 8, 1—11).

In znan ti je morda dogodek v hiši farizeja Simona. Simon je povabil Gospoda in ga prosil, da bi pri njem jedel. In prišel je v farizejevo hišo in je k jedi sedel. In glej, ko je žena, ki je bila

grešnica v mestu, izvedela, da je v farizejevi hiši pri jedi, je prinesla alabastrovo pušico — posodo iz dragega kamena — mazila; in je pristopila zad k njegovim nogam, začela s solzami močiti njegove noge ter jih je z lasmi svoje glave brisala in mu je noge poljubljala ter jih z mazilom mazilila. Ko je pa farizej, ki ga je bil povabil, to videl, je sam pri sebi govoril rekoč: »Ko bi bil ta prerok, bi pač vedel, kdo in kakšna je ženska, ki se ga dotika; da je grešnica.« A Jezus mu je rekel: »Simon, imam ti nekaj povedati.« On pa reče: »Učenik, povej!« Jezus pravi: »Dva dolžnika je imel neki človek; eden mu je bil dolžan petsto denarjev, eden pa petdeset. Ker nista imela s čim plačati, je obema odpustil. Kateri ga tedaj bolj ljubi?« Simon je odgovoril in rekel: »Sodim, da tisti, ki mu je več odpustil.« On pa je rekel: »Prav si sodil.« In obrnivši se k ženi je rekel Simonu: »Vidiš to žensko? Prišel sem v tvojo hišo, pa mi vode za noge nisi dal — da bi si od hoda prašne, goreče in boleče noge opral, umil in ohladil —; ta mi je pa s solzami noge močila in jih s svojimi lasmi brisala. Poljuba mi nisi dal — kakor je bila navada med prijatelji in dragimi gosti —; ta pa, odkar je prišla v hišo, ni nehala poljubljati mojih nog. Z oljem mi glave nisi mazilil — kakor so storili imenitnejšim gostom —; ta pa mi je z mazilom mazilila noge. Zato ti povem: Veliko grehov ji je odpuščenih, ker je veliko ljubila.« Njej pa je rekel: »Odpuščeni so ti tvoji grehi« (Luk. 7, 36—50).

In še enega dogodka se spomniva! Saj ga poznaš, oni v vsa srca z neizbrisnimi črkami vpisani dogodek med Jezusom in razbojnikoma na križu. — »Eden razbojnikov, ki sta visela« — pravi pismo (Luk. 22, 00) »ga je preklinjal, rekoč: »Ako si ti Kristus, pomagaj sam sebi in nama!« Drugi pa je odgovoril in ga svaril, rekoč: »Še ti se ne bojiš Boga, ki si v isti obsodbi? In midva prejemava pač po pravici, zakaj prejemava po zasluženju za svoja dela; ta pa ni ničesar hudega storil.« In rekel je Jezusu: »Gospod, spomni se mene, ko prideš v svoje kraljestvo!« In rekel mu je Jezus: »Resnično, povem ti, danes boš z menoj v raj.«

Moj brat, to je največje božje bogastvo: njegovo usmiljenje do grešne duše. Veruj, večje začudenje in večje veselje je bilo med zbori nebeških angelov ob teh treh na zunaj neznatnih dogodkih, nego ko je Jezus nasitil v puščavi štiritisoč mož brez žen in otrok in drugikrat pettisoč mož brez žen in otrok, dogodka, ki nas površne ljudi vsakikrat napolnita z začudenjem, ko slišimo o njih... Usmiljenje božje je tako bogato, da ga ne bo, dasi daruje Bog od njega dan na dan milijonom, zmanjkalo do konca sveta in ga ne bo do konca sveta manj kakor ga je danes... Glej, izgubljeni sin je vzel velik del očetovega premoženja in ga je v kratkem času zapravil. A usmiljenja očetovega ni zapravil. Tako veliko je bilo, da ga zapraviti ni mogel, dasi je že sam mislil, da ga je. — Glej, prijatelj moj, to usmiljenje čaka še tudi naju, dasi sva morda tudi šla v tujino in sva zapravila

vse premoženje, milost božjo. Čaka tako dolgo, dokler sva v hiši na inih teles, v tujini, na potu. Tako dolgo se lahko vrneva vsak dan h Očetu, ki čaka, da nama izkaže svoje usmiljenje, naju osreči s svojim neskončnim, največjim bogastvom, največjim tudi za naju, s svojim usmiljenjem. Ne pahniva od sebe tega bogastva, posebno zdaj, v postnem času, v času posebnih milosti ne. Ali zaničuješ bogastvo njegove dobrotljivosti in potrpežljivosti in prizanesljivosti? Ne veš li, da te božja dobrotljivost k pokori navaja? (Rimlj. 2, 4.) Glej, to je čudo, ki mora človeka pretresti, to je skrivnost, ki mora človeka navdati s strahom: Celó to neizmerno bogastvo Večnega lahko človek uniči! Ako ga zaničuje; ako se ustavlja tem mogočnim rekam, tekočim iz nebes; ako se jim umika, da teko mimo njega. Uničil ga je Kajn, ki ni maral srca odpreti osrečujočemu bogastvu božjemu; ki ni maral pasti pred Bogom, ki je vendar usmiljeno govoril z njim, v prah in ga prositi: »Oče, odpusti!« Uniči ga vsak grešnik, ki ne mara odpreti srca tokom usmiljenja božjega, ki se ne da nesti od tega veletoka k spovednici, se ne mara ponižati tam na kolena in skesan zaprositi: »Duhovni oče, odpusti, odveži v imenu Kristusovem!« — Uničil ga je nesrečni Juda Iskarijot. Bil je blizu vira usmiljenja, blizu Jezusa. Bil je blizu najgloblje struge, po kateri nam pritekajo potoki usmiljenja božjega, blizu Marije. Pa ni šel k Mariji, da bi jo zaprosil: »Prosi zame!« Pa ni šel k Jezusu in ni padel predenj na njegovem potu skozi mesto na goro Kalvarijo, ni padel predenj, visečem na sv. križu, ko je teklo usmiljenje božje v najmogočnejših rekah čez širni svet, in ni prosil: »Učenik, odpusti!« Uničili so ga oni, ki so privedli k Jezusu ubogo grešnico in so jo tožili, a bogastva božjega usmiljenja zase niso spoznali. Uničili so ga mnogi onih, ki so sedeli z Jezusom, tako bogatim na usmiljenju, pri mizi v hiši Simonovi, a zase usmiljenja, ki ga je bila deležna grešnica, niso prosili, ne dobili. Uničili so ga tisočeri, ki so stali na Kalvariji in so slišali razbojnika prositi: »Gospod, spomni se me, ko prideš v svoje kraljestvo,« a sami niso marali zase prositi usmiljenja božjega. Ob njih so valovili valovi usmiljenja in zveličavnih milosti, čez nje so se razlivali proti jugu in severu, vzhodu in zapadu. A oni ga niso bili deležni, ker mu svojih src niso odprli. A deležna ga je bila potrta grešnica-prešestnica, deležna jokajoča grešnica Marija v hiši Simonovi, deležen spokorni razbojnik, deležen stotnik pod križem, ki je trkal na prsi rekoč: »Resnično, ta je bil Sin božji.«

Brat, sestra, ali ga naj ne postaneva deležna tudi midva? Ne daj Bog! Odpriva mu srce! »Pripravljeno je moje srce, o Gospod, pripravljeno je moje srce« (Ps. 56, 8). A najprej ga morava odpreti spovedniku pri sv. spovedi. On bo napeljal reke usmiljenja v najino srce, v najino dušo. Ko govori: »Absolvo te — odvežem te . . .« zašume z osrečujočo milobo te sladke reke čez naju in v naju. Vsa pa se potopiva v njih pri sv. obhajilu. To

naju v mogočnem toku dvigne do visokih, neskončnih nebes samih.

Ne zametujva, brat, sestra, tega bogastva!

Poslušni, povem ti h koncu še zelo važno, za naju morda najvažnejšo resnico in veliko skrivnost božjo! Saj veš, kjer je bogastvo veliko, je dostikrat tudi zapravljevost velika, češ: »Saj ne bo zmanjkalo.« Tako ljudje zlorabijo bogastvo. Le premnogi zlorabijo tudi bogastvo božje. A Bog, ki mora biti pravičen in neskončno moder, je določil vsakemu človeku gotovo mero svojega neizmernege bogastva, vsakemu pa tudi gotov čas, v katerem more in sme to določeno mu mero porabljati. Očeta se je pokazal s tem in obenem modrega gospodarja. Dal nam je neizmerno lepo dediščino; a določil nam je tudi meje in načine, kako in doklej jo naj rabimo. Moj brat, moja sestra, morda ta sveti postni čas ravno poteče za naju termin in ura, doklej smeva še jemati od bogastva božjega. Če ne porabiva tega časa za največjo milost, za dobro spoved, ne bo več časa za naju. — Postoj ob tej skrivnosti, premisli jo dobro! Za večnost gre ob tem!

A za človeštvo vobče je, za kar bodi stotisočkrat zahvaljen troedini Bog, to bogastvo tako neizmerno, da se bodo viri tega bogastva zaprli šele, ko se ustavi za vselej ura časov in vekov, na sodnji dan. A glej čudo! Vso večnost bo živel sladki spomin na to prebogato usmiljenje v dušah zveličanih v nebesih in moreči, grenki spomin v dušah pogubljenih v peklju. Ti bodo preklinjali skozi vso večnost svojo lahkomišelnost in zaslepljenost, da se za to bogastvo niso zmenili, ko bi se tako lahko zveličali ob njem. A izvoljeni bodo na cvetnih nebeških poljanah skozi vso večnost peli hvalo in čast in slavo Bogu, da je bil z njimi v življenju tako usmiljen. Saj bi se brez tega usmiljenja ne bili zveličali!

Daj, neskončno bogati, usmiljeni Bog, da bo tudi moja duša med onimi, ki bodo peli tvoje usmiljenje vekomaj:

»Hvalite Gospoda, ker je dobrotljiv, ker je na veke njegovo usmiljenje!« Amen.

Ksaver Meško.

Priložnostni govori.

Govor ob srebrni poroki.

(Govoril leta 1912. Jernej Hafner.)

Krščanska oče in mati!

Z veselim srcem, polnim hvaležnosti do nebeškega Očeta, ki vama je dal po svoji dobrotljivosti čakati današnji dan, sta prišla, spremljana od svojih otrok, sorodnikov in prijateljev, v hišo božjo, da tu pred oltarjem Gospodovim ponovita in na novo

potrdita zvezo, ki sta jo pred petindvajsetimi leti sklenila na tem svetem kraju. Marsikatero bridkost sta užila v teh letih, skrbi in delo in raznovrstne težave so zapisale svoje brazde v vajina lica. Pa vendar sta srčno in vztrajno nosila zakonski jarem in sedaj stojita preizkušena v bojih življenja pred stopnicami oltarja, ne da razvežeta, ampak da vnovič potrdita in skleneta vez svetega zakona. »Velik zakrament je to,« je rekel sv. apostol Pavel, in vidva sta v petindvajsetih letih svojega zakonskega življenja potrdila resničnost teh besedi. Kajti obljube, ki vama jih je duhovnik-poročevalec dal v imenu svete Cerkve, če bota živela po volji božji in po želji svete Cerkve, so se izpolnile nad vama. Sreča vajinega življenja kaže, kako resnične so besede, ki vama jih je zaklical duhovnik pri poročni sveti maši rekoč: »Blagor vsem, ki se Boga boje in ki hodijo po njegovih potih.«

Niso bile majhne težave in malenkostne skrbi, ki so vaju obiskale; tudi različnih nesreč nista bila obvarovana. Mnogo žalostnih dni in bridkih ur sta doživela, marsikatero solzo sta potočila in dokaj noči sta v skrbeh prečula. Pri otrocih, pri delavcih in poslih, pri premoženju in zaradi bolezni sta marsikatero nesrečo morala prestopiti. Petindvajset let sta skupaj morala trdo delati in se za obstoj boriti; zakaj, ni lahko prislužen vajin kruh. A vse to je minulo in je premagano, pozabljeno. Srečna in vesela stojita zdaj tukaj sredi svojih otrok, prijateljev in sorodnikov pred oltarjem Gospodovim in vajino življenje nam vsem jasno priča, da njim, ki Boga ljubijo, se vse na dobro obrne. Izpolnile so se nad vama besede Davidove: »Mnogotere so bridkosti pravičnih, pa iz vseh teh jih bo Gospod otel.« Zares, lahko se veselega obraza in radosti polnega srca ozreta nazaj na čas vajinega zakona. Zakaj, kar vama je duhovnik pri poroki polagal na srce, sta zvesto izpolnjevala.

Posnemajoč sveto zvezo med Kristusom in njegovo Cerkvijo sta v medsebojni ljubezni in prijateljstvu trdna in zvesta ostala do današnjega dne, ko jo še trdneje vnovič sklepata. »Ljubezni, mir in edinost naj bodo med vama, enega srca, enih misli bodita oba,« tako vama je govoril duhovnik pri poroki — in v ljubezni, miru in edinosti sta z božjo pomočjo preživela tudi dolgih petindvajset let; v ljubezni, miru in edinosti stojita danes vnovič pred oltarjem.

»Rastita in množita se in napolnita zemljo,« je govoril Bog prvemu človeškemu paru v raju. Tudi vaju je blagoslovil, kakor očaka Jakoba, z mnogobrojno družino dvanajsterih otrok. Polovico od teh vama jih je Vsemogočni še v angelski nedolžnosti živeče vzel nazaj v nebo, kjer zdaj za vaju in vajino družino prosijo Boga in se zlasti danes z nami vred vesele in radujejo. Več kakor vsi drugi otroci vama z molitvijo pri Bogu pomagajo. Saj se imajo tudi vama za nebeško veselje, ki je pri Bogu uživajo, zahvaliti, ker po vajinih rokah jim je Bog podelil življenje. Nista se bala številne družine, svetost zakonske zveze sta spoštovala

in jo, zaupajoč v sveto previdnost božjo, neomadeževano ohranila. Zato pa vaju tudi Bog ni zapustil; s svojim svetim blagoslovom je blagoslovil dela vajinih rok in vsega potrebnega za vzgojo otrok vama je v obilni meri podelil. Ne dosti več kakor pridne roke sta imela, ko sta stopila v zakon, danes pa se lahko veselita zmernega blagostanja, ki naj vama lajša stare dni. S talenti, ki sta jih prejela od Boga, sta pridno kupčevala, zato pa je Bog še nove k starim pridal.

Pa ne samo za svojo lastno in svojih otrok srečo sta skrbela, ampak tudi blagor bližnjega vama je bil pri srcu in sta ga tudi po močeh pospeševala. Svojim delavcem sta bila dobra gospodarja, s pravico in z deli ljubezni sta si pridobila njihova srca. Marsikateri tistih, ki sta jim dobro hotela in storila, res ni kazal hvaležnosti za to, a Bog, ki vse vidi in vse vé, vama je gotovo vse to k dobremu zapisal. Svoji ženi zvest mož, svojim otrokom skrben oče, svojim delavcem pravičen in dober gospod, uživajte, ljubi oče, med vsemi, ki vas poznajo, obče spoštovanje in čast; dvanajst let vašega županovanja je domači občini in fari prineslo marsikatero dobroto. Z veseljem in ponosom smete zreti zadovoljni na svoje delo. Danes vam veljajo besede Davidade: »Dela svojih rok boš užival, blagor tebi in dobro ti bode. Tvoja žena je kakor polna vinska trta ob straneh tvoje hiše, tvoji otroci so kakor mlade oljike okoli tvoje mize. Glej, tako bo oblagodarjen človek, ki se boji Gospoda.« In vi, draga mati, ste kot poštena krščanska žena, svojim otrokom dobra, ljubezniva mati in pametna gospodinja, dajali vedno dober zgled. »Žena, ki se Boga boji, ona bo hvaljena,« pravi sveto pismo, in nad vami se izpolnjujejo besede iz knjige pregovorov: »Njeni otroci se vzdigujejo in jo blagrujejo, tudi njen mož jo hvali.« Kdorkoli je prestopil prag vaše hiše, se s hvaležnostjo spominja vašega dobrega srca, daleč po deželi je znana vaša gostoljubnost.

Kakor do svojega bližnjega, sta tudi do Boga, ki vaju je s srečo obdaril, izpolnjevala svoje dolžnosti. Pri vsej skrbi in naporem delu za časni blagor vendar nista pozabila na svojo dušo. Zvesto sta skrbela, da se je v vajini hiši in družini molilo; nikoli nista opuščala službe božje, tudi h krščanskemu nauku sta rada hodila. Kot poštena kristjana sta tudi svete zakramente večkrat prejemale, vedoč, da brez milosti božje človek nič ne premore. Kot dobra otroka svete Cerkve sta zvesto izpolnjevala cerkvene zapovedi in ubožec ni nikdar šel praznih rok od vaju. Vi, krščanska mati, ste kot hči Marijina skrbeli za dušni blagor svojih otrok in eden se ima za Bogom največ vam zahvaliti, da je postal duhovnik. Vi pa, krščanski oče, ste kot zvest in pogumen vojščak vsekdar tudi v javnem življenju z besedo in dejanjem podpirali koristi Cerkve in ste se tudi v času volitev zavedali, kakšne dolžnosti ima današnje dni katoliški mož.

Na ta način sta v petindvajsetih letih svojega zakona skrbela za svoj in svojega bližnjega telesni blagor, pri tem pa

nista pozabila na dušne potrebe svoje in svojih otrok. Pri vsem tem pa vaju je milost božja podpirala in rosila na dela vajinih rok svoj blagoslov. Izkazujta torej nebeškemu Očetu, ki vaju je tako bogato obsipal s svojimi dobrotami, globoko hvaležnost in kažita z zvestim izpolnjevanjem njegovih zapovedi in z dobrimi deli, da sta vredna zadobljenih milosti. Nikar se ne prevzemita nad dosedanjo srečo, ampak vedno bolj še vdano in zvesto služita Bogu in delajta za svoje zveličanje. Dokler bota živela, pojta Bogu hvalo za vse, kar sta že in kar še bosta dobrega prejela iz njegovih rok. Štirje meseci so šele pretekli, kar je vajin prvo-rojenec stopil kot novomašnik pred oltar Gospodov, danes pa se zopet obhaja vesela slavnost vajine srebrne proke. Toda pri vseh teh srečnih dogodkih ne pozabita, da vaju morebiti še težke poizkušnje čakajo, ampak vdana v voljo božjo bodita pripravljena srčno sprejeti iz roke božje tudi hudo. Ostanita zvesta Bogu in Vsemogočni vaju bo tudi nadalje podpiral s svojo milostjo in vama lajšal leta vaše starosti, tako da bodeta ob koncu svojega življenja mogla reči s kraljevim pevcem: »Gospod je velike reči storil z nami; oveseljeni smo. Zakaj kateri s solzami sejejo, žanjejo z veseljem. Hodijo in jokajo, kateri svoje seme sejejo; pridejo pa z veseljem in nesejo svoje snope.« Iz srca vama želim, ljuba mi oče in mati, da bi čakala tako srečna in zadovoljna, kakor današnji dan, tudi še petdesetletni spomin vajine zakonske zveze in sklepam s prošnjo, s katero je klical nad vaju božjega blagoslova duhovnik pri poročni sveti maši:

Bog Abrahamov, Bog Izakov in Bog Jakobov naj bo z vama in on naj dopolni svoj blagoslov nad vama: da bota videla sinove vajinih sinov do tretjega in četrtega rodu in da potem uživata brez konca večno življenje v nebesih, s pomočjo Jezusa Kristusa, Gospoda našega, ki z Očetom in Svetim Duhom živi in kraljuje Bog od vekomaj do vekomaj. Amen.

Pogled na slovstvo.

Psalmi et Cantica secundum ordinem in Psalterio Romano. IV. Feria quarta. Razložil Anton Bonaventura, škof ljubljanski. Vel. 8°. Str. 108. V Ljubljani, 1915. Samozaložba. Natisnila Katoliška tiskarna. Cena K 1-30.

Psalmi et Cantica secundum ordinem in Psalterio Romano. V. Feria quinta. Razložil Anton Bonaventura, škof ljubljanski. Vel. 8°. Str. 111. V Ljubljani, 1916. Samozaložba. Natisnila Katoliška tiskarna. Cena K 1-30.

Kmalu bomo imeli v rokah celotno razlago psalmov, ki jo je spisal presvetli ljubljanski knezoškof dr. Anton B. Jeglič. Izšla sta že IV. in V. zvezek, v katerih razlaga prevzvišeni avtor psalme in svetopisemske speve, ki jih molimo in officio ordinario ob sredah in četrtnih. Vsakdo, kdor je proučil prvi zvezek, težko pričakuje na-

slednjih. Psalme molimo vsak dan, in četudi smo se z njih razlago seznanili že v bogoslovju, vendar zopet in zopet radi vzamemo v roko dobro razlago psalterija, da moremo z večjo pobožnostjo moliti veličastne po Sv. Duhu navdihnjene speve. Pri vsakem novem proučevanju psalmov se nam pokažejo nove lepote in duša dobi nove hrane za pobožnost. Zlasti je pa razlaga psalmov, katero je priredil slovenski duhovščini presvetli ljubljanski knezoškof, posebno primerna, da vzbuja duha pobožnosti pri molitvi brevirja.

V uvodu razlaga vsakega posameznega psalma pojasnjuje prevzvišeni avtor zgodovinski dogodek, ob katerem je bil psalm zložen. Pri mnogih psalmih nam pove, katero milost je dosegel sveti pevec, ko je zložil dotični psalm in ga je prvokrat molil. To zelo vpliva na duhovnika, da s tem večjo gorečnostjo prosi podobnih milosti zase in za sv. Cerkev. — Uvodu sledi podrobna razlaga vsakega posameznega psalma, ki je kratka, pa popolnoma zadostna za razumevanje svetega teksta. Dodan je točen in gladek in toliko parafraziran prevod, da kaka težje umljiva mesta v psalmih ne bodo motila pri molitvi brevirja. — V tretjem delu razlage pa so iz psalma neprisiljeno izvedeni nauki in označeni nameni, na katere naj bi se dotični psalm molil.

Kakor smo poudarjali že pri oceni prejšnjih zvezkov (gl. Duh. Pastir, 1915, str. 384, 385 in str. 532), moramo ponavljati tudi sedaj: Razlaga psalmov prevz. knezoškofa dr. Antona B. Jegliča je točen komentar za razumevanje psalterija in izboren pripomoček za pobožno, popolnoma po želji sv. Cerkve izvršeno molitev brevirja.

Al. Stroj.

Malenkosti. Roman v štirih delih. Španski spisal p. L. Coloma iz Družbe Jezusove. Z avtorjevim dovoljenjem prevedel Paulus. V Ljubljani 1915. Založila »Leonova družba«. Str. 4+346.

V vojnem letu je »Leonova družba« založila in izdala ta lep-slovni biser iz španskega slovstva in — čudno — prav v tem letu je neizprosna smrt pisatelju »Malenkosti« izvila pero iz rok ter ga odpeljala pred večnega sodnika, kakor je razvidno iz urednikove pripombe na strani 344.

Colomovega najslavnejšega dela ni treba več hvaliti, saj je splošno znano in priznано, da si je z »Malenkostmi« zmagovito zagotovil odlično mesto med najboljšimi pripovedniki v svetovni književnosti.

Slovenski prevod je izvršil Paulus, recte dr. Anton Jehart, duhovnik lavantinske škofije, ki se nahaja kot c. kr. vojni kurat že drugo leto v srbskem vojnem ujetništvu. Ob evharističnem shodu je bil v Madridu, kjer si je osebno dobil od pisatelja dovoljenje za prevod.

Bere se gladko. Pripomnjeno bodi, da je prevajatelj semintja kraljšal in izpuščal, zlasti kulturno-zgodovinske uvode k raznim poglavjem; izvirnik šteje 552 strani v veliki osmerki, naš prevod pa le 346. Nam bi bil, kajpada, še ljubši celotni Colomov umotvor, tembolj, ker je namenjen v prvi vrsti slovenskim izobražencem, ne najširšim krogom,

kakor n. pr. publikacije Mohorjeve družbe. A tudi takega, kakršen je v slovenski obleki, z veseljem pozdravljamo in toplo priporočamo tudi sobratom v pastirstvu in še posebej oznanjevalcem božje besede. Ne mislim, da bi ga mogli neposredno rabiti kot vir, pač pa kot oddaljen pripomoček.

Da podprem to trditev, navajam odlomek iz Colomovega uvoda k »Malenkostim« — v slovenskem prevodu je preveč skrčen — kjer razlaga svoje nazore o pisateljstvu. »Morebiti se boš čudil, da se drznem jaz kot redovnik stopiti na tako nevarno polje. A ne smeš pozabiti, da sem in ostanem pod obleko romanopisca zmerom le misijonar. Kakor je v prejšnjih časih nastopil kak redovnik sredi javnega trga na mizi in razlagal malomarnežem, ki niso hodili v cerkev, v krepkem jeziku onih časov krepke in očitne resnice, tako sem postavil jaz svojo leco na listih tega romana.«

Coloma je sijajno pokazal, da more z velikim uspehom in z najvišjega stališča pisati romane tudi duhovnik in — redovnik. Njegov vzor je — resnica. Ne pove preveč, pa tudi ne premalo. Grešniki in grešnice pri njem ne nastopajo kot slavljene junaki. Tudi je v svojem pripovedovanju tako pedagoško previden in resen, da ga brez škode pobira nepokvarjen mladenič ali mladenka. Takí ne bodo brali med vrsticami — pravi sam — trgali bodo samo z grma, samo vrtince, na gnoj pri koreninah ne bodo mislili. In če bodo kaj slutili, jim bo to v svarilo, da se bodo varovali nevarnosti.

Tak je romanopisec Luis Coloma. Kar je bil v življenju, to bo ostal po smrti v svojih spisih, torej tudi v naših »Malenkostih« — misijonar, in kot tak nam bo pri »umetnosti vseh umetnosti« dobrodošel sotrudnik.

Dr. Fr. Pernè.

I. Die Mission auf der Kanzel und im Verein. Sammlung von Predigten, Vorträgen und Skizzen über die katholischen Missionen. Unter Mitwirkung anderer Mitglieder der Gesellschaft Jesu herausgegeben von Anton Huonder S. J. 2. Band, gr. 8° (VII+158). Freiburg 1913, Herder, vez. K 3-60. 3. Band. Erste bis dritte Auflage. (XIV+212 S.) 1914, vez. K 4-32.

II. Missionspredigten. Unter Mitwirkung anderer Ordensmitglieder herausgegeben von Robert Streit O. M. I. Drei Teile. I. (X+146 S.); II. (VI+178 S.); III. (VI+140 S.). Freiburg und Wien 1913—1914, Herdersche Verlagsbuchhandlung.

III. Katholische und protestantische Missionsalmsen. Von Anton Huonder S. J. Freiburg und Wien 1910, Herdersche Verlagsbuchhandlung (28 S.)

Ko je zmagovita ofenziva odprla pot v Orient, ko smo tam zagledali po vojski uničene misijonske naprave Francozov in Italijanov, smo šele začeli resno spoznavati misijonsko nalogo, katero je Avstriji naložila božja previdnost. Pod vodstvom dunajskega kardinala se je pričelo novo misijonsko gibanje med avstrijskimi katoličani. Hrvatje in Slovenci so si nekdanj zaslužili častni priimek »antemurale Christianitatis«, ali nismo poklicani biti to tudi sedaj v višjem in lepšem pomenu? Med najširše ljudske sloje, v srca vseh naših verni-

kov se mora vsejati sveto zanimanje za misijone. Ne samo nekateri — peščica izvoljenih — ves narod naj bi postal misijonar-pomočnik. Ena izmed novih nalog, ki bodo po vojski stopile pred duhovnika, bo tudi ta, da uči ljudstvo spoznavati misijonske naloge katoličanov, saj bi mu bilo to le uspešno sredstvo za domače dušno pastirstvo. Slovstvenih pripomočkov ne manjka. Najbogatejši vir za misijonske govore je *Huondrova zbirka*.

I. Kakor prvi zvezek, tako vsebuje tudi drugi in tretji skrbno izbrano, bogato gradivo. Navedem naj le nekatere naslove: Rože in lilije; misijoni in devištvo (govori dekletom); pogosto sveto obhajilo v misijonih; zmagoslavje ljubezni do sovražnikov v poganskih srcih; težave in nevarnosti misijonskih potovanj; Zveličar, predpodoba misijonarja; govori v evangeliju in med pogani; salvete flores martyrum (za praznik nedolžnih otročičev); pomanjkanje duhovnikov v misijonih; krščanska in poganska družina; zakrament svete pokore v misijonih; gorečnost sv. Frančiška Ksaverija itd. V obeh zvezkih je 25 govorov, vsi nudijo prebogato vsebino: krasne zglede, poučno statistiko. Stvarno kazalo, ki je pridejano vsakemu zvezku, zelo olajšuje porabo. Zadnji zvezek ima razdelitev pridig vseh treh zvezkov na nedelje in praznike cerkvenega leta.

II. Popolnoma drugega značaja so *Streitove* misijonske pridige. Pisatelj se naslanja na nedeljske, oziroma prazniške evangelije in razvija misijonske misli, ki se v njih nahajajo. Skuša pokazati, da je misijonska misel bistveno zvezana z verskimi in nravnimi resnicami naše svete vere. Misijonska pridiga naj bi torej ne bila samo priložnostni govor, ampak ravno tako samo ob sebi umevna, kakor pridige o drugih verskih resnicah. Zgledov prinaša malo, tem iskreneje pa govori o dolžnosti, pomenu, vzvišenosti, lepoti itd. misijonskega delovanja. Prvi zvezek razpravlja o poklicanju poganov za adventni in božični čas; drugi o misijonskem delu kot božji volji za postni in velikonočni čas; tretji o misijonih kot apostolskem delu za binškočasni čas. Pridige krasni lep, čustven jezik; in kar jih posebno odlikuje, je bogata uporaba sv. pisma; kar prepletene so nekatere z besedami in mislimi sv. pisma.

III. Zanimiva in poučna knjižica! Pisatelj pride do zaključka, da se vkljub raznim poizkusom niti približno ne more določiti, koliki so protestantski in katoliški misijonski prispevki. Gotovo pa je, da je protestantsko misijonarjenje mnogo dražje nego katoliško, ker dobivajo protestantski misijonarji visoke plače in po gotovih letih tudi lepe pokojnine. Izdaten del dohodkov, ki jih imajo protestantske misijonske družbe, se porabi za smotre, ki ne služijo razširjanju krščanstva, n. pr. za družine misijonarjev, za njih vdove in sirote. Akoravno pa katoliški misijonarji rabijo razmeroma manj in se ves nabrani denar obrne v pravi namen, vendar dosedanje vsote nikakor ne morejo zadostiti vsem prepotrebni zahtevam katoliških misijonov; nujno potrebujejo višjih podpor.

Dr. Gr. Rožman.